En bok från SAGA

FRIDTJUV BERG

Trojanska kriget

EXLIBRIS

EX LIBRIS är latin och betyder *ur böckerna, ur boksamlingen.* Ett exlibris är ägarens märke. Det talar om vem boken tillhör. På detta blad får Du ett eget exlibris för den här boken. Gör så här: Texta Ditt namn på den streckade linjen i rutan här ovanför. Klipp sedan ut Ditt exlibris och klistra upp det på pärmens insida lite ovanför mitten och något in mot ryggen.

KLIPP HÄR

Du får Ditt eget namn tryckt på femtio nya exlibris när Du har samlat och lämnat in fem sådana här remsor ur fem böcker från

SAGA

VÄND

I varje bok från SAGA finns det ett exlibrisblad. Om Du samlar fem böcker från SAGA och klipper av remsan nederst på varje blad, så kan Du få *femtio nya exlibris till Dina övriga böcker* — och Du slipper texta Ditt namn på dem. *Du får Ditt namn tryckt.* Du skall bara i Din bokhandel lämna in de fem remsorna med Ditt namn och Din adress. Efter några veckor får Du då Dina femtio exlibris med posten.

Är Du medlem i *SAGA-klubben*? Stadgarna får Du här i boken eller i bokhandeln.

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Ålder: .....

FRIDTJUV BERG

Trojanska kriget

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG
STOCKHOLM

Denna berättelse bygger på guda- och hjältesagorna i Homeros Iliaden.

Sjunde upplagan är granskad och moderniserad av
SIGNE H. WRANÉR

OMSLAG
Kaj och Per Beckman

ILLUSTRATIONER
Louis Moe

© SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

SAGA 9

SJUNDE UPPLAGAN

44—51 tusendet

KATALOG OCH TIDSKRIFTSTRYCK, STOCKHOLM 1955

INNEHÅLL

NAMNREGISTER 208
FÖRETAL TILL FÖRSTA UPPLAGAN 216
Troja och Priamos 7
Erisäpplet 9
Helena blir bortrövad 16
Förberedelser till hämnd 22
Första försöket 31
Andra försöket 36
Krigsutbrottet 42
De första krigsåren 47
Akillevs och Agamemnon 52
Odyssevs och Tersites 61
Menelaos och Paris 66
Diomedes bragder 78
Hektor i Troja 86
Hektor och Aias 90
Vapenvila 94
Hektor vid vallgraven 96
En underhandling i natten 101
Nattliga spejare 109
Hektor tränger in i lägret 115
Hektor når fram till skeppen 119
Patroklos anfall och fall 128
Striden om Patroklos lik 134
Akillevs nya rustning 141
Den rasande Akillevs 146
Hektors fall 153

Patroklos likfärd 162
Hektors likfärd 171
Akillevs sista öden 182
Paris fall 190
Trojas undergång 195

TROJA OCH PRIAMOS

För länge, länge sedan härskade kung Dardanos över landet Arkadien. Hans rike var omgivet av höga, skogrika berg, och innanför låg dalar och slätter med sjöar och kärr. När det regnade mer än vanligt, steg sjöarna över sina bräddar. En gång under Dardanos regering inträffade en sådan översvämning, och den var så allvarlig, att arkadierna måste fly upp mot bergen och råkade i stor nöd.

Då beslöt Dardanos att utvandra med en del av sitt folk. Han klättrade med sina följeslagare över bergen och ner till kusten. Där byggde de fartyg, steg ombord och seglade till ön Samotrake. De ämnade bosätta sig där men märkte snart, att ön inte var särskilt fruktbar. Då fortsatte de färden och kom till Hellesponten, det stora sundet mellan Europa och Asien.

De lade till vid floden Skamanders mynning. Kungen steg i land med sitt folk och vandrade längs floden till det skogbeväxta berget Idas fot. Där fanns rika betesmarker, många bäckar och porlande källsprång. Kung Dardanos ansåg, att detta var den rätta platsen för dem. Här byggde han därför en stad, som fick namnet Dardania.

En ättling till Dardanos hette Tros. Han härskade över hela Skamanderdalen ända ner till havet. Då passade Dardania inte längre till huvudstad, utan Tros anlade en ny närmare havet, just där floden Simois rinner ut i Skaman-

der. Staden fick namnet Troja, och invånarna kallades trojaner eller troer.

Tros son Ilos byggde i Troja en borg, som kallades Ilion. Den hade tjocka murar och höga torn. Han uppförde också palats och flera gudatempel. De vackraste templen helgades åt himmelens gud, Zevs, åt hans dotter, stridens och vishetens gudinna, Pallas Atena, och åt solens och skaldekonstens gud, Foebos Apollon. I Pallas Atenas tempel ställde man upp en träbild, som föreställde gudinnan själv med sköld och lans. Bilden kallades palladion, och en spådom hade sagt, att så länge den fanns i Troja, kunde staden inte erövras.

Trojas mest kände kung hette Priamos. Hans första drottning dog tidigt, och hennes ende son Aisakos uppfostrades hos sin morfar, där han lärde spåmannens och siarens konst. Snart kunde han av fåglarnas flykt och offerdjurens inälvor tyda gudarnas vilja och förutsäga människornas öden.

Priamos andra gemål hette Hekabe, och hennes förstfödde son kallades Hektor. Han var modig och rättrådig, och allt folket älskade honom.

Medan Hektor ännu var liten, hade drottningen en natt en märkvärdig dröm. Hon fick ännu en son, drömde hon, och sonen förvandlades till en fackla, som satte Troja i ljusan låga och lade hela staden i aska.

Hekabe berättade sin dröm för Priamos. Han blev illa till mods och kallade till sig Aisakos. Sonen skulle säkert kunna säga honom, vad drömmen betydde.

— Drömmen är lätt att tyda, sade siaren. Hekabe kom-

mer att föda en son, som blir farlig för Troja. Det blir bäst att ta livet av barnet, innan det hinner göra någon skada!

Några månader senare fick drottningen en son. Det var regel, att fadern skulle bestämma över den nyföddes öde. Därför bar man gossen till Priamos, som tyckte att den lille var ovanligt vacker. Men han kom ihåg drömmen och Aisakos varning. Därför lyfte han inte upp sonen i sin famn utan kallade till sig en slav. Trälen hade sin koja på sluttningen av berget Ida, där han vaktade de kungliga hjordarna. Priamos befallde slaven att ta pojken och sätta ut honom till vilddjuren.

Trälen lydde, bar kungasonen med sig upp på Idaberget och lade honom i en klyfta, dit björnarna brukade komma. Efter några dagar gick han tillbaka dit. Pojken levde än.

— En björninna måste ha gett barnet di, tänkte slaven. Säkert är det gudarnas vilja, att pojken skall få leva!

Han tog den lille med sig hem till kojan och uppfostrade honom som sin egen son. Paris var en vacker gosse och växte upp till en ståtlig, snabbfotad yngling, som blev en skicklig bågskytt. När rövare överföll herdarna på berget, fick de ofta hjälp av Paris.

ERISÄPPLET

Den gamle havsguden Nerevs härskade nere i vågornas djup. Hans döttrar havsnymferna bodde i de silverskimrande grottorna på havets botten. Men de tumlade ofta om

bland de glittrande böljorna, dragna av sjöhästar eller ridande på delfinernas ryggar. Då och då steg de upp på någon vacker strand, där de dansade i månskenet. Om de råkade i fara, förvandlade de sig genast till fåglar eller fiskar och räddade sig undan.

Nerevs vackraste dotter hette Tetis. Både himlaguden Zevs och hans broder, havsguden Poseidon, ville ha henne till gemål. Då ingen ville avstå, vände bröderna sig till rättvisans gudinna Temis.

— När Tetis en gång får en son, svarade Temis, blir den sonen mycket mäktigare än sin far.

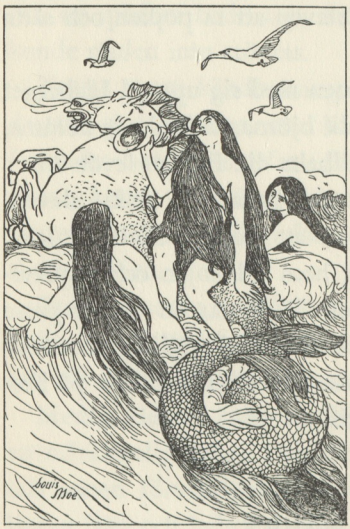

— Om Tetis gifter sig med en gud, tänkte Zevs, så blir hennes son härskare över alla andra gudar. Då är det slut med mitt välde!

Zevs förklarade därför, att ingen gud fick ta Tetis till gemål. Poseidon fick nöja sig med hennes syster. För säkerhets skull beslöt Zevs att gifta bort Tetis med en människa. Han tänkte genast på hjälten Pelevs, som var stark och modig och regerade som kung över de tappra myrmidonerna. Men hur berömd han blivit, var han i alla fall bara en dödlig, och hans son skulle aldrig kunna bli gudarnas like.

— Hur skall jag bära mig åt, frågade Pelevs sin morfar Keiron, för att vinna den sköna Tetis samtycke? Zevs har bestämt, att jag skall bli hennes man.

Keiron var en så kallad centaur — till hälften skapad som en människa, till hälften som en häst.

— Du har ett svårt värv framför dig, svarade Keiron. Om du skall lyckas, får du inte visa dig rädd. Gudinnan blir säkert inte frivilligt gemål till en vanlig dödlig. Hon kommer att försöka fly från dig, och om du hinner upp henne, förvandlar hon sig till en orm, ett lejon, en eldslåga eller något annat farligt. Du får inte låta skrämma dig — håll fast i henne, hur ormen än stinger, hur lejonet än biter och hur lågan än bränner. Gör du det, så räcker hon dig sin hand till slut.

Pelevs tackade Keiron för rådet och gav sig av till Nerevs rike. När havsnymferna såg honom komma, spridde de sig förfärade åt alla håll. Tetis flydde så fort hon kunde till sin gamle far. Men Pelevs var snabbare än hon, hann upp henne och grep tag i henne. Då gick det som Keiron hade sagt: hon förvandlades först till en väsande orm, sedan till ett rytande lejon och så till en flammande eldtunga. Men fast Pelevs greps av fasa, visade han det inte utan höll fast henne. När Tetis märkte, hur modig han var, ändrade hon tanke. Hon blev åter den sköna havsnymfen, räckte Pelevs handen och lovade att bli hans brud.

Nu kände Zevs sig riktigt belåten och beslöt att de ungas bröllop skulle firas med prakt och glans. Han bjöd alla gudar och gudinnor till bröllopsfesten — alla utom en. Tvedräktens gudinna, Eris, blev inte bjuden, och hon be-

grep nog, varför de andra inte ville ha henne med — då skulle det bara bli split och kiv.

Men Eris beslöt att hämnas. Hon visste vad hon skulle göra.

Bröllopet firades hos brudgummens morfar Keiron. Från gudaboningarna uppe på Olympos kom alla de inbjudna farande. De hade med sig rika bröllopsgåvor till Pelevs. Av gudarna fick han en dyrbar rustning med sköld och svärd. Poseidon gav honom dessutom två odödliga hästar, Xantos och Balios. Av Keiron fick han en kraftig lans med skaft av en ask, som vuxit på berget Pelions topp.

Det blev ett ståtligt gästabud. Pelevs lät servera sina egna fränder och sig själv vanliga rätter, men sådant dugde inte åt gudarna. De åt bara ambrosia och drack ingenting annat än nektar.

Medan glädjen var som störst, öppnades festsalens dörr på glänt. En hand sträcktes in genom springan, och i nästa ögonblick rullade ett gyllene äpple över golvet. Sorlet tystnade, och allas blickar följde det rullande äpplet. Ingen lade märke till den förbittrade Eris, som såg på församlingen genom dörrspringan med mörka, skadeglada blickar.

Gudarnas budbärare, den vingfotade Hermes, ilade fram och tog upp äpplet. Han vände det runt och fann då en påskrift.

— ÅT DEN SKÖNASTE, läste han med hög röst.

Alla gudinnorna såg på varandra med misstänksamma blickar. Till en början tyckte var och en, att just *hon* var den skönaste. Men undan för undan insåg de flesta, att det inte lönade sig för dem att tävla. Till slut var det bara

tre kvar: himladrottningen Hera, Pallas Atena, vishetens och stridens gudinna, och kärleksgudinnan Afrodite. Ingen av dem ville vika för de andra.

— Zevs måste döma mellan oss, sade de. Zevs är den ende som kan avgöra tvisten.

Men Zevs hade ingen lust, ty Hera var hans gemål, och de båda andra var hans döttrar. Han skakade på huvudet.

— På berget Ida i troernas land, sade han, bor en herde, som heter Paris. Han ser själv bättre ut än alla andra män och bör därför också kunna avgöra, vem av er som är skönast. Därför skall Hermes följa med er till Paris. Lämna äpplet till honom och hälsa från mig, att jag gör honom till domare i den här saken.

Det var bara att rätta sig efter Zevs beslut. Så snart bröllopsmåltiden var över, gjorde Hermes och de tre gudinnorna sig i ordning för färden.

En dag satt Paris ensam i en skuggig dalklyfta på berget Ida. Ovanför hans fårhjordar växte tallar och granar, nedanför syntes en tät skog av ekar, kastanjer och valnötsträd. Vid bergets fot skymtade han det troiska landet med floder och städer. Vackrast skimrade Troja med sin klippborg och sina glänsande palats och tempel. Längst bort glimmade havet.

Plötsligt hörde Paris steg, som kom marken att darra. Han vände på huvudet och såg Hermes närma sig, halvt gående, halvt buren av sina vingar. Guden bar häroldstaven och ett gyllene äpple i ena handen. Bakom Hermes såg Paris tre mäktiga, sköna gudomligheter. Han greps av helig

fasa, störtade upp och ville fly. Men Hermes grep hans hand och hejdade honom.

— Du behöver inte vara rädd, sade han. Gudinnorna vill dig intet ont. De vill bara be dig om en tjänst. Se på detta äpple och läs inskriften! Säg sedan, vem som är den skönaste av dessa tre. Himlaguden själv, den store Zevs, befaller det.

Paris lugnade sig, tog äpplet och började jämföra de tre gudinnorna. Han flyttade blicken från den ena till den andra men visste inte vad han skulle säga. Alla tre var lika vackra, tyckte han.

Då steg en av dem fram och började tala. Hon var högrest och ingav honom stor vördnad. Hon hade regelbundna drag, stora, glänsande ögon och stolt, majestätisk hållning. Hon bar ett blixtrande diadem i sitt lockiga hår, och i handen höll hon en gyllene spira, som i toppen hade ett granatäpple av guld.

— Jag är Hera, Zevs gemål och himmelens drottning, sade hon. Ge mig vad som med rätta är mitt, och jag skall göra dig till härskare över hela Asien!

Men när Hera tystnade, började genast nästa gudinna tala. Hon hade en smärt gestalt, allvarligt ansikte, hög, ren panna och mörkblå ögon. På huvudet bar hon en hjälm med fladdrande man, och på hennes bröstpansar syntes det förskräckliga Medusa-huvudet. Hon lutade sig mot sin lans och såg på den unge herden med strålande blick.

Medu'sa, bevingat sagovidunder med hår av ormar, vars anblick förstenade åskådaren; hennes huvud blev avhugget av hjälten Persevs och fästes på Atenas sköld.

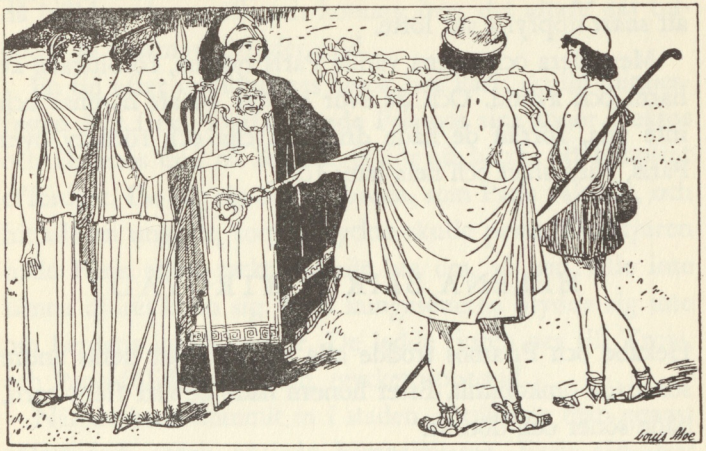

— Jag är Pallas Atena, sade hon, vishetens och segerns gudinna. Ge mig priset! Då lovar jag, att ditt rykte skall bli större än någon annan hjältes.

Den tredje gudinnan verkade yngst och spädast. Hon hade under tiden stått tyst med nedslagna ögon, men nu såg hon upp.

— Jag kan inte ge dig makt eller ära, smålog hon. Om du längtar efter sådant, skall du ge äpplet åt Hera eller Atena. Jag är Afrodite, kärlekens gudinna, och jag kan skänka dig kärlekens stora lycka. Om du ger mig priset, skall jag i belöning giva dig den vackraste kvinna som finns på jorden.

Och hon såg på Paris med ett skälmskt leende. Herden blev alldeles bedårad och tyckte, att de båda andra gudinnorna liksom bleknade bort. Han tvekade inte längre utan

räckte äpplet åt Afrodite. Hon tackade honom och lovade att snart uppfylla sitt löfte.

Men Hera och Atena vände Paris ryggen, förbittrade av harm och avund. Och de svor en dyr ed att hämnas och inte vila, förrän de hade dragit olycka och fördärv över Paris, hans släkt och hela hans folk.

HELENA BLIR BORTRÖVAD

Hekabe och Priamos trodde alla dessa år, att deras andre son hade omkommit. Efter honom hade de fått flera barn, både söner och döttrar.

Efter Paris hade Hekabe fått tvillingar, Kassandra och Helenos. Som små blev de en gång lämnade ensamma i solguden Apollons tempel. När man letade efter dem, fann man dem sovande, medan gudens heliga ormar ringlade sig omkring dem och slickade dem i öronen. Alla i Troja trodde, att barnens öron på detta sätt hade blivit heliga, så att de kunde förstå djurens läten och höra gudarnas rådslag.

Efter tvillingarna kom sönerna Deifobos, Lykaon och Polydoros, sedan flera döttrar. Yngst var sonen Troilos. Alla sönerna blev tappra och vapenglada. En dotter blev gift med Telefos, kungen i Mysien, och en annan blev Aeneas gemål och drottning i Dardania.

Men Priamos och Hekabe tyckte, att den näst äldste sonen, som de hade satt ut till vilddjuren, var vackrast av alla barnen. Hekabe sörjde honom bittert, och fadern anordnade varje år en fest till hans minne. Man offrade ett

djur, den heliga elden brann, och man höll en griftemåltid: då hälldes vin, mjölk och honung över det altare där bilderna av Priamos förfäder stod.

En tid efter gudinnornas besök hos Paris skulle minnesfesten åter firas. Därför sände Priamos sina söner Hektor och Helenos upp på Ida-berget för att hämta ett lämpligt offerdjur. De såg sig om i hjorden, som Paris vaktade, och hittade en ungtjur, som de tyckte skulle passa. Den tjuren hade Paris alltid tyckt särskilt bra om, så han ville inte lämna djuret ifrån sig. Men kungasönerna brydde sig inte om herdens invändningar. De ledde tjuren ner till Troja, och Paris följde efter dem, mycket uppretad.

När de hade kommit in i staden, förrättade man genast offret, och sedan började kämpalekarna. Paris såg, hur Priamos söner besegrade alla medtävlare. Då blev han ivrig och het och sprang in på tävlingsbanan. Där utmanade han ett par av kungasönerna till strid. De antog utmaningen, den ene först och den andre sedan, men Paris kämpade med sådan smidighet och kraft, att han besegrade båda och erhöll segerpalmen.

Furstesönerna blev utom sig av skam och förbittring. De drog sina svärd och rusade emot herden. Paris flydde och sökte skydd vid husaltaret. Då viskade Zevs i sierskan Kassandras öron, och hon förstod, vem ynglingen var. Hon störtade fram och höjde avvärjande sina händer.

— Akta er! Detta är er egen bror, ropade hon med fasa i rösten. Det är han, som skall vålla Trojas undergång.

Alla stod stela av häpnad. Hekabe kände genast igen sonens anletsdrag och slöt honom i sin famn. Hon ville inte

Paris flydde och sökte skydd vid husaltaret

längre tänka på de gamla olycksprofetiorna, och ingen annan brydde sig heller om Kassandras varnande ord.

Från denna dag började ett nytt liv för Paris. Han blev nu en kungason och fick så mycket att tänka på, att han glömde bort det gudomliga besöket på Ida-berget och löftet, som Afrodite hade gett honom.

Men Afrodite glömde det inte. En dag stod hon åter framför Paris.

— Nu är stunden kommen, sade hon. Gör dig i ordning för en färd till Akaia! Jordens vackraste kvinna väntar dig där.

Den unge kungasonen greps av en häftig längtan. Han gick till sin far och bad att få fara och hämta den brud Afrodite lovat honom. Priamos lät genast utrusta en flotta, som skulle följa med sonen. Paris skulle själv vara höfding, men hans svåger Aeneas skulle föra befäl över folket.

Paris bror, siaren Helenos, varnade allvarligt för hela färden.

— Om Paris kommer hem med en kvinna från Akaia, sade han, så kommer akajerna hit, bränner Troja och utrotar oss alla.

Men ingen brydde sig om vad Helenos sade. När Paris fått skeppen segelklara, lättade han ankar och styrde ut på havet. Ibland seglade han, ibland fick männen ro. Färden gick lyckligt, och han besökte många främmande länder. Till slut kom han till södra sidan av Peloponnesos. Där låg det spartanska riket, och i huvudstaden Sparta regerade kung Menelaos. Hans gemål var den sköna Helena, dotter

till den förre kungen i Sparta. Det sades att hon var den vackraste kvinnan i världen.

Nu blev Paris nyfiken och beslöt att besöka Sparta. Han lade till vid flodmynningen, tog med sig svågern Aeneas och en skara troer och begav sig till staden. Menelaos tog vänligt emot dem och förde dem in i sitt palats. Där satt Helena, omgiven av sina tärnor och slavinnor. När Paris steg över tröskeln, kastade han en blick på den unga drottningen. Sedan hejdade han sig plötsligt. Han hörde Afrodites röst — gudinnan viskade, att detta var kvinnan han sökte.

Afrodite talade också till Helena, som förvirrad vände sig om och dolde ansiktet i ena handen, medan hon med den andra lyfte sin slöja för att svepa den tätare om huvudet. Men hon återvann strax självbehärskningen. Hon reste sig och hälsade gästerna med värdighet och behag.

Menelaos var en gästfri värd, som undfägnade troerna på bästa sätt. Efter måltiden kom Helena in från kvinnosalen med sina tärnor och tog plats hos männen. Paris underhöll dem med sång och spel på cittra och berättade om det ståtliga Troja.

Nästa dag måste Menelaos fara till sin vän, kung Idomenevs på Kreta för att vara med om en stor offerhögtid. Men han bjöd gästerna dröja kvar och lovade att snart komma åter. Han bad Helena ta väl hand om dem under hans frånvaro.

När den godtrogne Menelaos givit sig av, tyckte Paris, att rätta ögonblicket var inne. Han förklarade för sina män, att han ämnade röva bort drottningen.

— Om ni hjälper mig, viskade han, så ger jag er lov att ta med så mycket ni vill av Menelaos dyrbarheter.

Troerna ville gärna vara med om att dela Spartas skatter och nickade jakande. När kvällen kom och stadens invånare hade gått till ro, smög främlingarna sig in i det kungliga palatset och förde bort Helena och två tärnor. Dessutom tog de med sig en mängd guld- och silverkärl och andra dyrbara föremål ur Menelaos skattkammare. När allt var ombord, lät Paris genast hissa segel.

Vinden blev gynnsam, tack vare Afrodites hjälp, och tre dagar senare hade flottan nått Skamanders mynning. När trojanerna fick se den sköna, främmande drottningen, blev de först fundersamma. Men när Paris lät bära upp alla dyrbarheterna från Sparta, blev det stor glädje i sta-

den, och ingen brydde sig längre om den gamla spådomen.

Några dagar senare firades Paris och Helenas bröllop i Ilions kungaborg.

FÖRBEREDELSER TILL HÄMND

Gudinnan Hera hade hela tiden bevakat Afrodite och Paris. När den unge kungasonen utfört sitt illdåd, befallde hon sin budbärarinna, Iris, att genast fara till Kreta och berätta för Menelaos vad som hade hänt.

Iris lydde, men Spartas kung ville först inte tro henne. Han for i alla fall hastigt tillbaka till sin huvudstad. Han fann palatset helt i förvirring. Främlingarna var försvunna, drottningen var borta, och hans största dyrbarheter fanns inte kvar i skattkammaren.

Menelaos svor en dyr ed att hämnas. Han var tapper men inte vidare beslutsam eller klyftig. Därför rättade han sig gärna efter sin äldre bror, Agamemnon, som var gift med Helenas syster Klytemestra. De bodde i Mykene, en rik och mäktig handelsstad mellan Argosbukten och korintiska viken. Kung Agamemnon ägde många skepp och härskade över många krigare. Han var stolt och självbelåten och ville gärna vara den främste.

När han av brodern fick höra vad som inträffat, bestämde han sig för ett väldigt hämndetåg mot Troja. Han skulle själv bli ledare, och Akaias övriga furstar skulle stå under hans befäl.

Många av dem ville troligen inte vara med, men Agamemnon ansåg, att de skulle få svårt att draga sig undan. De hade nämligen för längesedan lovat hjälpa Menelaos, och det löftet hade de givit av en särskild anledning.

De flesta av Akaias unga furstar hade hört talas om Helenas underbara skönhet och begivit sig till Spartas kung för att fria till hans dotter. Både Odyssevs från Itaka, Antilo-

kos från Pylos, Diomedes från Argos och Menelaos från Mykene kom dit, likaså Aias från Salamis, Telamons son, Filoktetes, Aias från Lokris, Protesilaos och Patroklos samt Evrypylos från Tessalien.

Helenas far tyckte inte det var lätt att välja gemål åt dottern bland alla dessa framstående friare. Han kände sig mycket tveksam, för han förstod, att vem han än valde, skulle de andra bli hans fiender. Den sluge Odyssevs tyckte honom då i manteln och drog honom åt sidan.

— Jag förstår, att detta är svårt för dig, och att du är orolig, sade han. Jag skall ge dig ett gott råd, så alla friarna förblir dina vänner. Men då måste du också göra mig en tjänst. Jag avstår frivilligt från Helena, men i stället vill jag ha din brors dotter Penelope till gemål. Hon är visserligen inte så vacker som Helena, men jag tror att hon passar bättre för mig. Om du vill bli min böneman hos din bror, så han ger mig sin dotter till äkta, så skall jag tala om, hur du skall reda dig med de andra friarna.

Kungen i Sparta var så ängslig och villrådig, att han genast svarade ja.

— Kalla samman alla friarna, rådde då Odyssevs, och säg dem, att Helena själv får välja sin make. Men säg dem också, att först måste de alla avlägga en helig ed. De måste samtliga vara nöjda med hennes beslut och lova att med vapenmakt skydda både henne och den man hon väljer mot alla oförrätter i framtiden!

Fadern gjorde precis som Odyssevs föreslog. Han sammankallade alla friarna, offrade en häst och lät dem med ed lova hjälp åt Helena och hennes blivande man, om de

i framtiden råkade i fara. När hästen var begraven, leddes Helena in i kretsen. Fadern gav henne en krans och uppmanade henne att ge den åt den man hon helst ville ha till gemål. Hon satte kransen på Menelaos ljusa lockar och blev sedan hans drottning.

Nu måste Agamemnon och Menelaos påminna de forna friarna om deras gamla löfte. Först for de till Antilokos, äldste sonen till den vise kung Nestor i Pylos. De lyssnade båda med häpnad och avsky till berättelsen om vad som hänt.

— Denna missgärning är så svart, sade Nestor, att vi måste göra allt för att hämnas. Inte bara Antilokos utan också Trasymedes och mina andra söner skall följa med, och så gammal jag är, vill jag själv göra dem sällskap.

Den vise åldringens ord gladde Agamemnon och Menelaos. De bad honom följa med dem från stad till stad för att övertyga de motvilliga. Nestor var genast villig, och hans ord påverkade många. Den ene friaren efter den andre lovade att deltaga i färden, och även andra furstar var villiga att draga mot Troja. Den namnkunnige siaren Kalkas erbjöd sig att följa med, och Idomenevs från Kreta samt Palamedes från Euboia var också ivriga, att Paris skulle straffas.

— Den jag allra helst vill ha med, sade Agamemnon till brodern, är den kloke Odyssevs — tänk på det förståndiga råd han gav din svärfar den gången Helena skulle giftas bort!

Agamemnon seglade med Palamedes till Itaka, där Odyssevs och Penelope nu levde lyckliga. De hade nyligen fått en son, Telemakos, som var sina föräldrars ögonsten.

Odyssevs hade hört talas om Agamemnons och Palamedes färd, och han förstod bara alltför väl vad de ville. Men Odyssevs hade ingen lust att draga ut i krig för Helenas skull. Kanske skulle han aldrig återse sin hustru, den lille sonen eller den gamle fadern Laertes. Han tänkte försöka slippa undan.

Agamemnon och Palamedes landade och kom till hans palats. Men han var inte där, utan de fann honom ute på åkern. Han höll på att plöja, men han hade spänt en häst och en oxe för plogen, och i såningssäcken hade han inte säd utan salt. Han låtsades inte känna igen sina gäster utan stirrade på dem med fåniga blickar, medan han mumlade

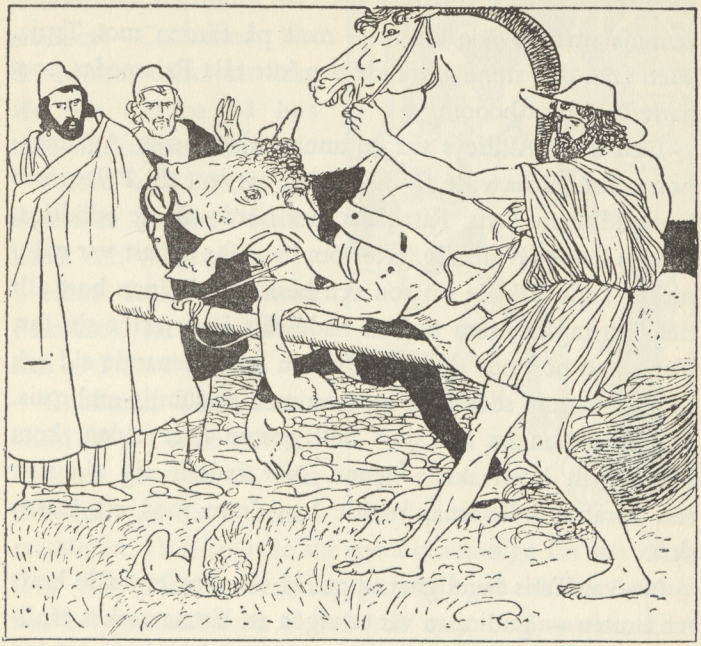

meningslösa ord. Agamemnon var säker på, att den kloke fursten hade förlorat förståndet.

Men Palamedes begrep sammanhanget. Han smög sig in i palatset och tog Telemakos ur sköterskans armar. Så sprang han ut på åkern och lade den lille framför Odysseus, just i den fåra, där han rusade fram. Odysseus fortsatte, men när han kom fram till barnet, hejdade han sina dragare med ett enda ryck, stannade och lyfte försiktigt upp sin son.

På detta sätt fick Agamemnon och Palamedes veta, att

Odyssevs var lika klok som de. Han kunde nu inte stanna hemma utan lovade att följa med på färden mot Troja. Men från den stunden kunde han inte tåla Palamedes, som hade överlistat honom.

Den unge Akillevs var en annan hjälte, som Agamemnon också gärna ville få med. Han var son till Pelevs och havsgudinnan Tetis. Fast hans mor hörde till de odödliga, föddes han själv dödlig, eftersom hans far endast var människa. Tetis älskade sin son och beslöt att bränna bort allt det förgängliga som pojken hade fått i arv efter sin far. Varje natt höll hon den lille över en helig, renande eld och smorde honom sedan var morgon med gudomlig ambrosia. Men när hon en natt just höll gossen över elden, kom Pelevs och överraskade henne. När fadern såg sin lille son sprattla i lågorna, rusade han fram med ett fasans skri.

Nu var Tetis hemlighet upptäckt och den renande kraften bruten — gudinnan var tvungen att lämna verket ofullbordat. Hon lade ner gossen på marken, vinkade förtvivlad till farväl och försvann tillbaka ner i havsdjupet. Hon hade inte hunnit göra sin son odödlig, men den renande elden hade gjort hela hans kropp osårbar — allt utom vänstra hälen. Moderns hand hade hållit den, när hon höll den lille över lågorna.

Pelevs lämnade Akillevs till sin morfar, centauren Keiron, som uppfostrade pojken och blev hans lärare. Keiron matade barnet med björnmärg och lejonlever, och därför fick pojken krafter som en björn och blev modig som ett lejon. I snabblöpning var han mycket framstående och

kallades därför »den fotsnabbe». Centauren lärde honom också att läka sår och knäppa på luta med skicklighet och smak.

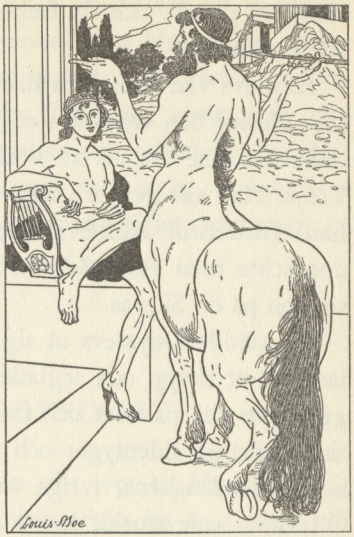

Pelevs vän Foenix undervisade honom i stridskonst och vältalighet.

Hans lekkamrat hette Patroklos, son till en annan av Pelevs vänner.

Gudinnan Tetis tänkte alltid på sin ende son och försökte ta reda på, hur det skulle gå för honom i framtiden. Hon frågade sin spådomskunnige far om Akillevs öde. Nerevs svarade, att antingen skulle hennes son bli gammal men okänd och utan berömmelse, eller också skulle han dö ung men vara känd över hela världen som en hjälte.

Natten därpå höjde Tetis sig ur havet, smög in i sin makes palats och berättade för sin son om spådomen. Akillevs valde utan tvekan ett kort men ärofullt liv. Men Tetis ville hellre, att han skulle få leva länge, och hon försökte därför gömma honom undan faran. Hon klädde honom i flickkläder och förde honom i hemlighet till en vän, kung Lykomedes på ön Skyros. Här blev han uppfostrad bland kungadöttrarna, gick klädd som de och deltog i deras sysslor. Lykomedes äldsta dotter hette Deidamia. Hon blev

Akillevs gemål, och de fick en liten son, som de kallade Neoptolemos.

Akillevs vän Patroklos hade också hört till Helenas friare. Nestor och Odyssevs seglade med Kalkas till myrmidonernas rike för att få honom med i hämndetåget mot Troja. Han var genast villig. Men de kunde inte upptäcka hans fosterbror Akillevs någonstans. Men siaren Kalkas upptäckte med sin spådomsförmåga, att Tetis hade gömt sin son på ön Skyros.

Då klädde Odyssevs ut sig och två vänner till köpmän, lastade ett skepp och seglade med varor över till ön. De gick upp till palatset och bad att få visa kungadöttrarna sina präktiga sidentyger och smycken. Flickorna trängdes kring främlingarna, ivriga och nyfikna på dyrbarheterna. Odyssevs hade stuckit in ett spjut och en sköld bland tygerna. När de förtjusta flickorna jämförde glansen på tygerna och guldets sken i smyckena, gav Odyssevs den ene vännen en nästan omärklig vink.

Plötsligt hördes ljudet av en skrällande krigstrumpet, som trängde genom skämtet och skrattet. Det blev alldeles tyst, men i nästa ögonblick började flickorna skrika och skingrades som duvor åt alla håll. Men Akillevs grep omedvetet efter skölden och spjutet, genast färdig att gå emot den okände fienden. Då steg Odyssevs fram till honom.

— Du har förrått dig, Pelevs son, sade han. Lägg av kvinnokläderna och tag på en dräkt som passar en hjälte. Du skall följa med oss till Troja — där väntar dig ära och rykte.

Akillevs klädde sig villigt i rustning, sade farväl åt

hustru och barn och for hem till Pelevs för att få utrustning till krigståget. En tid senare kom Nestor och Odysseus till myrmidonernas huvudstad för att hämta honom. Pelevs bad den gamle Foenix följa med sonen som rådgivare och gav Akillevs till avsked de dyrbarheter han fått på sin bröllopsdag: den glänsande rustningen, de odödliga hästarna och den väldiga lansen med skaftet, som vuxit på Pelions topp.

FÖRSTA FÖRSÖKET

Agamemnon visade hela tiden stor iver att bli ledare för tåget mot Troja. Han for omkring från det ena landet till det andra, och överallt strödde han vänliga ord omkring sig. I det praktfulla Mykene var hans dörr aldrig stängd; var och en var välkommen och blev undfägnad på bästa sätt. På så sätt blev han omtyckt, och det verkade självklart, att furstarna utsåg honom till överbefälhavare.

Det dröjde flera år, innan alla var klara med rustningarna. Äntligen kunde Agamemnon kalla alla deltagarna att möta honom i Aulis. Aulis var ett litet hamnställe vid sundet mellan akajiska fastlandet och ön Euboia. Hit kom furstarna seglande, somliga med många skepp, andra med få, var och en efter sin förmåga.

När alla var komna, samlades hela hären på stranden. Man skulle med ett offer anropa Zevs om framgång och sedan efter en gemensam måltid börja den viktiga färden.

Hela skaror av oxar fördes fram och slaktades som offer på ett altare, som man byggt upp framför en stor lönn.

Se, då hände det strax ett tecken; en hiskelig drake
sköt från altaret fram och upp i lönnen sig svängde.
Högt på dess översta gren, i skydd och hägnad av löven
lugnt i ett sparvbo vilade, nyss utkläckta ur skalet,
åtta ungar, och modern var själv den nionde bland dem.
Alla åtta han slukade glupskt, de ömkligen pepo.
Modern flaxade runt kring draken med sörjande läte,
tills han med omsvängt gap grep även henne i vingen . . .
Nu när han modern såväl som alla ungarna slukat,
gjorde den gud, som han sändes ifrån, med honom ett under:
Zevs på ögonblicket till sten förvandlade honom.

Alla stod framför altaret och förvånade sig, fulla av fasa över de förfärliga tecknen vid offret. Men siaren Kalkas förstod vad tecknen betydde.

— Varför står ni tysta och förskräckta, akajer? frågade han. Jag skall tolka synen rätt — den är en hälsning från Zevs själv. På samma sätt som draken slukade alla ungarna och modern med, så skall vi ligga nio år framför Ilion.

Men under det tionde året besegrar vi äntligen den mäktiga staden!

Inte blev furstarna glada, när de fick veta, att det skulle behövas tio års krig för att underkuva Troja. Men de hade ofta märkt, att siares ord inte var att lita på. Därför brydde de sig föga om Kalkas spådom. Dessutom kunde de inte nu utan vanära avstå från sitt länge planerade företag. De slog därför bort alla oroliga tankar och började sin färd.

Eftersom de inte kände vägen till Troja, drev vinden dem mot Mysiens kust. När skeppen kastat ankar, upptäckte akajerna, att väpnade vakter var uppställda längs stranden.

— Inga främlingar får komma i land, ropade man från stranden. Vår furste, kung Telefos, måste först ge sitt tillstånd.

Men ingen brydde sig om mysiernas rop. Akillevs och Protesilaos sprang från skeppen upp på stranden, och de andra följde efter. Vakterna blev nedhuggna; bara några få hann rädda sig undan till kung Telefos. Kungen samlade snabbt ihop en här, som hastigt begav sig ner till kustlandet och med största förbittring anföll akajerna. Dessa blev tvungna att vika tillbaka. Sist av alla gick Akillevs och Patroklos och lockade under återtåget in mysierna i en vinplantering. När Telefos kom in där, snavade han över en vinstock. Då passade Akillevs på. Just när Telefos reste sig, träffades han av Akillevs lans i vänstra höften.

Mysierna hejdade sig för att ta hand om sin sårade furste. Akillevs ryckte till sig sin lans, och akajerna hann rädda sig ombord. Östanvinden drev deras skepp tillbaka

till Europa och skingrade dem. Akillevs lyckades nå Skyros och stannade där en tid hos sin familj.

De andra furstarna räddade sig alla. Men många skepp och krigare hade de förlorat, och det dröjde länge, innan de kunde göra om försöket.

Den olycklige kung Telefos blev inte bra i sin höft efter lansstynget. Inga läkemedel hjälpte, och han hade svåra smärtor. Till slut sände han bud till det berömda oraklet i Delfi och lät fråga Apollon, om det var möjligt för honom att bli botad.

— Den som har vållat såret skall också hela det! svarade Pytia, den siande prästinnan.

När Telefos sändebud kom hem från Delfi och berättade vad guden svarat, lät Telefos genast bära sig ombord på ett skepp som avseglade till Grekland. Han fick där veta, att de akajiska furstarna var samlade i Mykene för att tala om nästa färd mot Troja. Mysiens kung förklädde sig till tiggare, hängde en brödpåse över axeln och en vattenkruka vid bältet, fattade sin stav och stapplade med svårighet upp till Agamemnons huvudstad.

Hans liv var i fara, om man upptäckte vem han var, det visste han. Så snart han kom in i palatset, gick han därför direkt till vaggan, där Orestes, Agamemnons ende son, låg och sov. Han lyfte upp barnet och skyndade till husaltaret, där man brukade söka skydd. Agamemnon blev utom sig och rusade fram för att kasta sig över främlingen. Men

Orakel, en plats, där man av en viss gudomlighet kunde få upplysningar och råd i förborgade ting. Mest berömt var Apollons orakel i Delfi. Ordet betecknade också gudomens ofta mångtydiga svar.

Klytemestra hejdade honom — platsen vid altaret var helig. Tiggaren skulle kanske också hinna döda hennes son, innan han själv blev nedhuggen. Därför måste Agamemnon lova främlingen säkerhet, vad han än kunde vilja.

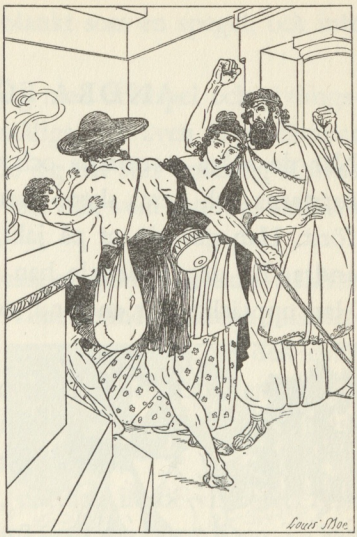

Tiggaren talade nu om vem han var och bönföll Akillevs att bota hans smärtor. Om man hjälpte honom, lovade han att visa akajerna rätta vägen till Troja. Akillevs såg länge på såret.

— Det är för svårt för min läkekonst, sade han till slut.

Alla stod rådlösa, tills äntligen Odyssevs steg fram.

— Troligen har Apollons svar en helt annan betydelse än vi tror, sade han. Den som vållat såret är inte Akillevs utan hans lans. Låt oss lägga några spånor från lansen på såret! Kanske guden då hjälper oss med sin läkande kraft.

Peliden tog fram sin lans och skar av några spånor med sin kniv. Då inträffade ett under: när spånorna föll på såret, började detta genast läkas. Efter några timmar var Telefos alldeles frisk. Han tackade Akillevs och Odyssevs för deras hjälp och talade om var Troja låg. Floden Skamanders mynning var bästa landningsplatsen, berättade han. Sedan for han tacksam och frisk hem till sitt land igen.

ANDRA FÖRSÖKET

När de svåra stormarna och vintern var förbi, samlades furstarna och deras skepp åter i Aulis. Agamemnon kom först. Han gav sig ut på jakt, medan han väntade på de andra. En dag förirrade han sig in i Artemis offerlund. Han upptäckte där en hind, som var helgad åt gudinnan.

Han höjde bågen och sköt av pilen utan att tänka sig för. Där låg det späda djuret plötsligt blödande i gräset.

— Se bara, en sådan jaktlycka jag har! skröt han. Ingen träffar så bra som jag, inte ens Artemis!

Men snart fick han veta, att hans övermod skulle bli hårt straffat. När alla var samlade och mer än tusen fartyg låg packade i Aulis trånga hamn, ställde Artemis om, att det blev vindstilla. Skeppen kunde inte löpa ut. Agamemnon måste uppskjuta avfärden till dagen därpå.

Nästa morgon var vindstillan lika fullständig. Var kväll hoppades man, att vinden skulle blåsa upp under natten,

men var morgon låg havet blankt som en spegel, och inte ett segel rörde sig.

I början roade furstarna sig med brädspel och tävlingslekar, men till slut blev de otåliga, och även deras kämpar började knorra. Alla samlade sig till slut omkring Kalkas och fordrade, att han skulle tala om, vem som bar skulden till denna eviga vindstilla.

— Någon *är* skyldig, svarade siaren. Artemis straffar oss för att Agamemnon har visat henne en sådan missaktning. Men gudinnan lovar att strax sända oss den rätta vinden, om han bara försonar sig med henne. Artemis fordrar i byte för den heliga hind som dödades, att Agamemnon offrar sin dotter Ifigeneia åt gudinnan.

Agamemnon blev bestört, när han hörde villkoret. Han sade bara helt kort, att hären kunde fara hem igen — han ämnade inte offra sin dotter. Så gick han in i sitt tält och ville inte tala med någon.

Men då blev det uppror i lägret. Man omringade tältet och begärde högljutt, att Agamemnon skulle lyda gudinnans bud. Han hade varit så ivrig att bli överbefälhavare — nu var det också hans skyldighet att tänka på allas bästa. Agamemnon blev rädd, att de andra skulle döda honom. Han skickade därför bud till Klytemestra, att Ifigeneia ögonblickligen skulle komma till Aulis. Ty hon skulle fira bröllop med Akillevs, innan man bröt läger.

Mykenes drottning blev mycket förvånad. Hon hade aldrig hört talas om detta giftermål. Men hon gick genast in i skattkammaren och valde ut en hel del dyrbarheter till sin dotters hemgift. Hon lät spänna för de snabbaste häs-

tarna och lät lägga hemgiften i vagnen. Hon följde själv med den unga jungfrun, och den lille Orestes sov under färden i moderns knä.

När Klytemestra kom fram till lägret, fick hon genast veta vad som skulle hända. Hon störtade till Agamemnons tält och bad maken avstå från det fruktansvärda beslutet. Men han svarade henne inte. Då började Ifigeneia själv be för sitt liv.

Bryt ej din egen unga knopp! Hur ljuvt
är dagens ljus mot Hades dunkla värld!
Jag är den första som dig fader nämnt,
jag är den första som du nämnde barn.
Säg, minns du ej från forna dar, hur jag
på fadersknäet lekande blev satt
och kyssar gav och kyssar fick av dig?
Då sade du: skall nånsin jag, mitt barn,
få skåda dig så blomstrande och frisk
i lycklig makes boning, lycklig själv?
Jag sade: skall väl åldrig fader då
jag i mitt hem få gästfritt taga mot
och för den vård som han min barndom skänkt
med tacksam omsorg löna grånad man?
Så sade vi. Jag minns det, jag, så väl.
Men du har glömt det, du, och vill min död!

Men Agamemnon vågade inte skona henne. Då böjde Ifigeneia lydigt sitt huvud och gick undergivet till döden. På altaret brann en eld. Ungmön smyckades med guldband

Kalkas skar en lock från Ifigeneias panna för att kasta den i elden

och blomsterkransar. Fadern vände bort huvudet och dolde det i sin mantel, modern låg på knä och åkallade gudarna.

Vid altaret stod Kalkas, klädd i prästerlig skrud. Först skar han av en lock från flickans panna och kastade den i elden. Sedan höjde han handen och riktade kniven mot Ifigenias hals. I det ögonblicket kom det som ett moln för hans ögon, och när det hade försvunnit, låg en blödande hind på altaret. Artemis hade i sista minuten tyckt synd om Ifigeneia, ryckt henne upp till sig och fört henne till Tauris, där hon blev prästinna i Artemis tempel.

Det var bara gudinnan själv och den hon räddat som visste vad som hade hänt. Akajerna såg bara, att offret var fullbordat och att lågorna flammade. När sista gnistan på altaret slocknade, hördes en susning i träden, och nere vid stranden gungade redan skeppen på de svallande vågorna. Då begrep akajerna, att gudinnan var försonad och vindstillan förbi. Alla skyndade med jubel till sina tält, tog ner dem och förde ombord allt och alla. Och så stack hela flottan ut mot det efterlängtade Troja.

Hela tiden blåste sunnanvind, så man kom fort fram. När grekerna kom till ön Lemnos, måste de stanna för att skaffa färskt vatten. Flera av furstarna gick i land, bland andra Filoktetes. Han var känd som en av akajernas skickligaste bågskyttar. Hjälten Herakles hade själv gett honom förgiftade pilar, som han nu hade med sig. Medan Filoktetes gick omkring på ön, fick han syn på ett förfallet altare, helgat åt Pallas Atena. Han föreslog, att de skulle offra åt gudinnan. Men när elden flammade upp och Filoktetes närmade sig, slingrade en huggorm fram och högg

honom i högra benet. Sedan ringlade den in i en klippskreva.

Ormbettet var så plågsamt, att mannen föll medvetslös till marken. Palamedes och Diomedes sprang fram, bar honom ombord och skötte om hans sår. Men smärtan blev värre och värre, och han jämrade sig högt.

Nu styrde flottan vidare mot öster och landade vid ön Tenedos strax utanför trojanska kusten. Agamemnon kallade genast de förnämsta furstarna till krigsråd och festmåltid. Först bjöd han Nestor och Idomenevs, sedan bad han de båda med namnet Aias, samt Diomedes och Odyssevs och till sist några, som hade lägre rang. Men den unge Akillevs ansåg han inte värdig att vara med i denna krets.

Pelevs son blev mycket upprörd över denna skymf. Han befallde sina myrmidoner att genast göra skeppen i ordning; han ämnade segla hem i denna stund! Odyssevs försökte tala förstånd med honom, men förgäves.

— Om du far tillbaka nu, vän Akillevs, sade Odyssevs till sist, så kommer alla att kalla dig feg. Då påstår de, att du blev rädd, när du fick syn på Troja. Då tror de, att du inte vågar slåss med den väldige Hektor. Tänk dig för, innan du ger dig av!

Akillevs svalde då sin harm och beslöt att stanna kvar — sådana beskyllningar skulle han inte kunna överleva.

Odyssevs återvände till furstarnas fest, belåten med vad han uträttat. Agamemnon och hans vänner uppträdde mycket övermodigt, åt och drack väldeliga och skröt med, att var och en av dem kunde besegra hundra troer, ja tvåhundra, om det var nödvändigt. Tvärs igenom sorlet hör-

des den ormbitne Filoktetes förfärliga jämmerrop. Agamemnon blev orolig, att hären skulle bli modlös, om man hörde denna ständiga klagan. Han talade med Menelaos och Odyssevs, och så beslöts det, att den sårade i hemlighet skulle föras tillbaka till Lemnos. Odyssevs väntade tills Filoktetes hade somnat. Man lyfte då ner honom i en båt, där man också lade hans kläder och vapen. Därtill lastade man farkosten med livsmedel för åtta dagar.

Båten fördes till Lemnos, och Odyssevs lät sina män bära den sovande och hela båtlasten in i en grotta nära stranden. Så rodde man hastigt tillbaka igen, och inom kort styrde akajernas flotta in i Hellesponten och närmade sig den troiska stranden.

KRIGSUTBROTTET

Främlingarnas ankomst var redan känd i Troja. Herdarna på bergshöjderna hade upptäckt dem, när de kom seglande fram bakom Tenedos, och Hektor hade genast fått besked. När akajerna passerade Sigeons udde, så att de kunde se Iliska slätten och Troja, märkte de att stadsportarna öppnades. Trojanernas krigarskaror ryckte ut genom portarna i ordnade led. Folket spred sig hastigt över slätten och skyndade ner till stranden. De var tydligen beredda att med spjut och pilar möta de första som försökte sätta foten på deras heliga mark.

Akajerna närmade sig stranden, men så tvekade de ett ögonblick. Det var inte svårt att förstå, hur det skulle gå

för den förste som hoppade i land. Han blev säkert dödens man!

Protesilaos stod på ett av de främsta skeppen. Han hade ingen lust att dö, för han var en helt ung man och nygift. Men när han märkte sina vänners tvekan, tänkte han, att någon i alla fall måste börja. Därför svängde han svärdet över huvudet och störtade sig ner från skeppet.

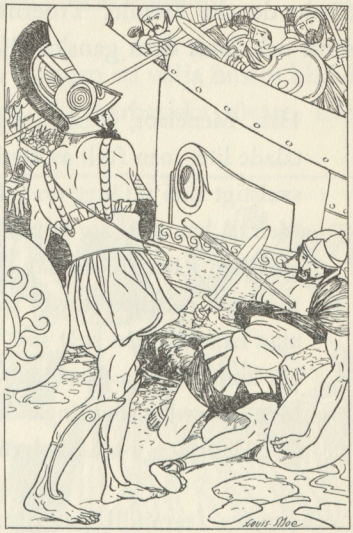

Då höjde Hektor sin starka arm, och hans lans genomborrade den förste fienden. Men de andra akajerna ville inte vara sämre än den uppoffrande vännen utan sprang i land i en enda ström. De kastade sig över trojanerna med sådan kraft, att dessa efter en kort strid måste draga sig tillbaka mot staden.

Akajerna beslöt att inte genast gå till anfall. Man skulle först skicka två sändebud till Troja och begära, att Helena och de rövade skatterna lämnades tillbaka till Menelaos. Denne utsågs till ena sändebudet, och alla valde Odyssevs till det andra.

De båda furstarna gick till närmaste stadsport, den som trojanerna kallde den skaiska. De begärde att bli mottagna som underhandlare och önskade sådan säkerhet till liv och

lem, som tillkom godkända sändebud. Priamos lovade med ed, att de skulle behandlas hederligt och värdigt. Så öppnades porten, och främlingarna fördes in i Troja.

Den gamle vise Antenor gav dem bostad och visade dem gästvänskap. Han hörde till de trojaner som hela tiden velat, att Helena och skatterna skulle återlämnas. Nästa morgon förde han dem till rådsförsamlingen. Där framförde de sitt ärende. Troerna betraktade dem uppmärksamt och fann dem ganska olika.

> Han, Menelaos, fursten, sig yttrade mera i korthet,
> talade litet men fullt av styrka, föraktande ordpråL,
> svulstigt och fåfängt prat, fastän han var yngre till åren.
> Men då han reste sig upp, den mångförslagne Odyssevs,
> stod han i början och såg med fällda ögon i marken,
> rörde sin furstliga stav ej fram, ej heller tillbaka,
> utan han höll den stelt som en oerfaren. Man hade
> lätt kunnat tänka därvid, att dum och tölpig han varit.
> Men när sedan sin klingande röst ur bröstet han höjde,
> flödade orden, i kraft och mängd som vintrarnas snöglopp.

Odyssevs framhöll hur dåraktigt det var, att stora och mäktiga folk förde krig med varandra bara för en lättsinnig ynglings skull. Hans vältalighet påverkade Antenor och flera andra av släkthövdingarna. Helena ville själv helst komma tillbaka till sin rätta gemål, och även gamle Priamos önskade fred.

Men Paris sade bestämt nej, och Deifobos och Aeneas också — de hade ju varit med om rövartåget till Sparta.

Hektor var den som i verkligheten härskade i Troja, och han ville helst lämna tillbaka både Helena och skatterna. Men eftersom Paris var hans bror, ville han inte direkt sätta sig emot dennes önskningar. Hektor föreslog därför, att Menelaos skulle få full ersättning för alla skatterna. I stället för Helena skulle han till gemål få välja någon av Priamos döttrar med kunglig hemgift, antingen den visa Kassandra eller den yngsta, den vackra Polyxena.

Menelaos log hånfullt.

— Jag är sannerligen inte tvungen att välja hustru bland mina värsta fiender, sade han. Ni, barbariska rövare, kan

behålla era döttrar för er själva. Ge mig bara tillbaka min ungdoms brud!

Paris och hans vänner störtade fram för att anfalla Menelaos och Odyssevs. Hektor hejdade dem och förde de båda underhandlarna ut genom stadsporten. De skyndade ursinniga ner till stranden och talade om för Agamemnon vad som hänt.

Nu förstod akajerna, att de hade ett långvarigt krig framför sig och inte på länge skulle få återvända hem. Troja var starkt befäst, och troerna var både stridsvana och krigsdugliga. Därför var det säkrast att först bygga ett ordentligt läger, där fartygen var skyddade och akajerna själva kunde resa sina tält.

Viktigast av allt var att bevara skeppen. Man lade därför ut rullar nere vid stranden. Så halades skeppen på rullarna uppför strandsluttningen och ställdes upp i långa rader. Man grävde vattenrännor inåt land, och alla skeppen stod med förstäven utåt. På så sätt kunde man hastigt få dem i vattnet, om det blev nödvändigt. Fartygen stod på ett underlag av bjälkar och stenar, och i botten på varje skepp var en öppning, där regnvattnet kunde rinna ut. Varje furste fick sin egen plats för sina skepp och sitt folk, och den var skild från de andra genom huvudgator och tvärgator, nästan som i en stad. Huvudgatorna gick mellan skeppsraderna i linje med stranden, tvärgatorna ledde från stranden uppåt sluttningen. Överst bodde Akillevs till vänster och Aias, telamoniden, till höger. I nedersta raden hade Diomedes vänsterplatsen, och Agamemnon med brodern Menelaos slog läger till höger och Odyssevs i mitten.

Framför Odyssevs läger låg den gemensamma tingsplatsen. Den var så stor, att hela hären fick plats. Här ställde man upp offeraltaren med gudabilder.

Tälten och lägerhyddorna restes bredvid skeppen. De var uppförda av pålverk och tätade med lera och täckta av vass. Manskapets hyddor var små och trånga, furstarnas och ädlingarnas tält var stora och präktiga.

DE FÖRSTA KRIGSÅREN

När akajerna hade fått lägret i ordning, beslöt Agamemnon att gå till anfall. Furstarna samlade sina män och befallde dem att rusta sig till strid. Somliga stammar stred bara med slungor, pilar och kastspjut. De höll sig därför på avstånd från fienden och använde varken sköld eller hjälm. Andra stammar brukade gå motståndarna in på livet och kämpa med lans och svärd, stridsyxa eller klubba. Därför måste de vara försedda med skyddsvapen. På benen spände de »benbrynjor», buktiga skenor av brons eller tenn. På kroppen bar de ett pansar eller en brynja, och huvudet skyddades av en hjälm med fladdrande tagelbuske. På vänstra armen hängde de en sköld. I högra handen höll de lans eller stridsyxa, och svärdet hängde i sin skida i gehänget över axeln. Furstarna gick inte till fots utan hade stridsvagnar. Till körsven valde man helst en god vän, som man helt kunde lita på.

När akajerna hemburit offer och bett om seger, satte hären sig i rörelse. Iliska slätten höjde sig framför dem

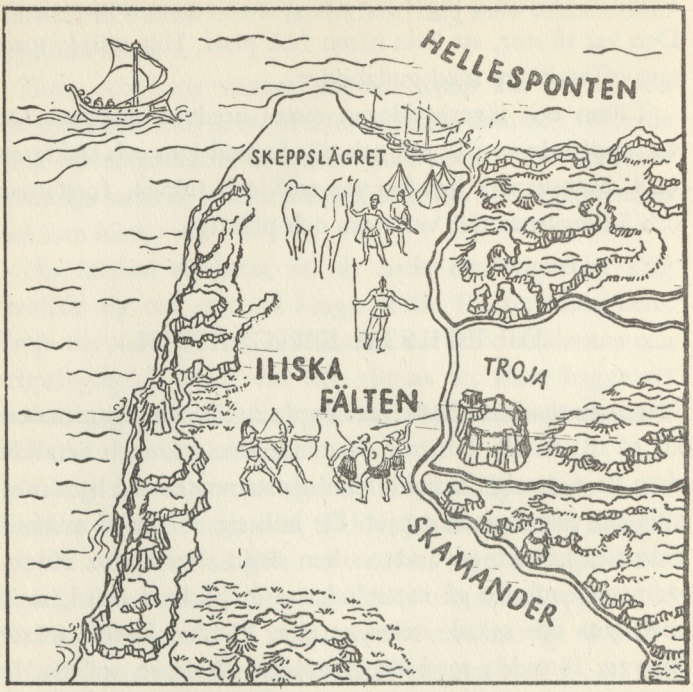

mot Idaberget. Floden Skamander kom flytande mot havet mellan almar, popplar och tamarisker. Här och där på slätten syntes enstaka sandkullar. Somliga var prydda med gravvårdar. Strax utanför lägret passerade hären minnesvården över forntidshjälten Ilos, Trojas grundläggare.

Skamander forsade fram, strid och virvlande mellan de höga strandbrinkarna. Akajerna följde flodens vänstra strand uppåt, medan de förgäves spanade efter ett vadställe. De hade hela tiden blickarna fästa på Troja, på

andra sidan Skamander. Dalgångar omgav staden i norr och söder. Floden Simois flöt i den norra dalgången, i den södra rann en bäck. Högst upp på berget lyste borgen med tempel och palats, nedanför skymtade själva staden, omgiven av murar med portar och torn. Nere vid Skamanders strand myllrade det av trojaner.

Akajerna skyndade med höga stridsrop ner i floden och försökte vada över. Men de möttes av en skur av pilar, kastspjut och stenar. Floden var strid, och de måste vända för att inte omkomma i vågorna. De gjorde nya försök att komma över, men var gång misslyckades de. När solen gick ner, drog de sig nedslagna tillbaka till lägret. Trojanerna kände till vadställena. De gick över floden och förföljde akajerna på avstånd med vapen och hånfulla rop.

En lång tid fortsatte kriget på samma sätt. Dag efter dag ryckte grekerna fram och mötte troerna, antingen vid floden eller på fältet. Men de vann aldrig någon riktig seger. En av orsakerna var bristen på livsmedel. Visserligen anlände då och då köpmansskepp från Grekland med varor. Men de räckte inte alls till för den stora hären. Därför var furstarna tvungna att ideligen bege sig ut på långväga plundringståg för att skaffa mat åt alla.

Akillevs var den som vid dessa tillfällen vann mesta äran och rikaste bytet. Patroklos följde honom alltid. Ibland var också Nestor och Antilokos med, och även Aias telamoniden deltog i Akillevs strövtåg.

En gång tågade han uppför Skamanderdalen till Dardania vid foten av Idaberget. Här regerade Aeneas. Akillevs fann honom hemma för att se till sina stora hjordar. Pelevs

son anföll Aeneas med sådan kraft, att denne hastigt måste fly. Akillevs drog vidare mot öster och kom till staden Tebe, som var starkt befäst med kraftiga murar och höga portar.

Akillevs stormade staden, och både kungen och alla hans söner stupade. Men Akillevs plundrade inte den gamle furstens lik utan brände honom på bål i hans praktfulla rustning och reste sedan en minnesvård över honom.

Under dessa plundringståg erövrade Akillevs tjugotre städer, tolv på öarna och elva i närheten av Troja. Han vann var gång rikt byte, som han alltid vid hemkomsten lämnade till överbefälhavaren att rättvist fördela.

Agamemnon låg för det mesta overksam i lägret. Men han tog var gång en del av bytet som sin »hederslott». En gång behöll han slavinnan Kryseis från Tebe, dotter till Apollons präst Kryses. Resten av bytet delade han ut bland de förnämsta furstarna. Akillevs fick för sin del den sköna slavinnan Briseis.

När Akillevs var borta från lägret, kände troerna sig tryggare. Priamos yngste son Troilos var bara en gosse. Han tyckte mycket om hästar och brukade tumla om med dem på sluttningen utanför staden.

En dag beslöt Akillevs efter ett särskilt lyckat plundringståg att lägga sig i bakhåll för pojken. Han vadade över floden, smög sig från träd till träd och gömde sig bakom en stor brunn. Efter en stund kom Troilos ridande med sin syster Polyxena, som skulle hämta vatten. De tycktes inte tänka på någon fara. På avstånd skymtade ett par trojanska vakter. Polyxena höll sin kruka under vattenstrålen, och

Troilos lät hästarna dricka. Plötsligt slog en kolsvart korp ner på brunnens tak och gav till ett otäckt kraxande. I samma ögonblick rusade Akillevs fram.

Polyxena släppte krukan och började springa mot Troja. Troilos kastade om sina hästar och flydde i galopp. Men den fotsnabbe Akillevs hann upp honom och ryckte ner honom från hästen. Troilos slet sig lös och störtade bort till ett litet Apollontempel, där han sökte skydd vid altaret. Men Akillevs stack oberörd svärdet genom honom.

Under tiden hade vakten slagit larm, och Hektor kom skyndande med sina troer. Akillevs måste då ge sig av, och Hektor bar sin lillebror hem till staden, där hans kropp togs om hand av den sörjande Hekabe.

Lykaon, en annan av Priamos söner, gick en natt ut i trädgården för att skära av några fikongrenar, som han skulle ha som skärm på sin stridsvagn. Plötsligt blev han överfallen av Akillevs, som gömt sig i trädgården. Akillevs släpade hastigt bort den unge prinsen och förde honom till sitt läger. Men han dödade honom inte utan sålde honom till en köpman från Lemnos, som betalade hundra oxar för ynglingen.

Men trots Akillevs många lyckade bragder såg det mörkt ut för akajerna. Fortfarande var det brist på livsmedel, och sjukdom och hunger härjade i lägret. Den omgivande trakten var redan skövlad och öde. Hela hopar av vargar kom löpande från berget Ida, och de kastade sig över var och en, som vågade sig ut från akajernas läger.

Nu började krigarna knorra och begärde, att furstarna skulle skaffa hjälp. Palamedes förklarade under ett krigs-

råd, att man måste upphäva belägringen av Troja och fara hem igen, annars skulle de alla gå under. Men Agamemnon och Menelaos ville inte höra på hans ord, och Odyssevs höll med dem. Han kunde inte glömma, att Palamedes hade överlistat honom hemma på Itaka.

Odyssevs anklagade nu Palamedes för att vara trojanernas vän och en verklig förrädare. Till slut gick det så långt, att fursten från Euboia ställdes inför domstol på tinget. Alla Palamedes fiender var med bland domarna. De förklarade honom skyldig, och han dömdes till döden. Agamemnon lät föra honom utanför lägret och där blev han stenad. Ingen fick tillstånd att ge honom en hederlig begravning.

AKILLEVS OCH AGAMEMNON

Nio år efter krigets början uppstod en tvist mellan Agamemnon och Akillevs.

Vid Tebes erövring hade den gamle Apollon-prästen Kryses förlorat sin dotter Kryseis. Senare fick han veta, att hon hade blivit Agamemnons slavinna. Då tog han sin gyllene stav och gudens heliga kransar, vandrade till akajernas läger och bad att få köpa tillbaka sin dotter. Fast alla de andra furstarna gärna ville uppfylla gubbens önskan, brydde Agamemnon sig inte om den gamles bön.

— Om jag en gång till får se dig här vid skeppen, röt han till den vördnadsvärde prästen, så kommer gudens stav och kransar inte längre att skydda dig. Jag lämnar aldrig

Apollon steg ner från Olympen och spände silverbågen

tillbaka din dotter, hon skall stanna hos mig, tills hennes hår blir vitt. Ge dig av och reta mig aldrig mera!

Kryses lydde och irrade förtvivlad längs stranden. Då han gått ett stycke, höjde han händerna och åkallade Apollon. Han bad, att guden med sina dödsbringande pilar skulle straffa Agamemnons grymhet och hårdhet. Och guden hörde hans bön. Han steg ner från Olympen, satte sig på en klippa och spände sin silverbåge, som förde pesten med sig. Först sköt han akajernas mulåsnor och hundar, och sedan började han skjuta på kämparna. De dödades i sådana massor, att likbålen alltid brann i lägret. När nio dagar hade gått, kallade Akillevs folket till ting.

— Det är tydligt, sade han, att vi nu måste ge upp våra planer och segla hem igen, eftersom vi samtidigt har drabbats av anfall och pest. Men först borde en siare kunna säga oss, varför Apollon sänder oss dessa dödens pilar. Har vi glömt några löften eller försummat viktiga offer?

Kalkas reste sig. Han såg allvarlig ut.

— Du vill, att någon skall tala om, varför Apollon är ond på akajerna, sade han. Jag skall göra det, om du lovar att skydda mig mot Agamemnons vrede. Han kommer inte att gilla vad jag säger.

Akillevs gav siaren sitt löfte.

— Apollons pilar kommer att regna över oss, förklarade Kalkas, ända tills Agamemnon skickar tillbaka Kryseis och dessutom en bot-hekatomb som försoningsoffer åt guden.

Agamemnon störtade upp med gnistrande ögon.

— Olycksprofet, skrek han, aldrig spår du något gott!

Hekatomb', eg. hundratal; stor mängd.

Nu vill du inbilla oss, att pesten har drabbat oss för Kryseis skull. Nåja, jag skall lämna henne tillbaka — men bara om jag får ett lika gott byte i stället!

— Du snikne man, svarade Akillevs med förakt. Akajerna har inget byte att ge dig. Vi vet inte om några gemensamma skatter, och det är du själv, som har fördelat bytet från de erövrade städerna. Inte är det lämpligt att låta hären återbära vad du redan har skiftat. Skicka flickan tillbaka — när vi tagit Troja, skall du gärna få trefalt eller fyrfalt i ersättning!

— Tror du verkligen, avbröt Agamemnon, att jag avstår *mitt* byte, medan du får behålla ditt? Om akajerna inte vill lämna mig ersättning, så kommer jag helt enkelt och tar antingen ditt byte eller någon annans . . . Men om den saken får vi tala längre fram. Nu skall en av er genast låta hala ett skepp i havet, stuva in bot-hekatomben och föra Kryseis hem till fadern!

— Du är omättligt vinningslysten, utbrast Akillevs. Tror du verkligen, att någon av oss ger sig av på ditt bud, så att du själv skall slippa allt obehag? När det har gällt strid, är det jag som har fått göra det mesta. Men när det gällt att fördela bytet, är det du som tar största lotten, och jag får nöja mig med smulorna. Nu återvänder jag hem! Då får vi se, hur det går för dig.

— Far du bara med dina skepp och ditt folk och styr dina myrmidoner bäst du kan, svarade Agamemnon. Du har alltid varit en bråkmakare. Men akta dig! Jag skall skicka tillbaka Kryseis, men sedan tar jag *ditt* byte, den sköna Briseis. Du skulle bara våga att trotsa min myndighet!

Akillevs blev utom sig och höll på att utan vidare hugga ner Agamemnon. När han drog sitt svärd, kände han, att någon rörde vid hans lockar. Han vred på huvudet och märkte, att det var gudinnan Atena.

— Du kan gärna säga vad du tänker om honom, men rör honom inte! viskade hon i hans öra. En dag kommer han att bjuda dig trefaldig ersättning. Lugna dig, och gör som jag säger!

Akillevs stötte svärdet i skidan, och Atena försvann.

— Du har en hunds uppsyn och en hinds hjärta, fortsatte hjälten. Har du någonsin modigt kämpat mot fienden i öppen strid? Nej, du tycker bättre om att röva bytet från dem som vågar säga emot dig. Vid min furstliga stav, hädanefter skall du fåfängt tigga om min hjälp!

Djupt skall Akillevs saknas en dag av alla akajer. Fåfängt söker du då, hur svårt du än ängslas däröver, räddning, när hopar av folk för mannadråparen Hektor stupar och dör. Se då skall du gnagas av ånger i själen, att du den yppersta man bland akajerna vågade skymfa.

Därmed kastade Akillevs sin gyllene stav på marken och satte sig. Agamemnon rusade upp, men den gamle Nestor reste sig och hejdade honom. Han höll ett välmenande tal och sade, att Agamemnon och Akillevs borde vara vänner och hedra varandra. Ty Agamemnon förtjänade aktning för sin *makt* och Akillevs för sitt *mod*. De borde båda lyda hans råd, för de var bara ynglingar, jämförda med honom.

— Du kan nog ha rätt i vad du säger, Nestor, medgav Agamemnon. Men den där storskrytaren vill ju vara den främste i allt och styra över oss alla. Även om de odödliga gjorde honom hjältemodig, så har han väl inte rätt att skymfa den som står över honom?

— Du kan stå över vem du behagar men inte över mig, svarade Akillevs. Om akajerna kan undvara min hjälp, så kan de låta dig röva min slavinna. Henne tänker jag inte kämpa om, men rör du något annat, som är mitt, så skall ditt svarta, fega blod forsa kring min lansspets.

Tinget upplöstes, och Agamemnon själv lät hala ett skepp i havet. Han bad Odyssevs bli befälhavare för tjugo roddare, som skulle föra Kryseis och bot-hekatomben till den gamle prästen i Krysa. Sedan påbjöds allmän rening i hären. Alla renade sig omsorgsfullt i havet, därpå offrade man på stranden, och rökvirvlarna steg mot himlen. När offret var över, befallde Agamemnon två härolder att hämta Briseis.

— Om Akillevs gör motstånd, sade han, så kommer jag själv . . . och då går det honom illa.

Härolderna blev inte glada åt befallningen. De gick

motsträvigt längs stranden bort till myrmidonernas skepp. Akillevs satt utanför sitt tält. De vågade inte framföra sitt ärende, men Akillevs tog vänligt emot dem.

— Kom närmare, sade han lugnt. Jag förebrår inte er för detta — Agamemnon är den ende skyldige. Lämna slavinnan till dem, Patroklos!

Vännen gick in i tältet och kom snart ut igen med Briseis, som han lämnade till härolderna.

> Sorgsen följde jungfrun dem åt. Men den ädle Akillevs
> brast i gråt och satte sig ner vid skummande havet,
> fjärran från vännernas glam och såg åt purprade djupet
> och i brinnande bön mot sin mor han händerna sträckte:
> Moder, du födde mig blott för en kortare levnad på jorden!
> Borde väl då olympiske Zevs, som dundrar i höjden,
> unna mig någon ära! Nu ej han den minsta mig unnar.
> Se, hur Atrevs mäktige son Agamemnon mig skymfar!

Tetis hörde hans klagan, där hon satt bland vågorna hos sin gamle far. Hon höjde sig upp till sin son och frågade,

Purprade djupet. Vid kvällsbelysning verkar Medelhavets vatten vinfärgat i vågdalarna.

varför han var så tung till sinnes. Akillevs berättade allt och bad modern ställa det så, att Agamemnon snart skulle bli tvungen att be honom om hjälp. Tetis lovade med tårar i ögonen att göra vad hon kunde.

En gång i urtiden hade Poseidon, Hera och Atena sammansvurit sig mot Zevs. Då hade Tetis kallat en stor havsjätte till himlagudens hjälp. Nu tänkte Tetis påminna honom om hans tacksamhetsskuld och be honom hjälpa Akillevs.

> Upp ur de svallande vågornas djup hon hastigt sig höjde,
> ilade sedan i gryningen fram till gudarnas boning.
> Dundraren Zevs hon fann från de övriga sittande ensam
> högst på toppen utav mångspetsiga berget Olympos.

Hon satte sig vid hans knän och såg bedjande på honom.

— Fader Zevs, suckade hon. Om jag någon gång har gjort dig en tjänst, så uppfyll nu min bön! Eftersom du har bestämt en tidig död för Akillevs, så unna honom åtminstone ett ärofullt liv! Låt Agamemnon och akajerna lida nederlag ända tills Mykenes högfärdige kung måste be min son om hjälp!

Zevs teg länge och rynkade ögonbrynen.

— Du borde inte be mig om detta, sade han. Hera påstår alltid, att jag hjälper hennes ovänner. Skynda dig härifrån. Jag skall uppfylla din bön.

Tetis sänkte sig åter i havet, och Zevs begav sig till sitt palats. Han satte sig på sin tron, och Hera såg misstänksamt på honom. Hon hade sett, att Tetis bett honom om något.

— Vad du är hemlighetsfull, sade hon. Varför berättar du inte för mig om dina visa beslut?

Zevs såg missnöjd ut.

— Ingen bland gudar eller människor får veta något före dig, försäkrade han. Men du får inte forska eller fråga om sådant, som jag vill behålla för mig själv.

— Vad är det du säger, förfärlige Zevs? utbrast Hera. Jag har aldrig frågat ut dig om någonting. Men jag är rädd, att havsgubbens dotter har narrat dig till någon dårskap. Du lär ha lovat henne att ge trojanerna seger.

— Alltid misstänker du alla, svarade Zevs, och alltid spanar du. Men *om* jag nu har lovat något, så kommer det också att ske. Därför är det bäst du tiger, annars kommer du att få känna på min vrede!

Hera blev förskräckt över sin gemåls ord. Hon teg men såg inte blid ut. Alla gudarna och gudinnorna satt tysta och beklämda.

Men då klev Zevs och Heras son Hefaistos fram, den halte men konstförståndige smeden. Han ogillade split och ofrid.

— Inte skall vi här i Olympen ställa till gräl och otrevnad för de dödliga och eländiga människornas skull. Fader Zevs är så mäktig, att han kan störta oss alla. Därför bör du, moder Hera, blidka hans sinne med vänliga ord! Då blir han åter himlens milde gud, som vill alla väl.

Han räckte modern en dubbelpokal med nektar och linkade sedan omkring i laget för att traktera de övriga.

> Och ett osläckeligt skratt bland saliga gudarna uppstod,
> när Hefaistos de såg så ivrigt fjäska i salen ...
> Så de dagen igenom, tills solen hunnit sin nedgång,
> satt där i festligt lag, och ej av gemensamma nektarn
> saknades något och ej av Apollons klingande lyra
> eller av sånggudinnornas ljud i växlande stämmor.

ODYSSEVS OCH TERSITES

Den natten skickade Zevs Agamemnon en bedräglig dröm. Akajernas överbefälhavare tyckte, att Nestor stod vid hans huvudgärd och förutsade, att han skulle erövra Troja, om han nästa morgon ryckte mot staden.

Osläckeligt skratt, härav det kända uttrycket homeriskt skratt eller homeriskt löje.

Drömmen väckte Agamemnon. Han tog på den mjuka livrocken och den vida manteln, satte sandalerna på fötterna och hängde det silverbeslagna svärdet över axeln. Så grep han spiran och gick ut ur tältet.

Han kallade på härolderna, att de skulle gå runt i lägret och kalla folket till ting. Själv rådgjorde han med furstarna framför Nestors läger och berättade om sin dröm. Han tänkte lyda gudarnas bud, men först tänkte han pröva hären. Han ämnade uppmana alla att återvända hem. På så sätt skulle man få se, vilka man verkligen kunde lita på.

Furstarna gick in på hans förslag och följde honom till tingsplatsen. Alla kom nu rusande dit som svärmar av surrande bin.

> Stormfull samlingen var, och då skaran satte sig neder,
> suckade jorden under dem dovt, och nio härolder
> sökte med rop dem stävja och sporde, om inte de nånsin
> kunde sig hålla från skrik och de högborna furstarna höra.

När alla hade tagit plats och stojet tystnat, reste Agamemnon sig, stödd på sin kungastav.

— Nu har nio år gått under detta meningslösa krig, sade han. Våra skepp har ruttnat, våra hustrur och barn sitter hemma och väntar, och ännu har vi ingenting vunnit — ofta har vi misslyckats. Låt oss därför vända tillbaka hem! Vi kommer ändå aldrig att erövra Ilion.

De som inte hade varit med vid furstarnas krigsråd, blev övertygade att Agamemnon menade allvar. Många störtade upp med höga rop och rusade ner till skeppen med

väldig fart. De manade varandra att ta i och hala ut. Somliga drog undan stöttorna, andra muddrade upp vattenrännorna, medan ropen skallade mot skyn.

Hera blev mycket misslynt, när hon märkte detta, och hon bad Atena hejda akajerna. Atena sänkte sig snabbt till lägret och fann Odyssevs förbittrad vid sina skepp.

— Tänker de verkligen ge sig av? frågade hon. Tänk, vad Priamos och hans folk då kommer att jubla! Du måste skynda dig och hejda dem med dina kloka ord!

Odyssevs kände igen gudinnans röst. Han sprang bort till Agamemnon, tog hans spira och ilade längs skeppsraderna med den i handen för att be alla återvända till tingsplatsen.

När en furste han fann eller någon bland de förnämsta,
stannade han, och med smickrande ord han sade till honom:
Frände, ej höves det dig att frukta och skygga tillbaka,
sätt dig, var lugn, och förmå de andra i hären att sitta!
Ännu känner du ej Agamemnons verkliga tanke,
nu han prövar oss blott, snart torde han kanske oss näpsa.
Men då någon ur hopen han såg, som väsnades högljutt,
gav han honom med staven ett slag och sade med stränghet:
Sällsamme, sitt och håll mun och hör vad de övriga säga!
Alla de gälla förmera än du, omanlig och kraftlös.
Allesamman ju ej i hären vi kunna befalla;
mångvälde inte är gott, blott en vår konung må vara.

På så sätt fick han alla att vända om till tingsplatsen. Där blev det äntligen tyst. Det var bara Tersites, som väs-

nades och gjorde narr av allt och alla. Han var kutryggig, ful och vindögd och haltade betydligt. Han klandrade gärna vad andra gjorde, och nu hånade han Agamemnon och hans förslag och beskyllde honom för feghet.

Med ens stod Odyssevs vid Tersites sida och såg honom skarpt i ögonen.

— Sluta genast med ditt pladder, sade han strängt. Du är full av lögn och förtal, och nu är det bäst du håller mun. Annars sliter jag av dig manteln och livrocken och pryglar

upp dig, hur du än tjuter, och sedan jagar jag dig med skam ur folkförsamlingen.

Han lyfte sin spira och slog till den ömklige bråkmakaren. Tersites gnällde till och gjorde sig så liten han kunde. Han smög sedan till sin plats, medan han strök bort sina tårar. Men hela lägret började skratta och beundrade Odyssevs, som hade fått pratmakaren tyst och spak.

— Visst har vi legat här länge, fortsatte Odyssevs, och inte klandrar jag er, om ni längtar hem. Men inte skall vi vända om med tomma händer. Ni minns väl tecknet, som Zevs gav oss i Aulis, när han lät draken sluka de nio sparvarna? Nu är de nio åren förbi, nu kommer vårt hopp att gå i fullbordan!

Alla jublade bifall till Odyssevs ord, och nu reste sig den gamle Nestor.

— Finns det någon som vill svika sin heliga ed, så får han gärna fara sin väg, ty här vill vi bara behålla de pålitliga. Bäst att låta härен ställa upp sig i slagordning, uppdelad på stammar, brödraskap och släkter. Då märker man genast vem som drar sig undan, och vem som är villig att rycka mot fienden.

Man gillade Nestors förslag, tinget avslutades, och alla skyndade till lägret.

Stammar, brödraskap och släkter. Hos grekerna utgjorde flera med varandra befryndade släkter eller familjer ett brödraskap (en *fratria)*, vars medlemmar hade gemensam skyddsgud och offerhärd. Flera brödraskap med gemensam härkomst och fädernedyrkan kallades en stam.

MENELAOS OCH PARIS

Inom kort genljöd nejden av ett gny och ett larm som av tusentals skriande vildgäss och tranor.

Men i Akillevs läger var allt tyst och stilla. Hästarna tuggade i ro sitt foder, stridsvagnarna var väl övertäckta, och folket övade sig på stranden att kasta spjut eller skjuta med båge. Hövdingarna vankade av och an, misslynta att inte vara med i tumultet.

När akajernas här nalkades Troja, såg de på avstånd troerna, som strömmade ut ur sin stad. Båda skarorna störtade modigt framåt, akajerna denna gång under tystnad, medan troerna jublade i segervisshet. När härarna kom nära varandra, steg Paris fram ur de troiska leden. Han hade panterhud över axlarna, svärd vid sidan och båge på ryggen samt två bronsskodda spjut i handen. Han manade den tappraste akajern till envig.

Menelaos antog genast utmaningen och hoppade ner från sin vagn. Då blev Paris vit om kinderna, ryggade baklänges och gömde sig bland trojanerna. Hektor blev utom sig.

— Du undersköne kvinnorövare! hånade han. Skall du nu till på köpet draga skam över oss alla? Du har mod att fara som en tjuv till främmande land och locka andras kvinnor, men nu sticker du dig undan som en feg stackare!

Bronsskodda spjut. Iliaden diktades under övergången mellan grekernas bronsålder och järnålder, då järnet visserligen var känt men ännu inte hade börjat användas. När dikten talar om koppar (kopparklädda, kopparpansrade etc.) menas alltid brons.

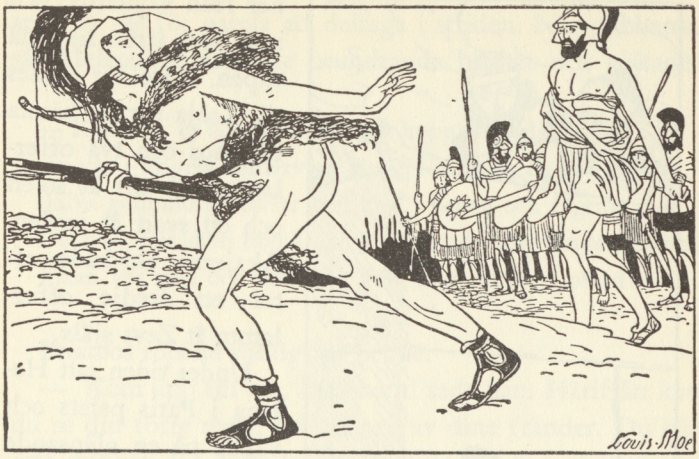

— Jag kan inte försvara mig, svarade Paris. Olika faller ödets lotter. Ditt hjärta slår aldrig i fasa och rädsla, men det gör mitt. Men nu skall jag inte draga mig undan längre. Låt Menelaos och mig ensamma kämpa om Helena och skatterna!

Hektor grep sin lans, sprang fram mellan de kämpande leden och ropade, att striden skulle upphöra. Troerna lydde genast, men akajerna fortsatte. Då befallde Agamemnon, att de också skulle sluta. Hektor upprepade nu med hög röst Paris utmaning. Menelaos antog den men begärde, att överenskommelsen skulle helgas med offer. Dessutom begärde han, att Priamos själv skulle godkänna avtalet, för hans söner var inte att lita på.

Man gladde sig å ömse håll att nu få slut på det odrägliga kriget. Körsvennerna drog in tyglarna, furstarna steg

ner från vagnarna, och man lade ifrån sig sina vapen. Härolder sändes till Troja för att hämta Priamos och två offerlamm, ett vitt åt solen och ett svart åt jorden. Akajerna skickade efter ett tredje offerlamm åt Zevs själv.

Under tiden satt Helena i Paris palats och vävde på en glänsande matta. Då fick hon veta, att troer och akajer för tillfället inte kämpade utan satt stilla bredvid varandra ute på fältet. Hon fick också reda på, att Paris och Menelaos ensamma skulle strida om henne.

Helena kände en häftig längtan efter sin förste gemål. Hon svepte sig i en purpurröd mantel och skyndade med en tärna till skaiska porten. Där satt Priamos och Antenor och andra trojanska ädling-

ar, som var för gamla att deltaga i striden. När gubbarna såg Helena, växlade de beundrande blickar och viskade:

— Klandras ej bör, att troer och kopparklädda akajer
dragits i krigets fördärv så länge för dylik en kvinna;
själva gudinnorna tävlar hon med i behag och fägring.
Dock — hur skön hon än är, helst borde hon vända tillbaka,
innan vår stad och hela vårt folk hon störtar i ofärd!

Priamos ropade vänligt på henne.

— Kom upp till oss, kära barn! sade han. Härifrån kan du se din förre make och många av dina fränder. Du bär inte skulden till detta krig; säkert är det de odödliga gudarna, som har fastställt vårt olycksaliga öde.

— Hur ofta, svarade Helena suckande, har jag inte ångrat, att jag följde din son! Bättre hade det varit för er alla, om jag aldrig kommit till Troja!

— Vem är den ståtlige kämpen, avbröt Priamos, som går i spetsen för akajerna med sådan kunglig hållning?

— Han var en gång min svåger, svarade svärdottern. Det är Agamemnon själv.

— Säg mig också, fortsatte Priamos, vad den mannen heter, som vandrar genom leden som en bagge genom fårahjorden? Han är kortare till växten än Agamemnon men bredare över skuldrorna.

— Det är Odyssevs, upplyste Helena, den klokaste och slugaste bland akajerna. Känner du inte igen honom? Han var en av sändemännen, som kom till Troja, innan den olycksaliga kampen började.

Hektors härolder avbröt deras samtal. De hade med sig de båda offerlammen, en getskinnssäck, fylld med vin, en gyllene bål och flera pokaler. De bad nu Priamos följa med till det planerade offret.

Den gamle ryste, när han hörde, att älsklingssonen skulle kämpa mot Menelaos. Men fursten befallde, att hästarna genast skulle spännas för hans vagn. Han steg med lugnt ansikte upp i vagnen tillsammans med Antenor, och i flygande fart körde de genom skaiska porten ut på slagfältet.

De steg av på den smala landremsan mellan härarna, där de mötte Agamemnon och Odyssevs. Härolderna bar fram offerlammen, blandade vinet i bålen och hällde det helgade vattnet över furstarnas händer.

Sedan grep Agamemnon sin offerkniv och skar en ulltofs av varje lamm. Härolderna fick dela ut ullen till de förnämsta akajerna och troerna. Därpå lyfte han händerna mot himlen och bad Zevs, solen och jorden att vara vittnen till detta högtidliga fördrag. Den som segrade i detta envig skulle få Helena och skatterna. Så lät han dela ut det helgade vinet.

Nu ville Priamos inte stanna kvar ute på fältet längre. Han var rädd, att hans son skulle stupa och fasade för att behöva uppleva hans död. Han och Antenor for därför hastigt tillbaka till Troja.

Odyssevs och Hektor mätte upp platsen för tvekampen. Man drog lott om vem som skulle börja lanskastningen, och ödet ville att lotten föll på Paris. Nu slog alla sig ner i lugn och ro, medan Menelaos och Paris drog på sina rustningar.

Paris slungade sin lans. Den träffade Menelaos sköld, men lansudden kröktes och gled undan. Då bad Menelaos Zevs om hjälp och kastade sin lans. Den gick tvärs igenom Paris sköld och brynja och slet upp livrocken. Endast genom en hastig böjning av kroppen kunde Paris undgå döden.

Menelaos ryckte genast sitt svärd ur skidan och måttade ett kraftigt hugg mot troerns huvud. Men när svärdet träffade hjälmen, brast det och föll ur Menelaos hand.

Fursten såg upp mot himlen och suckade tungt:

— Allfader Zevs, du är bland de eviga gudarna grymmast!
Hämnd jag hoppades, hämnd för den skymf jag lidit av Paris.
Dock, nu sprang min klinga itu, och lansen förgäves
flög mig ur handen, och ej jag min ovän såra förmådde!

I nästa ögonblick störtade Menelaos åter fram och grep i förbittring tag i Paris hjälmbuske. Han drog honom av alla krafter mot akajernas här. Paris kunde inte göra motstånd. Hans hakrem satt så hårt om strupen, att han höll på att kvävas av trycket.

Afrodite såg, hur svårt han hade det, och kom genast för att hjälpa honom. Hon slet av hakremmen, så Menelaos fick den tomma hjälmen i handen. Han slängde den upprörd in bland akajerna och störtade så mot den barhuvade Paris för att sticka ner honom med sin lans. Men han kunde inte upptäcka den falske troern. Afrodite hade hastigt dolt Paris i ett tätt moln och fört honom till hans eget palats.

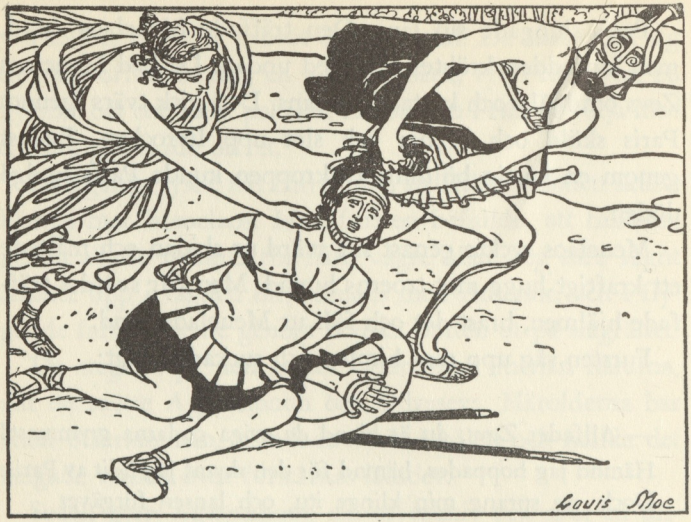

Därpå skyndade gudinnan att söka upp Helena. Hon fann Paris gemål bland en mängd trojanskor i tornet vid skaiska porten. Afrodite förvandlade sig till en gammal spartansk spinnerska och ryckte Helena i manteln.

— Följ mig, skynda dig hem, manade hon. Din make väntar dig.

Helena stirrade skarpt på gumman. Då upptäckte hon under den gamlas skrynkliga skinn Afrodites rosiga hy, och hon greps av harm.

— Du är grym, gudinna, utbrast hon. När min rätte make nu har vunnit mig tillbaka, varför försöker du på nytt locka mig till Paris? Ge dig av till din älskling och kuttra, så han gör dig själv till sin gemål! Jag vill inte veta av honom mer.

Kärlekens gudinna blev nu förtörnad och sade:

— Reta mig ej, eländiga! Snart av min vrede jag kunde
tvingas att hata dig så, som hittills jag hjärtligt dig älskat.
Då förvisso jag skulle emellan akajer och troer
tända ett flammande hat — och *du* skulle bliva dess offer!

Afrodite såg med blixtrande ögon på Helena, som blev rädd, när hon hörde denna hotelse. Hon fattade gudinnans hand, som genast ledde henne till Paris palats, utan att någon märkte det. Men först ville Helena inte ens se åt sin make utan endast hånade honom, för att han fegt smugit sig undan från striden med den tappre Menelaos.

— Du skall inte träta, Helena, log Paris. Menelaos besegrade mig med Atenas hjälp. En annan gång blir det jag som segrar, ty även jag är beskyddad av de odödliga. Låt oss nu vara vänner igen och inte tvista!

Helena gav efter, svag och foglig som alltid.

Menelaos letade under tiden efter sin försvunne fiende. Han störtade omkring ute på fältet som ett rasande lejon. Men ingen visste, vart Paris tagit vägen. Då ropade Agamemnon med hög röst, att Menelaos hade segrat. Troerna borde genast utlämna Helena och skatterna. Akajerna jublade, och troerna visste inte, vad de skulle svara. De stod tvekande och häpna.

Uppe i Olympen var det samtidigt stort rådslag. Hebe skänkte nektar i pokalerna, medan gudar och gudinnor såg ner på slagfältet utanför Troja. Då vände sig Zevs mot Hera och Atena med en blixt i ögat:

— Två bland de höga gudinnor har tagit sig an Menelaos:
Hera, min ädla gemål, och Atena, min lysande dotter.
Nu de sitter dock här för sig själva och roar sig endast
med att se på. Men mot dem Afrodite med löje på läppen
jämt och samt är till hands att vända fördärvet från Paris,
honom hon räddade nyss, när döden han trodde sig nära.

Så talade himlaguden till de båda gudinnorna. Han slutade med att föreslå, att man skulle försona akajer och troer, att Troja inte skulle förstöras och att Menelaos skulle få föra Helena tillbaka till Sparta. Han visste, att både Hera och Atena skulle sätta sig emot hans förslag. Trojas undergång var för dem viktigare än allt annat.

Pallas Atena teg, men Hera blev ursinnig:

— Gruvlige Zevs, vad är det du säger? Ämnar du göra
all min möda förspilld och allt vad jag kämpat förgäves?
Har jag ej tröttkört hela mitt spann, då jag farit att egga
folken till kamp på liv och död mot Priamos söner?
Gör som du vill, men betänk, vi andra gillar det aldrig.

Zevs endast såg på henne och låtsades som om han inte hade en aning om, att hon hatade Paris och troerna så djupt, därför att hon inte vunnit skönhetstävlingen på berget Ida.

— Vad har Priamos och hans söner gjort dig för ont? undrade han. Varför vill du störta Troja i grus och spillror? . . . Men inte skall vi två bli ovänner för den stadens skull. Det är dock inte värt att du en annan gång kommer

med förböner för en stad, som *du* vill beskydda, men som *jag* skulle vilja förgöra. Det är med sorg i hjärtat och endast för att göra dig till viljes som jag dömer Ilion till undergång.

> Ty av de städer, som äro ett hem för jordiska mänskor
> under den strålande sol och den stjärnesmyckade himmel,
> aktar jag allramest av hjärtat det heliga Troja!
> Aldrig saknades där på mitt altar gemensamma offrens
> ånga och aldrig gjutning av vin till vår dyrkan och ära.

Hera strålade upp och log mot sin gemål.

— Det finns tre städer, sade hon, som jag håller mer av än alla andra på jorden: Mykene, Sparta och Argos. Men gärna för mig må du spränga dem alla tre i luften, bara du lämnar Trojas öde åt mig! Om vi två fogar oss efter varandra, kommer de andra gudarna att rätta sig efter oss. Låt mig nu få sända ner Atena till slagfältet. Hon skall locka troerna att bryta fördraget. Då flammar kriget upp på nytt, och Troja går under.

Zevs nickade bifall, och Atena for som en blixt ner till jorden. Hon förvandlade sig till en trojan och gick bort till Pandaros, den berömde bågskytten. Han stod i främsta ledet i troernas här och lyssnade till Agamemnon.

— Lämna ut Helena och skatterna, manade akajernas överbefälhavare. Menelaos har segrat — nu måste villkoren uppfyllas!

Atena rörde vid Pandaros armbåge.

— Du som är en sådan mästerskytt, viskade hon, kan

inte du skicka den där övermodige Menelaos en pil? Där står han, bakom brodern. Då vinner du inte bara stor ära och troernas tacksamhet — Paris kommer säkert att rikt löna dig för din bragd. Om du dödar Menelaos, behöver skatterna och Helena inte utlämnas till akajerna.

Pandaros var dåraktig och gick genast i fällan. Han hukade sig ner bakom sköldarna, så att fienden inte skulle upptäcka honom för tidigt. Han öppnade försiktigt sitt koger, tog ut en fjäderpil med vass järnspets och lade den med skåran mot strängen och skaftet mot bågen. Så spände han bågen så hårt han kunde. Pilen susade i väg.

Men Atena ville inte, att skottet skulle döda Menelaos. Hon önskade endast reta akajerna med denna trojanska trolöshet. Gudinnan ledde pilen, så att den träffade Menelaos snett i midjan, där han var skyddad av både lädergördel, brynja och en bindel av bronsplåtar närmast kroppen.

Pilen hade en sådan kraft, att den genomborrade gördeln, brynjan och bindeln och gjorde en rispa i huden, så blodet började rinna. Menelaos blev blek och ryste till.

— Dessa svekfulla troer, utbrast Agamemnon. De uslingarna försöker beröva dig livet! Den höge Zevs, som straffar menedare, kommer säkert att hämnas.

> Ja, jag är övertygad därom i min själ och mitt sinne:
> kommande varder den dag, då det heliga Ilion faller,
> Priamos själv och hans folk, den landsbeprisade kungens.

Men du får inte dö, min bror, fortsatte han. Då skulle säkert akajerna fara hem, och trojanerna skulle triumfera.

— Sänd Menelaos en pil, viskade den förklädda Atena

— Var inte orolig, du får inte göra hären modfälld, sade Menelaos. Hullingarna är utanför, ser jag, så det kan nog inte vara så farligt.

— Vi måste genast få hit en läkare, utbrast Agamemnon. Kalla hit Makaon!

En härold hämtade genast läkaren. Makaon drog snabbt pilen ur gördeln. Då böjde hullingarna sig utåt och brast sönder. Sedan löste läkaren upp gördeln, brynjan och bindeln. Han sög blodet ur såret och strödde ett pulver av helande örter över det.

DIOMEDES BRAGDER

Nu var fördraget brutet. Striden flammade upp igen, och Agamemnon skyndade från skara till skara för att egga akajernas kämpar.

När han kom till Diomedes, förebrådde han fursten från Argos, att han inte var så tapper som sin vittfrejdade fader. Diomedes körsven Stenelos blev upprörd å vännens vägnar och ville säga emot.

— Vi skall svara med bragder och inte med ord, sade Diomedes till Stenelos.

Hastigt for han fram och åter på slagfältet, och var han kom, samlades slagna fiender kring hans vagn. Pandaros försökte hindra hans framfart och sköt av en pil mot honom. Blodet började rinna, och Pandaros jublade. Diomedes bad Stenelos draga ut pilen. När vännen lydde, sprutade blodet fram mellan brynjans ringar.

— Höga gudinna, Pallas Atena, bad Diomedes, stärk mina krafter! Låt mig nå fram till Pandaros! Hjälp mig!

Atena hörde hans bön. Hon gav honom ny styrka, så att hans lemmar kändes lättare än en fågels.

— Nu är du frisk igen, sade hon, och jag skall ge dig en annan gåva. Hädanefter skall du kunna skilja mellan dödliga och odödliga.

> Skulle fördenskull du se en odödlig i striden dig nalkas,
> akta dig då att våga en kamp mot de övriga gudar!
> Endast om dottern av Zevs, Afrodite, sig blandar i leken,
> giv henne gärna ett sårande styng av den spetsiga kopparn!

Med nytt mod for Diomedes åter rakt in i den trojanska hären. Och runt hans stridsvagn blev troernas led glesare. Aeneas såg kämparna falla och sprang genom vimlet bort till Pandaros.

— Om du är en så duktig skytt som ryktet påstår, sade han, så skyndar du att skjuta den där mannen! Jag vet inte vem han är, men han dräper för många av våra män.

— Jag tror det är Diomedes, sade Pandaros, men det är som om någon gick framför honom, och sköt alla pilar åt sidan. Kanske är det någon av de odödliga som hjälper honom. Nyss skickade jag honom en pil, som träffade i högra skuldran. Men han märkte den inte ens. Jag har varit dåraktig som litat på min båge. Det vore bäst att bryta sönder både båge och pilar och kasta alltihop i elden!

— Lugna dig nu, sade Aeneas. Kom över till mig och hjälp mig med piskan och tömmen, så skall jag kämpa. Eller vill du hellre taga hand om lansen?

Pandaros grep lansen, och Aeneas styrde spannet, som vändes rakt mot Diomedes och Stenelos.

— Här kommer två väldiga kämpar, sade Stenelos, både Aeneas och Pandaros. Det är nog bäst, att vi ger oss i väg härifrån.

— Någon flykt blir det inte tal om, sade Diomedes bistert. Jag stiger ner från vagnen, så behöver du inte vara med om den här kampen. Men om jag segrar, så håll vårt spann tillbaka, bind tömmarna vid vagnkorgens knapp och försök få tag i Aeneas härliga hästar. Om vi kan föra dem med oss till skeppen, skulle det vara ett präktigt byte.

Pandaros lans kom susande och träffade Diomedes sköld. Lansen gick tvärs igenom skölden och träffade brynjan. Men då kastade Diomedes sin lans, och Atena ledde den så, att den genomborrade Pandaros. Den döde föll till marken, och hästarna skyggade. Aeneas sträckte förbittrad sitt spjut framför vännens lik, så att ingen skulle kunna släpa bort det. Då kastade Diomedes en sten, som krossade Aeneas höftben. Aeneas sjönk till marken, och i nästa minut skulle Diomedes ha genomborrat honom, men Afrodite

kom till hans hjälp. Hon bredde en flik av sin slöja omkring den sårade och började föra honom ur stridsvimlet.

Diomedes hade skymtat Afrodite, när hon ryckte bort Aeneas. Han skyndade efter gudinnan och gav henne ett stick med lansspetsen. Den skar igenom slöjan och repade Afrodites vita hand vid handloven. Ur såret strömmade klara ikorn, och gudinnan släppte Aeneas med ett jämmerskri. Hon räddade sig upp till Olympen. Där mottogs hon av Hera och Atena med hån och gyckel. Och Atena sade skämtsamt till Zevs:

— Allfader Zevs, du misstycker ej, om jag säger dig något?
Säkert har syster min än en gång en kvinna från Sparta
narrat att följa troernas män, som så häftigt hon älskar.
Säkert hon då, när hon smekt den skönbeslöjade kvinnan,
råkat att rispa sin spensliga hand mot det gyllene spännet.

Zevs drog på munnen. Men han sade åt Afrodite att inte vidare blanda sig i striden. Krigarens bragder var inte bestämda för henne. Afrodite sänkte huvudet men lydde. Och åter blev det fridsamt uppe i Olympen.

Men nere på slagfältet störtade Diomedes omkring som ett rasande vilddjur. När Afrodite släppte Aeneas, hade Foebos Apollon, höljd i ett moln, genast gripit honom. Diomedes var så förbittrad, att han inte märkte detta utan försökte dräpa Aeneas och ta hans rustning som byte. Tre gånger rusade han fram, och tre gånger stötte guden honom tillbaka. Fjärde gången gav Apollon till ett förfärligt ry-

I'kor, gudarnas blod.

tande, som hejdade akajern och kom honom att återfå sansen.

Apollon förde Aeneas upp till sin helgedom på Ilion och lämnade honom i vård hos sin moder Lete och sin syster Artemis. De helade hans sår och gav honom nya krafter. Sedan förde de honom tillbaka till slagfältet.

Apollon for bort till Ares, som satt och betraktade striden.

— Vill du inte hjälpa mig att tukta den övermodige Diomedes? frågade han.

Ares var genast villig och förvandlade sig till en av troernas bundsförvanter. Så kastade han sig in i stridsvimlet.

Men när Hera och Atena märkte, att Ares hade börjat hjälpa troerna, bad de Zevs om tillstånd att få driva bort honom. När Zevs hade sagt ja, for de genast ner till slagfältet. Hera förvandlade sig till Stentor, den av grekerna som hade den starkaste rösten. Hon ropade med dånande stämma:

— Skam över er, akajer! Endast i Akillevs närvaro är ni modiga. När han stödde er, vågade ingen troer sticka näsan utom porten. Nu har trojanerna drivit akajerna ända bort till skeppen. Snart hamnar ni väl i havet!

Atena gick i främmande skepnad bort till Diomedes.

— Aldrig kunde jag tro, sade hon förebrående, att du bråddes så litet på din fader! Han var inte så storväxt som du — men han var en *krigare*.

— Jag känner igen dig, gudinna, svarade Diomedes. Jag är nog min faders son, men just nu kan jag inte anfalla. Du har själv sänt bud, att jag endast fick strida mot

Afrodite av de odödliga. Men därborta ser jag själva Ares i trojanska hären. Det är därför jag har dragit mig undan.

— Detta mitt bud, sade Atena, skall inte längre hindra dig. Märk honom bara ordentligt med din lans. Jag skall själv hjälpa dig.

Så gudinnan bredvid sin vän Diomedes med iver
vagnen besteg, och högt då knakade axeln av tyngden,
ty en förfärlig gudinna den bar och en ypperlig hjälte.
Piskan och tömmarna grep den väldiga Pallas Atena,
styrde mot Ares i stormande fart med det eldiga spannet.

Tvärs över hästarna sträckte Ares ut sin lans för att sticka ner Diomedes. Men Atena stötte lansen åt sidan och riktade akajerns lans så att den gjorde ett djupt sår i Ares sida. Diomedes ryckte åt sig lansen, och då vrålade krigsguden så starkt, att det lät som om tiotusen män samtidigt hade givit till ett härskri.

Både akajer och troer blev stående som förstenade, gripna av skräck. Ares tedde sig som en våldsam virvelstorm, när han i en svart molnstod for upp till Olympen.

Han beklagade sig för Zevs och visade, hur ikorn strömmade ur såret, och han var mycket förbittrad över Atenas ogärningar.

— Du får skylla dig själv, sade Zevs, medan han helade Ares sår. Du har alltid varit en bråkstake!

Strax därpå kom även Hera och Atena tillbaka till Olympen, och så rasade åter striden mellan akajer och troer utan inblandning från de odödliga.

Mitt i striden mötte Diomedes lykiern Glavkos.

— Vem är du? frågade han. Jag har aldrig sett dig förr, och nu vågar du dig fram emot mig alldeles ensam! Vet du inte, att de som i dag går min lans till mötes är dömda till döden?

— Varför vill du veta vem jag är, undrade Glavkos.

Likasom lövens släkt så är ju människans även:
somliga fällas av vindarna ner till jorden, men nya
skjuter den knoppande skogen igen, när våren är inne.

Men gärna talar jag om för dig, att min far heter Hippolokos, och min farfar var den vittberömde Bellerofon.

Diomedes blev glad, när han hörde detta.

— Då är du min gästvän på fädernet, ropade han, långt ifrån svunna tider. Din farfar gästade en gång min i tjugo dagar. När de skildes, gav de varandra dyrbara skänker. Min farfar gav en gördel av purpur, och din gav en gyllene dubbelpokal. Den har jag fått i arv, och den står i mitt palats hemma i Argos. Vi båda är gästvänner och skall inte kämpa mot varandra. Jag har tillräckligt med troer att dräpa, och du har nog av akajer. Låt oss nu, som seden är, byta rustning, så alla kan märka, hur högt vi uppskattar vår gästrätt från fädernet!

De båda hoppade ner från vagnarna, räckte varandra handen och svor varandra evig vänskap och obrottslig trohet. Sedan bytte de rustningar. Men Glavkos förlorade på bytet, ty hans rustning var av guld och värd hundra oxar, men Diomedes rustning var av brons och hade endast kostat nio.

Gästvän. En man kunde i forntiden ej räkna med något skydd i främmande land. Han betraktades som fiende, såvida han inte upptogs som gästvän av någon och räknades som medlem av dennes familj. Gästvänskapen var ärftlig.

HEKTOR I TROJA

Diomedes ivriga anfall oroade troerna mycket. Siaren Helenos vände sig till sin bror Hektor.

— Far tillbaka till Troja, sade han, och säg vår mor, att hon skall samla Trojas bästa och ädlaste kvinnor i Atenas tempel. Hon skall lova gudinnan den vackraste mantel hon äger, om Pallas Atena endast skyddar oss mot den där rasande kämpen.

Hektor hoppade ner från sin vagn och befallde sina kämpar att med ett snabbt anfall söka driva akajerna bakåt. Därpå ropade han med hög röst:

— Visa er modiga och kämpa som hjältar, ni Trojas män! Håll ut och ge inte vika! Jag går nu till Ilion för att mana åldringarna och kvinnorna att bedja himlens makter om hjälp.

När han kom till skaiska porten, samlades hustrur och döttrar omkring honom för att fråga efter nyheter om söner, makar och bröder. Han uppmanade dem alla att offra till gudarna och gick till Priamos palats, där Hekabe mötte honom i pelargången.

Ädlaste kvinnor, de mest högättade, de förnämsta.
Hustrur och döttrar brukade ofta hålla till utanför skaiska porten, ty vid vägen där fanns två källor, en kall och en varm, där stadens kvinnor hämtade vatten och skötte sin tvätt.

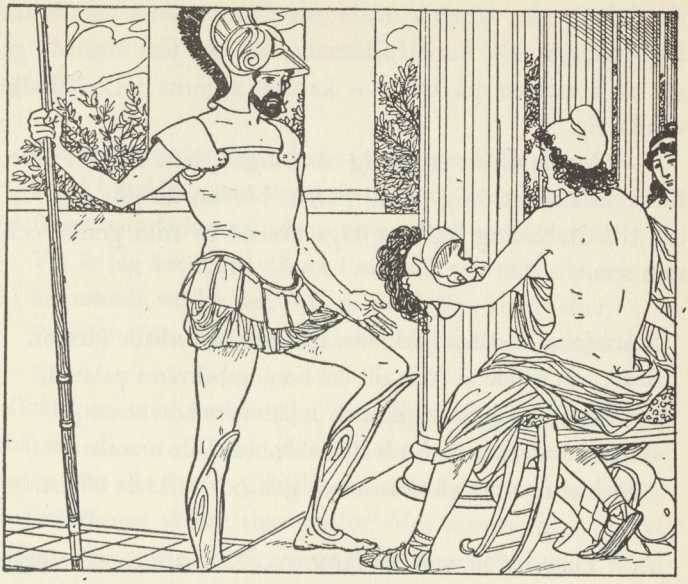

Hon såg oroligt på honom och frågade:

— Son, varför kommer du hit och lämnar den rysliga striden?
Säkert plågar oss svårt de kopparklädda akajer?
Kanske muren de nått? Och hit då drev dig ditt sinne
att från Ilions borg mot Kronion händerna sträcka?

Hektor lugnade henne och bad henne handla som Helenos hade föreslagit. Hekabe lovade att göra som de önskade, och Hektor gick vidare till Paris palats. Inne i förgården fann han den yngre brodern, som undersökte sina vapen. Hektor förebrådde Paris för att han dragit sig från

slagfältet, när troerna hade att kämpa mot akajernas förödande anfall. Paris förklarade, att han just ämnade ge sig ut i striden på nytt — kanske segerns lycka skulle vända sig.

— Skynda då att ta på dig rustningen, sade Hektor kort. Kom sedan med mig ut till hären. Medan du gör dig färdig till drabbning, vill jag taga avsked av min gemål och min son.

Snabbfotad bort han gick, den hjälmbusksmyckade Hektor.
Snart han nådde så fram till det boningsbekväma palatset,
fann dock Andromake ej, den mjällvitarmade hemma,
ty med sin späde son och den skönbeslöjade amman
stod hon i tornet på muren och grät och suckade bittert.

När Hektor fått veta av tärnorna, vart Andromake tagit vägen, skyndade han genast efter henne. När de möttes, hängde den tårögda kvinnan sig fast vid hans arm och tiggde och bad honom tänka på hustru och barn och inte endast på Trojas försvar.

— Bliv av förbarmande kvar i Troja, att ej du berövar
mig min man och vårt värnlösa barn dess skyddande fader!
Uppställ troerna här vid fikonlunden, där staden
lättast att skydda är och muren svår att bestiga.
Stanna och led dina kämpar där, när fienden stormar . . .

Hektor såg på sin maka med både ömhet och vemod.
— Nog vet du, att jag tänker på de mina, sade han.

Men stadens män och kvinnor skulle kalla mig feg, om jag stannade härinne och lämnade hären utan ledare på slagfältet.

Sådant förbjuder mig ock mitt mod, som lärde mig vara
alltid i drabbningens stund den främste i troernas leder
för att min faders prisade namn och mitt eget försvara.
Väl är jag övertygad därom i min själ och mitt sinne:
kommande varder den dag, då det heliga Ilion faller,
Priamos själv och hans folk, den vittbeprisade kungens.

Gråt inte, min Andromake, visa dig modig och stark och behärska din oro! Tänk på vår son Astyanax och skydda honom för alla faror. Gå tillbaka till vårt hem och se till, att dina tärnor sköter sina sysslor! Var tapper, min maka!

Han vände sig hastigt bort från henne och gick med långa steg mot skaiska porten. Andromake tog ett par steg mot hemmet men vände på huvudet och blev stående, medan hon såg efter sin make med tårade ögon.

Och när hon äntligen kom till hjältekuvaren Hektors
sköna palats, då bland alla tärnor därinne
väckte hon upp med tårar och sorg den bittraste klagan.
Så i sitt eget hus blev, levande, Hektor begråten.

Paris hann upp Hektor i portvalvet, och båda gick ivrigt rakt mot fiendehären. Båda bröderna var fyllda av iver att på nytt kämpa mot akajerna.

HEKTOR OCH AIAS

När Hektor hade kommit tillbaka till slagfältet, fick troerna genast överhanden. Atena kom då ner från Olympen för att ge akajerna hjälp. Apollon mötte henne och föreslog, att de skulle låta Hektor kämpa i envig med en av de tappraste akajerna. Atena fann förslaget gott.

De lät siaren Helenos få veta, vad de hade beslutat, och han gick genast till Hektor för att tala om vad de odödliga hade bestämt. Hektor blev glad att på detta sätt kanske komma till ett avgörande. Han sprang fram mellan härarna och höll sin lans mitt på till tecken att striden skulle upphöra.

Alla troer satte sig ner, och Agamemnon befallde, att akajerna skulle göra likadant. Atena och Apollon satte sig högt uppe i den heliga boken, förvandlade till jättegamar, för att se på folkvimlet. Skarorna hade lägrat sig i täta led, och en skog av hjälmar, sköldar och lansar höjde sig mot skyn.

— Akajerna har många ypperliga hjältar i sin här, ropade Hektor. Träd fram, den av er, som vill kämpa med mig! Ett enda villkor har jag: om min fiende fäller mig, så skall han behålla min rustning men lämna min kropp åt troerna att brännas. Fäller jag honom, så skall jag helga hans rustning åt Foebos Apollon på Ilion. Men akajerna får bränna honom på bål och resa en minnesvård över honom.

På Hektors förslag kom intet svar. Akajerna var stumma

och skämdes att säga nej, men de vågade inte antaga utmaningen. Till slut steg Menelaos upp.

— Mina landsmän verkar inte vidare tappra, utbrast han. Må ni falla sönder som stoft och flyta bort som vatten — ni har varken hjärta eller mod. Jag ämnar möta Hektor, segern ligger i gudarnas händer.

Han började genast draga på sig sin rustning. Men hans fränder och vänner rusade fram och hejdade honom. Agamemnon grep honom om handleden.

— Hur kan du tänka på att kämpa mot en man, som är så mycket starkare än du? frågade han. Hektor är ju vår värste motståndare. Inte ens Akillevs mötte honom gärna. Bäst att du håller dig stilla — här behöver vi någon med större krafter.

Menelaos lydde brodern, men ingen annan reste sig. Till slut började Nestor håna akajerna och berättade, hur tappra männen hade varit, när *han* var ung.

— Om jag ännu hade min styrka kvar, sade han till slut, så skulle jag själv kämpa mot Hektor. Finns det inte *en* bland er, som vågar sig fram?

Nestors förolämpning var för grov, och fem furstar reste sig på en gång: Agamemnon, Diomedes, Aias lokrern och Aias telamoniden samt Odyssevs. Nestor föreslog, att de skulle dra lott. Var och en fick en lott, satte sitt märke på den och lät den falla i Agamemnons hjälm. Sedan skakade Nestor hjälmen, så att en lott flög ut. En härold tog upp den och bar den, gående åt höger, runt i kretsen av de fem.

Gående åt höger, rörelsen åt höger betraktades hos grekerna såsom helig.

De första fyra skakade nekande på huvudet. Till slut kom härolden till Aias från Salamis. Han räckte fram handen och tog emot lotten.

Aias upptäckte sitt märke, och det blixtrade i hans öga.

— Lotten är min, kamrater, sade han. Det gläder mig, och jag hoppas besegra den store Hektor. Bed till Kronion om hjälp, medan jag drar på mig rustningen.

Han började göra sig i ordning, och vännerna bad, att guden skulle låta Aias segra eller åtminstone göra honom till Hektors jämlike.

Med väldiga steg skyndade Aias mot Hektor med sin jättesköld framför sig. Den var starkare än troerns, ty den var hopfogad av sju oxhudar utanpå varandra, och ytterst var den skyddad av en kopparskiva.

När Hektor fick syn på Aias, började hans hjärta klappa hårt, men han ryggade inte tillbaka. Han slungade sin lans med sådan kraft, att den skar igenom sex hudar och blev sittande i den sjunde.

Nu var det Aias tur. Hans lans trängde igenom fiendens sköld och brynja och slet upp hans livrock. Om Hektor inte snabbt hade böjt sig undan, skulle den ha sårat honom i veka livet.

Båda furstarna drog ut sina lansar och gjorde ett nytt kast. Hektor träffade åter Aias sköld, men lansudden böjde sig och gjorde ingen skada. Aias rispade Hektor i halsen, så att blodet rann. Då grep Hektor en stor sten på marken och slängde den mot Aias. Den träffade sköldbucklan, och kopparskivan skrällde högt.

Aias tog genast upp en ännu större sten. Kastet var så

kraftigt, att Hektor fick skölden krossad och vacklade baklänges. Men i nästa stund stod han åter stadigt på benen, och nu grep kämparna till svärden. Men när de dragits ur skidan, sprang båda folkens främsta härolder fram för att göra slut på tvekampen. De sträckte sina långa stavar mellan kämparna.

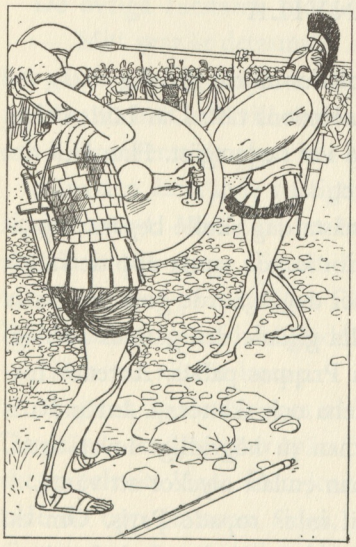

— Nu är det slut med striden för i dag! ropade de. Ni är båda stora hjältar, det har vi alla sett. Men nu nalkas natten, och vi bör gå till vila.

— Fråga Hektor först, sade Aias, han började striden. Vill han sluta, så är jag också villig att göra det.

— Gudarna har gjort dig stark och vapenskicklig, tappre Aias, svarade Hektor. Men vi har båda fått nog för i dag, vi råkas väl en annan gång. Låt oss nu ge varandra äreskänker, så att båda härarna kan säga om oss:

> Dessa gick väl till kamp med sinnesfrätande tvedräkt,
> men försonade skildes de åt från varandra med aktning.

Han räckte Aias sitt svärd med silverfäste och gehäng. Aias löste sin purpurgördel och gav den till Hektor. De skildes och gick var till sitt, och både akajer och troer var lyckliga att deras starkaste hjältar var välbehållna.

VAPENVILA

Furstarna i båda härarna samlades nu till rådslag.

Akajerna samlades i Agamemnons tält. Där hölls offermåltid, och Aias telamoniden var hedersgäst. Han fick det feta ryggstycket av offerdjuret.

Nestor föreslog, att man nästa dag skulle begära vapenvila, så att man från ömse sidor kunde samla upp de fallna och bränna dem på bål. Under dagen borde grekerna passa på att förstärka sitt läger. Alla gillade den gamles förslag.

Trojanerna hade samlats i Priamos palats. Antenor manade dem att återlämna Helena och skatterna. Inför Paris envig med Menelaos hade man ju högtidligt lovat detta. Om löftet inte hölls, hade man endast olyckor att vänta.

— Det där menar du väl inte? ropade Paris. Om du tänker så, har gudarna visst rubbat ditt förstånd. Jag lämnar aldrig tillbaka Helena! Skatterna ger jag gärna och lägger till så mycket av mitt eget som akajerna kan fordra i bot.

Den välmenande Priamos kunde inte säga emot sin älskade son. Han sände i gryningen en härold till akajernas läger för att framföra Paris anbud. Samtidigt skulle man föreslå en vapenvila för de dödas skull.

Härolden träffade akajernas hövdingar framför bakstammen till Agamemnons skepp och framförde sitt ärende. Furstarna teg länge.

— Skatterna lockar oss inte, svarade Diomedes till slut. Inte ens Helena bryr vi oss om längre. Till och med ett barn kan förstå, att ert folk nu står vid undergångens rand.

De övriga furstarna nickade bifall.

— Mitt svar är detsamma, sade Agamemnon. Men mycket gärna går jag in på en vapenvila, ty ingen av oss är så gudlös, att han inte vill skaffa stupade fränder ett vilorum och hjälpa deras skuggor in i Hades.

Härolden återvände hastigt till Troja och berättade vad akajerna sagt. Man fick nu bråttom i båda härarna. Somliga skyndade till skogs för att hämta ved till bålen. Andra vandrade runt på slagfältet för att samla ihop de stupade. De döda brändes och höglades utan vanliga högtidligheter — tiden var alltför knapp.

Akajerna lydde Nestors råd och förskansade sitt läger. De grävde en djup grav tvärs över halvön, där de hade sina skepp och sitt läger. Den jord, som de tog ur graven, kastade de upp på norra sidan, så den bildade en hög vall. Graven gjordes med sluttande väggar, så den blev bredare upptill än i botten. Vid gravkanten slog de ner pålar, som bildade sammanhängande låga trävägggar. De lämnade en fri gång mellan den inre pålväggen och vallen. Även vallen gjordes sluttande och byggdes inte bara av jord utan också av stenar och trädstammar, för att den skulle bli fastare. Uppe på krönet slog de en ny rad av pålar.

Nu hade de ett bröstvärn, där de kunde stå och kasta och

skjuta och ändå vara skyddade mot fienden. Här och där på vallen byggde de torn av trä. De gjorde inte graven sammanhängande utan lämnade kvar jorden på tre ställen, där den bildade tre tvärdammar, på vilka man kunde komma över graven. Mitt för tvärdammarna lämnade de en öppning i vallen. Där timrade de höga torn med breda portar, som kunde stängas med bommar.

Befästningen var färdig, när solen gick ner. Akajerna åt kvällsvard, men kände sig illa till mods, ty Zevs skrämde dem med dunder och åskslag, som varade hela natten.

HEKTOR VID VALLGRAVEN

Nästa morgon lät Zevs kalla gudarna till sig. Han förbjöd dem alla att denna dag blanda sig i striden. Den som trotsade hans bud skulle slungas i djupaste avgrunden, nedanför både jorden och underjorden. Den olydige skulle få lära sig, att Zevs var den mäktigaste av dem alla.

Gudar och gudinnor teg, ty himlaguden talade med kraft och allvar.

— Nog vet vi, sade Atena, att ingen kan motstå dig. Därför skall vi i dag hålla oss undan drabbningen. Men kan vi inte få ge akajerna goda råd, så de inte genast går under?

Zevs bara skakade på huvudet, steg upp i sin vagn och for till Idabergets högsta topp, Gargaros, där han hade en lund och ett altare. Han satte sig så han hade utsikt över Skamanderdalen och skeppslägret.

Nu började det bli liv och rörelse därnere. Akajerna var fullt rustade, och troerna strömmade ut genom stadens portar. De var färre till antalet men fulla av stridslust, ty de kämpade för hem, hustru och barn.

De båda härarna drabbade samman, och hela förmiddagen lät Zevs dem hålla på. Pilarna träffade på bägge sidor, och kämparna föll i mängd, både akajer och troer.

Men när som solens skiva på middagshimmelen uppsteg,
se, då framdrog allfader Zevs de gyllene vågar,
lade därpå ett par av den bistra förödelsens lotter,
en för troernas folk och en för akajernas skaror,
fattade mitten och vägde. — Då sjönk akajernas dödsdag,
djupt deras ödes lott sig sänkte mot grönskande jorden,
medan trojanernas lyftades högt mot blånande himlen.

Himlaguden dundrade uppe från Idas topp och sände fräsande blixtar ner i akajernas här. Kämparna greps av förfäran och vek tillbaka. Hektor hånade dem.

— Inte kan de hindra oss med sina skröpliga vallar! ropade han. Våra hästar hoppar lätt över deras vallgrav. Men kom ihåg, att när vi når fram till skeppen, måste ni ha brinnande facklor till hands, så vi genast kan sätta deras flotta i brand.

När Hera hörde Hektors hotelse, vred hon sig så häftigt på sin tron, att den knakade. Hon föreslog Poseidon, att de skulle driva bort trojanerna.

— Det lönar sig inte att vara olydig mot den övermäktige Zevs, svarade Poseidon.

Troerna jagade nu akajerna till vallgraven, över dammarna och genom portarna. Trängseln var stor, och den smala vallgången var fullpackad med vagnar och fotfolk.

Aias telamoniden försökte med sin yngre bror Tevkros hindra troerna så mycket som möjligt. Tevkros dolde sig med sin båge bakom broderns jättesköld.

> Var gång Aias vände sin sköld, så spejade skytten
> runt omkring för att rikta en pil mot någon i vimlet,
> som av det sår han fick föll ner och förlorade livet.

— Gå på så där, Tevkros, ropade Agamemnon, så blir du en heder för din far! När vi har erövrat Troja, skall du få en stor belöning.

Tevkros kände sig upplivad och riktade sin pil mot Hektor. Men han träffade honom inte utan dödade en ung trojan. Tevkros försökte en gång till, men också nu träffade pilen en annan, Hektors körsven. Hektor blev förbittrad

och sprang ner från sin vagn. Han grep en kantig sten, och just när Aias sköld vändes nästa gång, slungade Hektor stenen. Den träffade Tevkros vid nyckelbenet. Han sjönk långsamt på knä och släppte bågen. Aias dolde honom med skölden, och ett par akajer bar honom till skeppen.

Hera tyckte uppe i Olympen, att det gick för illa för akajerna. Hon föreslog Atena, att de två skulle fara ner och ge dem hjälp. Atena var genast villig, och sedan hästarna

hade blivit förspända, for de i väg. Men de blev strax upptäckta av Zevs. Himlaguden blev mäkta upprörd och sände Iris till dem. Om de inte ögonblickligen vände, lät han hälsa, så skulle han slunga sin blixt emot dem. Deras hästar skulle förlamas och deras vagn falla i spillror. Själva skulle de bli så svedda, att såren inte läktes på tio år.

De vände förtretade tillbaka och slog sig ner på sina platser i Olympen. Litet senare kom Zevs hem och satte sig på sin gyllene tron. Hera och Atena höll sig på avstånd, surmulna och tvära, och ville varken tala eller svara.

— Varför sitter ni därborta, så svarta i blicken? undrade Zevs. Den här gången blev ni fort färdiga med ert ärende. Och det var lika gott, det kan jag tala om, ty om jag tagit till min blixt, så hade ni aldrig kommit tillbaka till Olympen. Och era kära akajer kommer att bli slagna, ända tills Hektor tränger fram till deras skepp och Akillevs åter kommer med i striden.

När solen gick ner, höll Hektor rådplägning med sina hövdingar på fältet nära vallgraven. De stod bredvid sina vagnar och lyssnade, medan han talade, stödd på sin långa lans.

Han föreslog, att de inte skulle återvända till staden utan skicka efter oxar och får, vin och bröd och så mycket ved som behövdes för att tända vakteldar på sluttningen ovanför akajernas läger. Härolderna borde genast ropa ut i Troja, att ynglingar och gubbar skulle hålla vakt i tornen, och kvinnorna skulle tända upp eldar i husen, så ingen fientlig trupp kunde smyga sig in och överrumpla staden.

Snart glimmade en mängd vakteldar på sluttningen.

Kring varje eld låg femtio man, och vid sidan stod hästarna och tuggade sitt foder. Borta vid synranden höjde sig bergen, och himlens rymd välvde sig mörkblå över alltsamman.

EN UNDERHANDLING I NATTEN

I akajernas läger var alla nedslagna. Agamemnon befallde härolderna att i all tysthet kalla furstarna till rådslag. När de samlats, började Agamemnon klaga över Zevs grymhet. Till sist fastslog han, att nu var de tvungna att hala skeppen i havet och segla hem.

Han fick intet svar av de andra. De satt alldeles tysta.

— Dåraktigt är ditt tal, sade Diomedes till sist. I förrgår beskyllde du mig för feghet. Nu kan vi alla se, vem som är den fegaste. *En* gåva har Zevs gett dig: kunglig höghet och makt! Men modet, som är viktigast, har han inte skänkt dig.

> Om du nu längtar till hemmet så ivrigt, så ge dig
> av med detsamma, ty vägen är fri! Men vi andra
> stannar tills Troja vi sprängt — vi litar på gudarnas löfte!

Akajerna jublade över hans ord.

— Du är ung, du kunde vara min son, sade Nestor. Men du talar lika vist som en gammal man. Nu måste vi först ställa ut vakter på vallgången. Sedan skall Agamemnon ge

oss något att äta; efteråt kanske alla har återfått modet.

Man gjorde som Nestor föreslog, och när alla ätit och druckit, reste sig åter den gamle.

— Nu tänker jag tala rent ut, sade han, och jag tror att ärlighet är det bästa i kväll. Allt har gått galet för oss, sedan den dagen Agamemnon tog Briseis från Akillevs. Innan Pelevs son har blivit försonad med oss, kommer striden för akajerna endast att bestå av nederlag.

— Nestor har rätt, svarade Agamemnon. Jag har handlat orätt, det erkänner jag. Och jag vill gärna söka försoning. I bot för den skymf jag tillfogat Akillevs vill jag ge honom tio talenter i guld och sju trefötter, som aldrig stått över elden. Vidare ger jag tjugo glänsande bäcken och tolv snabba hästar, som har vunnit pris i kapplöpning. Akillevs får också sju slavinnor, sköna och slöjdkunniga. Dem valde jag ut åt mig bland Akillevs krigsbyte från Lesbos. Och till sist Briseis själv, som jag ständigt har hållit i ära. Allt detta får han genast.

Och om gudarna en gång unnar oss att erövra Troja, så skall han gå ombord på sitt fartyg, lastat med koppar och guld, sedan vi skiftat rovet. Tjugo slavinnor, utvalda bland de skönaste trojanskorna, skall följa honom. Han skall bli min måg, när vi kommer hem igen, och jag skall sätta honom lika högt som Orestes, min ende son. Jag har tre döttrar därhemma, och han får själv välja vilken han vill

Talent, viktenhet i det gamla Grekland. På Homeros tid begagnades talenten ännu inte som mynt. Som värdemätare använde man då oxar; en vara värderades till så och så många oxar.

Trefötter och *bäcken,* olika slags kittlar, de förra större än de senare.

ha. Jag skall ge honom en hemgift, större än någon furste nånsin har skänkt sin dotter: sju av mina mest folkrika städer, som skall betala skatt till honom. Allt detta ger jag honom gärna, bara han vill hjälpa oss!

— Det är en ärlig försoning du bjuder, sade Nestor. Välj nu ut några män, som genast framför ditt anbud till Akillevs. Eller jag kan lika gärna välja ut dem själv, och jag hoppas de inte vägrar att gå. Först Foenix, så den reslige Aias telamoniden och så den kloke Odyssevs. Dessutom bör två härolder följa med.

När alla hade helgat dryckesoffer åt gudarna, gick de utsedda ut ur tältet. Nestor förmanade dem, att de på alla sätt skulle försöka beveka Akillevs. Mest litade han på den vältalige Odyssevs.

Sändemännen vandrade längs stranden fram till myrmidonernas läger.

Hjälten de fann förnöja sin själ med den klingande lyran,
konstarbetad och skön och med skruvlock ovan av silver,
och för sitt nöje vid den han sjöng om hjältarnas bragder.
Mitt emot honom satt Patroklos allena i tysthet.
Trädde så männen in med den ädle Odyssevs i spetsen,
stannade framför Akillevs. Upp sprang denne förvånad.
Även Patroklos reste sig upp, när han hjältarna märkte.

Akillevs ställde lyran ifrån sig och räckte fram handen.

— Hell eder! sade han. Vad är nu på färde? Men det gör detsamma — ni är i alla fall välkomna!

Han bjöd dem sitta ner på purpurklädda stolar.

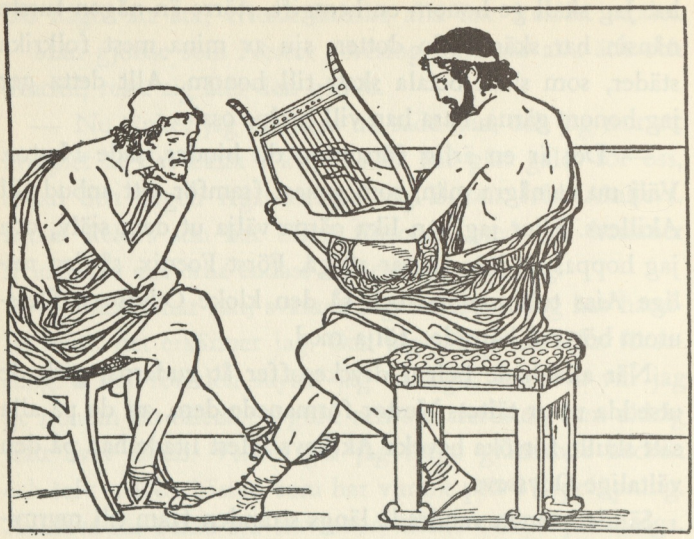

— Hämta en större bål, Patroklos, bad han. Slå i det bästa vinet och ställ fram pokaler! Jag ser här i mitt tält de män som är mig kärast i hela akajiska hären.

En måltid tillreddes i största hast. Patroklos ställde fram en bänk i eldskenet och lade dit ryggstyckena av en bock, en gumse och en gris. Med stor skicklighet skar han små stycken av köttet och satte dessa på stekspetten. Så ökade han elden, och när veden hade brunnit ner, bredde han ut glöden. Han stack spetten i klykorna däröver, strödde på det heliga saltet och vände klykorna, så bitarna blev väl genomstekta.

Sedan lade han dem prydligt på ett bräde, som han räckte till Akillevs. Denne skar för åt gästerna, medan Patroklos

bjöd omkring bröd i flätade korgar. Före måltiden bad Akillevs, att Patroklos skulle gjuta dryckesblot åt gudarna, och själv kastade han första biten av steken som offer i elden.

Gästerna var snart mätta, ty de hade ju ätit hos Agamemnon. Efter en stund gav Aias Foenix tecken att tala. Men Odyssevs såg vinken, fyllde sin bägare och drack Akillevs till.

— Hell dig, Pelevs son! började han hastigt. Vi kan inte önska oss bättre undfägnad än vad vi har fått. Men det är inte för att äta och dricka som vi kommit hit utan för att be dig om hjälp i vår nöd. Troerna ligger vid vallgraven, deras eldar glimmar därborta på fältet, och Hektor vill bränna våra skepp. Hjälp oss, innan det är för sent! I framtiden kommer du annars att ångra dig. Agamemnon bönfaller om försoning och erbjuder dig rika skänker.

Odyssevs räknade upp allt vad Agamemnon ville ge i bot. Men Akillevs betänkte sig inte ens.

— Du, Laertes ädle son, sade han, jag skall genast ge dig besked, öppet och klart, så att ingen mer kommer och plågar mig med jämmer. Varken Agamemnon eller någon annan kan längre beveka mig. Jag har haft nog av hans sätt att styra och ställa. Stora tjänster har jag gjort honom och ofta satt mitt liv på spel för hans skull. Många sömnlösa nätter och oräknade blodiga dagar har jag haft, medan han legat i ro. Allt byte lämnade jag honom till fördelning, och följden blev, att han rånade från mig det enda jag satte värde på.

Nej, må han reda sig bäst han kan! Vad har jag för otalt

med Hektor? När jag i morgon bittida har offrat åt Zevs och halat mina skepp i havet, så skall du se, hur raskt mina män rör sina åror, när vi seglar bort över Hellesponten. Om Poseidon ger mig gynnsam vind, är jag hemma igen på tredje dagen. Jag föraktar den oförskämde Agamemnons skänker, och om han så bjöd mig tjugo gånger så mycket, så hjälper det inte. Med hans döttrar vill jag inte ha något att göra, om de också är fagra som Afrodite eller visa som Atena. Jag är belåten med det gifte jag har, och nu vill jag hem och leva i frid och ro med hustru och barn. Min moder Tetis har för länge sedan sagt mig, att jag kunde välja mellan två olika öden:

> Stannar jag här och kämpar omkring den troiska staden,
> kommer jag aldrig hem, men evigt varar min ära.
> Vänder jag däremot om till den älskade fädernejorden,
> då skall min stora ära förgås, men en långvarig levnad
> får jag i stället. Då kommer ej snart den ändande döden.

Jag ger förresten er också det nyttiga rådet att segla hem igen. Ni erövrar aldrig Ilion utan mig. Om akajernas furstar kan hitta på något sätt att rädda sina skepp, så får de göra det utan min hjälp, hälsa dem det! Foenix stannar hos oss och vilar sig litet. I morgon kan han följa med mig hem, om han vill, jag tvingar honom inte.

Sändemännen blev häpna och förstämda. Till slut började den åldrige Foenix snyfta.

— Du tror väl inte, käre Akillevs, sade den gamle, att jag vill vara kvar här utan dig? Din far har ju skickat med

mig som din rådgivare. Det kunde aldrig falla mig in, även om en gud drog av mig ålderdomshuden och skapade om mig till en blomstrande yngling.

Gubben drog en djup suck.

— Vi två har ju så länge hållit ihop, fortsatte han. Jag strävade mycket för dig i din barndom, och jag har alltid tänkt, att du skulle bli mig en son, eftersom jag inte har någon egen. Lyssna därför till mina ord och kuva din vrede! Gå in på Agamemnons förslag och hjälp oss. Då kommer alla akajer att ära ditt namn!

— En sådan ära behöver jag inte, svarade Akillevs. Plåga mig nu inte längre! Agamemnon är min fiende och borde också vara din. De andra får gå med mitt svar, men du skall sova på en mjuk bädd här hos oss. I morgon kan vi talas vid igen.

Han gav Patroklos en vink att göra i ordning en bädd åt gubben.

— Det är bäst vi ger oss av, Odyssevs, sade Aias, vi har nog ingenting mer att beställa här. Hurudant svaret än är, måste vi framföra det till akajerna så fort som möjligt.

Min frände Akillevs har ett vilt och oböjligt hjärta, och han bryr sig inte om sina forna kamraters vänskap. Många har ju tagit försoningsböter för en mördad bror, ja, till och med för en mördad son. Men du, Akillevs, är full av vrede för en enda slavinnas skull.

— Du är modig, Aias, svarade Akillevs, och bra har du talat. Men var gång jag tänker på Agamemnon och hans skymf, sväller mitt hjärta av harm. Detta är därför mitt sista bud: när Hektor har bränt era skepp och dräpt er själva och kommer hit för att göra detsamma med mina skepp och mina män — då, men inte förr skall jag kämpa.

Alla tog sina pokaler och göt ett offer till gudarna. Odyssevs och Aias med härolderna gick besvikna tillbaka till Agamemnons tält. Furstarna sprang upp och frågade ivrigt, vad Akillevs hade svarat. Agamemnon var den allra ivrigaste.

— Akillevs är mer oförsonlig än någonsin, sade Odyssevs. Han hotar att segla sin väg och råder oss att göra detsamma. Foenix blev kvar hos honom. Men Aias och härolderna kan intyga, att så lydde hans svar.

— Jag önskar, att du aldrig hade slösat böner och erbjudanden på honom, Agamemnon, utbrast Diomedes. Han var trotsig nog förut, och nu har han blivit ännu trotsigare. Må han fara sin väg eller stanna kvar, vilket han behagar! Han börjar väl kämpa igen, när han får lust. Men *vi* måste med friskt mod åter kasta oss i striden i morgon.

NATTLIGA SPEJARE

Agamemnon kunde inte sova. Han vred sig på bädden men tänkte hela tiden på troernas vakteldar. Han kände sig också orolig för skeppen. Till slut steg han upp för att tala med Nestor. Han drog på sig livrocken och kastade en lejonhud över axlarna.

Då kom Menelaos tyst in; han hade inte heller kunnat sova. Bröderna gick genast till Nestor, som låg utsträckt på sin bädd. Bredvid honom låg hans båda spjut samt sköld och hjälm.

När gubben hörde stegen, reste han sig på armbågen:

— Vilka är ni som ensamma går vid skeppen i lägret
mitt i den mörka natten, när andra människor sover?
Söker ni någon kamrat, eller söker ni kanske er åsna?
Tala! Nalkas mig ej, så länge ni tiger! Vad vill ni?

Agamemnon förklarade sin oro, och man beslöt att också väcka Diomedes. De fann hjälten liggande utanför tältet, fullt rustad, med en buffelhud under sig och en lysande matta till huvudgärd. Runt honom låg hans kämpar med skölden under nacken och spjuten vid sidan, nedstuckna i jorden.

Nestor väckte Diomedes och bad honom i sin tur väcka Aias lokrern och Aias telamoniden. Sedan gick hövdingarna tillsammans ut på vallgången. Vakterna var på sina platser, vakna och spejande.

— Det är bra, mina vänner, sade Nestor uppmuntrande. Låt inte sömnen och fienden överraska er!

Vakthövdingarna fick följa med på andra sidan vallgraven. Där letade man upp ett ställe, som var så pass fritt från stupade, att man kunde slå sig ner och talas vid.

— Finns det ingen bland er, undrade Nestor, som vågar gå bort till troerna och snappa upp något om deras samtal?

— Jag går gärna, svarade Diomedes, men jag vill ha någon med mig, helst Odyssevs. Han är fyndig och tar sig fram överallt.

Följe mig han! Vi två, vi kommer väl säkert tillbaka, även igenom lågor och eld; *han* finner sig alltid!

— Spill inte tiden med lovtal, sade Odyssevs. Nu har vi bråttom.

Diomedes och Odyssevs var inte fullt rustade och fick därför låna vad de behövde av vakthövdingarna. Diomedes fick ett tveeggat svärd, en sköld och en stormhatt av oxhud. Odyssevs fick svärd, koger och båge, och på hans huvud sattes en hjälm, flätad av läderremmar, fodrad med ylle och besatt med vildsvinsbetar.

De båda kämparna vandrade snabbt framåt fältet. Då hörde de en häger; fast de inte kunde se honom, urskilde de tydligt hans läte. De trodde detta var ett lyckligt förebud, sänt av Pallas Atena. Därför lovade de gudinnan stora offer, om hon gav dem seger.

Hektor hade också hållit rådplägning med sina hövdingar och kommit med samma förslag som Nestor.

— Vem vill gå och speja i akajernas läger? frågade han. Jag vill veta, om de håller vakt, eller om de kanske tänker ge sig av? Den som anmäler sig får i belöning en vagn och ett par hästar av nästa byte vi erövrar.

Dolon reste sig. Han var oansenlig till växten och ganska ful men en riktig snabblöpare.

— Om jag får Akillevs spann, sade han, så skall jag smyga mig in i lägret och fram till Agamemnons tält!

Hektor lovade vad han bad om. Dolon tog då sin krokiga båge, satte en mårdskinnshjälm på huvudet och hängde svärdet över axeln. Så ilade han nedåt fältet och lämnade snart hästar och folk långt bakom sig.

När han hade sprungit ett stycke, fick Odyssevs syn på honom.

— Där kommer en man från troernas läger, viskade han till Diomedes. Jag vet inte, om han är en spejare eller en likplundrare. Kan vi inte låta honom komma förbi och sedan rusa på honom?

De hukade sig ner bakom de stupade vid sidan av vägen och lät den oförsiktige springa förbi. När han hade kommit ett stenkast framför dem, reste de sig hastigt och började löpa efter honom.

Dolon hejdade sig, när han hörde stegen. Han trodde det var någon, som skickats för att ropa honom tillbaka. Men när männen kom närmare, märkte han, att de var fiender. Då började han springa av alla krafter. De motade honom, så han kom allt närmare lägret.

— Stanna, ropade Diomedes, annars spetsar jag dig med min lans!

Han kastade lansen, men inte så att den träffade. Den flög över flyktingens axel och fastnade i marken framför honom. Dolon stannade, blek av förfäran och med skallrande tänder. I nästa ögonblick hann Diomedes och Odysseus flåsande fram och grep tag i honom. Dolon brast i gråt.

— Låt mig leva, bad han. I lösen skall jag ge er så mycket koppar och guld ni någonsin önskar!

— Tänk inte på döden, sade Odyssevs, utan tala om, varför du vankar omkring här. Har du smugit dig ut för att plundra de döda, eller har Hektor sänt dig som spejare?

— Hektor lockade mig, svarade Dolon. Han lovade mig Akillevs spann, om jag smög mig in i ert läger.

— Det är inte småsaker du fikar efter, hånlog Odyssevs. Tala nu om, var Hektor finns? Vet du något om hans planer? Sover trojanernas här, eller är den på vakt?

— Borta vid Ilos vård rådslår Hektor med hövdingarna, svarade Dolon. Troerna håller vakt vid eldarna, men deras bundsförvanter sover.

— Ligger bundsförvanterna för sig själva? frågade Odyssevs.

— Ja, de har egen lägerplats, svarade troern, och trakerna ligger ytterst. Deras furste har vackrare hästar än jag någonsin sett, vita som snö och snabba som vinden. Hans vagn är silverbeslagen, och hans vapen är av klaraste guld . . . Nu vet ni allt! Kan ni inte föra mig till skeppen eller lämna mig bunden här, tills ni kommer tillbaka?

— Om du fick leva, sade Diomedes med mörk blick, så skulle vi snart råka på dig igen, antingen på spejarstråt eller i öppen strid.

Diomedes högg ner honom utan förbarmande, och Odyssevs tog Dolons rustning, som han hängde på en tamariskbuske. Han lade kvistar på vägen mitt för busken för att säkert hitta bytet på återvägen.

Diomedes och Odyssevs kom snart till utkanten av troja-

nernas läger. Här sov tre rader av krigare i trakiska dräkter, och vid varje kämpes sida stod hans spann. Mitt ibland krigarna fann de hövdingen, hans vagn och hans snövita hästar.

— Där har du fursten, viskade Odyssevs. Skynda dig och lös hästarna! Eller också får du sköta om männen, medan jag ordnar med spannet.

Den blodtörstige Diomedes dödade den ene trakern efter den andre, och Odyssevs drog hastigt undan de fallna, för att det skulle bli plats för hästarna. När Diomedes till slut hade dödat fursten, löste Odyssevs försiktigt de vita hästarna, band ihop dem och drev dem framåt med sin båge — piskan hade han glömt i hastigheten. Han visslade på Diomedes, och båda svingade sig upp.

Odyssevs manade på hästarna med bågen, och innan männen, som låg längre bort, hade vaknat ur sin tunga slummer, var de bägge äventyrarna redan på väg till sitt läger. Diomedes sprang av vid tamariskbusken, räckte Dolons rustning till Odyssevs och hoppade upp igen.

Akajernas hövdingar satt ännu kvar på samma ställe.

— Hör jag rätt? undrade Nestor plötsligt. I mitt öra låter det som snabba hästar. Kan det verkligen vara våra vänner?

Just då kom Odyssevs och Diomedes ridande. Alla trängdes omkring dem, medan Odyssevs triumferande berättade om deras äventyr.

Diomedes fick hästarna som byte, men Odyssevs lade Dolons rustning i bakstammen på sitt skepp för att sedan helga den åt Atena. De båda kämparna vadade så ut i havet

och sköljde av sig svett och damm. De fick ett varmt bad och smordes över hela kroppen med olja. Till sist bringade de Atena ett dryckesoffer; till hennes ära hade de fullföljt sitt våghalsiga företag.

HEKTOR TRÄNGER IN I LÄGRET

Det dröjde inte länge, förrän dagen bröt in, och de båda härarna ryckte fram. Zevs satt på Gargaros och såg på drabbningen.

Denna dag kämpade Agamemnon med förtvivlans raseri. Till en början lät Zevs honom ha framgång, så troerna måste draga sig tillbaka. Först hejdade de sig vid Ilos vård, sedan ryckte de baklänges mot fikonlunden och ända bort till den heliga boken och skaiska porten. Agamemnon jublade och skonade ingen. Antenors son stack honom till slut genom armen med sin lans. Agamemnon ryste till, när han kände lansudden, men han rusade hastigt fram och fällde ynglingen. Så länge såret var öppet, fortsatte han att hugga och sticka omkring sig. Men när blodet började torka, fick han svåra smärtor. Han uppmanade då akajerna att fortfarande hålla stånd. Själv steg han upp i sin vagn för att föras till skeppen.

När han försvunnit, stormade Hektor fram igen med sina skaror. En stund senare blev både Diomedes och Odysseus så svårt sårade, att de också måste låta köra sig till skeppen. Nu började den ene efter den andre av akajerna fly. Läkaren Makaon blev skjuten i högra skuldran. Då

tog Nestor honom upp i sin vagn för att föra honom till lägret.

Akillevs stod i bakstammen på sitt skepp och såg, hur akajerna flydde. Med ens fick han syn på Nestors vagn, som kördes med hög fart.

— Gå och fråga Nestor, vem det var han förde ur striden, ropade han till Patroklos. Jag tyckte det liknade Makaon.

Patroklos gick genast till Nestors tält. Nestor och Makaon låg på var sin bädd och läskade sig med en bägare vin, när Patroklos kom. Nestor sprang upp och bad honom sitta ner.

— Jag har inte tid, svarade Patroklos. Jag skulle bara ta reda på vem den sårade var. Jag måste tillbaka genast och tala om det för Akillevs — ni vet hur otålig han är.

Men Nestor höll kvar Patroklos och beklagade bittert, att Akillevs var så oförsonlig.

— Tala vid honom, bad den gamle, så han kommer på bättre tankar! Bed honom att åtminstone låta dig och myrmidonerna vara med i striden. Då kanske trojanerna tror, att du är Akillevs. I så fall hejdar de sig kanhända, så vi får ett andrum.

Patroklos sprang utefter skeppsraderna mot Akillevs läger. Då mötte han sin vän, Evrypylos, som blivit svårt sårad. Han kom linkande mot honom och bad om hjälp. Patroklos tvekade först men bar sedan in vännen i hans tält och började sköta om hans skador. Han tog pilen ur såret och tvättade det med ljumt vatten. Så tog han fram några beska rötter, gnuggade sönder dem mellan händerna

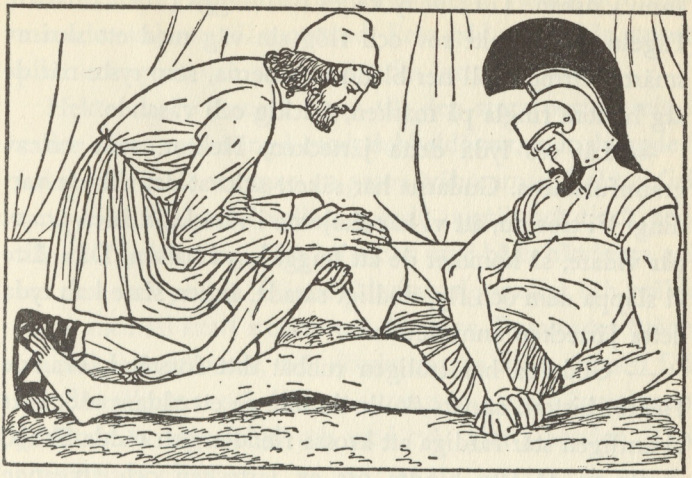

och strödde pulvret i såret. Då stillades blodflödet, och smärtorna upphörde.

Under tiden fortsatte striden därute. Troerna trängde fram ända till vallgraven. Hektor ville genast sätta över med sitt spann, men på yttersta randen stegrade hästarna sig och gnäggade gällt.

Då lät Hektor vagnskämparna stiga av. Sedan delade han upp hären i tre skaror. Han anförde själv den första och största, den andra fick Paris och Aeneas som ledare, medan Helenos och Deifobos blev anförare över den tredje.

Just när Hektor skulle gå över med sin skara, visade sig ett järtecken, som tycktes olycksbringande. Till vänster om hären kom en örn svävande med en ofantlig, rödgul orm i klorna. Ormen var nästan död men vred och vände sig

ännu i ilskan. Till slut lyckades han hugga örnen i halsen. Fågeln släppte sitt rov och flög sin väg med ett skri av smärta. Ormen föll ner bland trojanerna, som ryste när de såg honom ringla på marken, fläckig och väsande.

— Låt oss lyda detta järtecken, Hektor, sade en av grannfurstarna. Gudarna har säkert skickat det till vår varning! Vi tror nu, att vi har akajerna i våra klor. Men om vi går vidare, så kommer de att hugga oss i halsen. Då måste vi släppa dem och fly, dödligt sårade. Ingen siare kan tyda detta järtecken annorlunda.

— Gudarna har troligen rubbat ditt förstånd, svarade Hektor bistert, annars skulle du inte ge ett sådant råd. När vi äntligen står färdiga att krossa fienden och rädda Troja, skulle vi då låta hindra oss av järtecken och flygande fåglar?

Dessa tecken jag aktar dock ej eller frågar därefter,
antingen bort åt höger de går mot solen i öster
eller de skyndar åt vänster håll mot skymmande västern.
Nej, vi följer det råd som Zevs oss gjutit i hjärtat,
han som de dödligas ätt så väl som de evigas styrer.
Ett järtecken är gott: *att försvara fäderneslandet!*

Han stormade fram över graven, och männen följde honom under höga rop.

Zevs sände från Idaberget en stormvind, som virvlade upp massor av sand i ansiktet på akajerna. Trojanerna klättrade uppför vallen för att riva ner bröstvärnet och försöka krossa tornen och portarna. Aias från Salamis och Aias

från Lokris gick fram och tillbaka på vallen och uppmanade akajerna till motstånd. Från båda håll flög stenar, pilar och spjut, och överallt hördes larm och brak.

Hektor hade kommit fram till den stora porten mitt i vallen. Den var stängd med dubbeldörrar, som hängde i hakar och hölls samman av grova träbommar. Hektor fick syn på en stor sten i vallen, spetsig upptill och tjock nedtill och mycket tung. Han lyfte den med båda händerna och bar den mot porten. Där ställde han sig stadigt och vräkte sedan med all kraft stenen mot dörrarna. Bommarna bräcktes, hakarna lossnade, och dörrkarmarna brast. Stenen föll bland spillrorna, och Hektor sprang in genom öppningen, jublande av segerfröjd och med två spjut i handen. Troerna rusade efter.

När akajerna märkte, att huvudporten var öppen, flydde de från vallen till den stora platsen framför skeppen.

HEKTOR NÅR FRAM TILL SKEPPEN

Hela tiden hade Zevs följt striden från Gargaros. När han låtit Hektor komma innanför vallen, vände han sina blixtrande ögon från slagfältet och såg på landskapet långt borta i fjärran.

Poseidon hade suttit högst uppe på ön Samotrake. Därifrån hade han utsikt över berget Ida, Troja och skeppslägret. När han märkte, att Zevs inte längre uppmärksammade striden, beslöt han att passa på tillfället.

Hektor vräkte med all sin kraft stenen mot porten

Hastigt han därför vandrade ner ifrån klippiga höjden,
tagande stora steg, och de mäktiga bergen och skogen
skälvde, där guden gick, inunder hans väldiga fötter.
Tre steg tog han framåt, i det fjärde stod han vid målet . . .
Snabbt sitt kopparhovade spann för vagnen han satte,
lika fåglar i flykt, fast med svallande gyllene manar,
höljde så själv sin kropp i guld och fattade piskan.
Körde på böljorna fram. Delfinerna dansade runtom
upp ur de blånande djup, de kände sin mäktige konung.

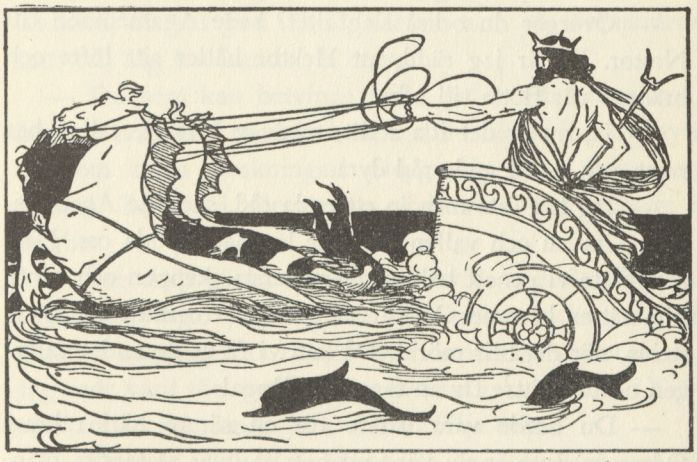

Vid stranden hade han en rymlig grotta. Där satte han in sina hästar och begav sig till slagfältet. Han antog siaren Kalkas gestalt och vandrade omkring bland akajerna för att uppmuntra dem. Men ingenting hjälpte. Hektor och troerna trängde fram och närmade sig nu den översta skeppsraden.

Ingen kunde längre känna sig trygg. Nestor satt och samtalade med den sårade Makaon. Han hörde stridslarmet öka och ryckte till sig sin sköld och lans. Så klev han upp på höjden för att se vad som hände.

Avståndet mellan de kämpande och skeppen var inte längre så brett. Den gamle blev rädd och undrade, vad akajerna skulle taga sig till. Han skyndade bort för att tala med Agamemnon. Just då mötte han överbefälhavaren i sällskap med Diomedes och Odyssevs. Alla tre var svårt sårade och släpade sig fram, stödda på sina lansar.

— Överger du också slagfältet? sade Agamemnon till Nestor. Då är jag rädd, att Hektor håller sitt löfte och bränner vår flotta till aska.

— Ja, nu är det illa ställt, medgav Nestor, vallen har rasat, och nu är goda råd dyra.

— Jag har inte mer än ett enda råd, suckade Agamemnon. Graven och vallen har inte kunnat skydda oss. Därför måste vi genast hala ut de nedersta skeppen och vänta tills natten kommer. Vi får se, om inte troerna upphör att strida, när det blir mörkt. Då kan vi få ut de andra fartygen också. Bättre fly än tagas till fånga!

— Du borde vara ledare för en sämre här! utbrast Odyssevs. Inte är du värd att befalla över så tappra män. Skulle vi fly efter så många års strid? Just när kampen rasar som värst, vill du hala ut skeppen. Det skulle bli troernas seger och vår undergång!

— Inte begär jag, att skeppen skall halas ut, svarade Agamemnon, om inte ni andra vill. Finns här någon, som har ett klokare råd att ge, så är jag bara tacksam.

— Nog har jag något annat att föreslå, sade Diomedes. Mitt råd är, att vi genast går till de stridande och uppmuntrar dem.

De lydde honom och vandrade med Agamemnon i spetsen till det ställe där kampen rasade som värst. Här gick Poseidon ännu omkring för att stärka akajernas mod.

Uppe i Olympen märkte Hera vad som hände. Hon gladde sig, att Poseidon vågade trotsa Zevs, och beslöt att försöka hjälpa honom så mycket hon kunde. Hon begav sig genast till Hypnos, sömnens gud, en tvillingbror till Tanatos, dödens gud. Hera lade sin arm på sömngudens arm och såg bevekande på honom.

— Du som kan betvinga både gudar och människor, började hon, hör nu min bön, om du någonsin har brytt dig om mina önskningar! Smyg dig över Zevs och försänk honom i sömn! Jag skall vara dig tacksam i evighet.

— Jag skall gärna söva vem du vill, svarade Hypnos. Men Zevs vågar jag mig inte på. Du har lockat mig att göra det en gång förr, och då blev Zevs utom sig av vrede. Jag hade varit förlorad, om jag inte hade kastat mig i Nattens armar. Dit tordes han inte förfölja mig.

— Du tror väl inte på allvar, att Zevs blir ond över en liten slummer? sade Hera. Kom nu genast och hjälp mig! I belöning skall jag skänka dig en av de unga kariterna, själva Pasitea, som du alltid har önskat dig till maka.

— I så fall, svarade Hypnos, vågar jag vad som helst. Men svär mig först vid den heliga floden Styx och rör med din ena hand vid jorden och med den andra vid havet

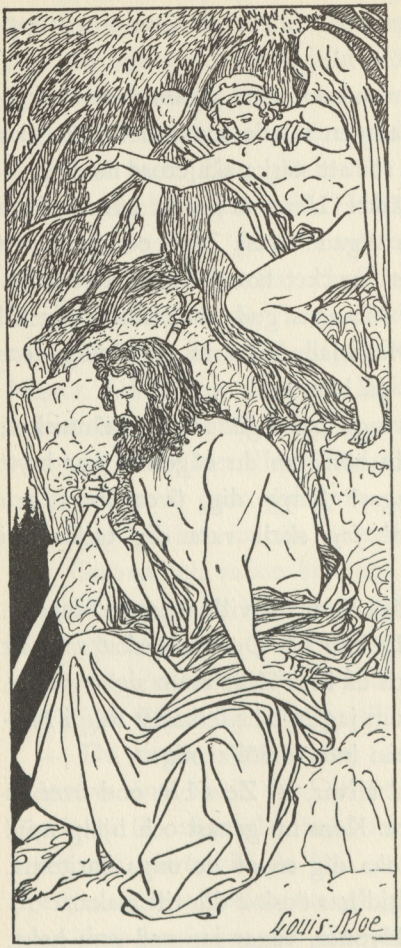

och kalla alla underjordiska makter till vittnen, att du verkligen ger mig Pasitea, som jag alltid önskat mig till maka!

När Hera hade avlagt eden, flög Hypnos i ett moln hastigt upp till berget Ida, gömde sig i de barriga grenarna på en stor tall och försänkte Zevs i djup sömn. Då himlaguden sov, skyndade Hera till skeppslägret och berättade det för Poseidon, men själv for hon hastigt upp till Olympen igen.

Nu tog kriget en annan vändning. Diomedes, Odyssevs och Agamemnon vandrade genom akajernas led och delade ut nya vapen, lätta åt de svagare och tunga åt de starkare kämparna. Poseidon ställde sig själv i spetsen för gre-

kernas här och svängde ett långt svärd, flammande som blixten.

Hektor ordnade sina skaror mitt emot Poseidon. Troernas hövding kastade sin lans mot Aias, men den råkade just på det ställe där sköldgehänget och svärdgehänget korsade varandra. Därför gjorde lansen ingen skada, och Hektor drog sig förtretad tillbaka.

Aias grep hastigt en av de stora stenar som användes till skeppsstöd. Den virvlade som en snurra genom luften, gick ovanför kanten på Hektors sköld och träffade honom i halsgropen. Hektor segnade ner och släppte sin lans. Skölden föll från hans arm och hjälmen från hans huvud, och när hjälten dignade till marken, skramlade bronsrustningen.

Akajerna rusade fram för att gripa honom och försökte hålla troerna tillbaka med skurar av lansar. Men Aeneas och hans män ställde sig genast framför Hektor, och de andra troerna höll sina sköldar runt hans kropp, så att inga stötar eller kast kunde nå honom.

Hans vänner lyfte upp honom och bar honom till hans vagn, som de sedan med hast körde mot staden. Hektor stönade och rosslade tungt, slog upp ögonen men sjönk omtöcknad tillbaka.

När Hektor försvunnit från slagfältet, måste troerna vika tillbaka. De flydde över pålverket och graven och stannade först vid vagnarna på andra sidan, bleka av förfäran.

Just då vaknade Zevs ur sin sömn och reste sig häftigt. Han såg, hur troerna drevs tillbaka av akajerna, som anfördes av Poseidon. Han sökte med blicken efter Hektor och

upptäckte hans spann vid Skamander. Den sårade hjälten var omgiven av vänner, som oroligt lutade sig över honom.

Zevs fylldes av vrede och for upp till Olympos.

— Vad har du gjort, du listiga och elaka Hera? utbrast himlaguden. Gjorde jag rätt, skulle du få det svåraste straff!

— Jord och himmel och den i underjorden virvlande Styx är mina vittnen, svarade Hera förfärad, att det inte är jag som har lockat Poseidon in i striden! Han har handlat på eget bevåg. Jag skulle ha rått honom att lyda dina bud.

Då smålog Zevs och blev åter blid.

— Om du alltid höll med mig, sade han, så skulle Poseidon säkert rätta sig efter oss. Kalla genast hit Iris och Apollon!

Hera lydde. Zevs skickade Iris till Poseidon med befallning att lämna striden. Iris framförde budet, men havsguden svarade mycket förbittrad:

— Övermodig han är, ja alltför mycket i sanning!
Mig vill han tvinga, mig, som dock är hans like i ära!
Bröder föddes vi tre, som skänktes åt Kronos av Rea:
Zevs och jag själv och Hades därtill. Emellan oss trenne
skiftades Kronos arv, och envar sin värdighet erhöll:
Jag, då vi lottade, fick mig beskärt det skummande havet,
underjordens töckniga värld blev given åt Hades,
Zevs den rymliga himmelen fick och etern och molnen.
Men för oss alla gemensamt blev jorden och höga Olympen.
Därför lyster mig ej att Zevs befallningar lyda!

— Du menar väl inte, att jag skall framföra detta svar till Zevs? frågade den kloka Iris. Vill du inte ändra det, innan det är för sent?

Poseidon betänkte sig en stund.

— Naturligtvis har du rätt, Iris, medgav han. Zevs övermod gjorde mig ursinnig. Men det säger jag, att om han till sist räddar Troja trots mig och Atena och Hera, så kommer vi aldrig att förlåta honom.

Havsguden dök ner i vågorna och lät akajerna reda sig själva.

— Foebos, min son, sade Zevs, stig ner och hjälp din slagne vän!

Apollon lydde genast. När han nalkades Hektor, hade denne kommit till sans och kände igen vännerna, fast han ännu var mycket matt. Men guden ingav honom sådana krafter, att han nästa ögonblick frisk och färdig reste sig, hoppade ner från vagnen och störtade till slagfältet.

Åter trängde Hektor i spetsen för sina skaror mot akajerna. Apollon gick framför honom och höjde då och då

ett förfärligt stridsrop. Många greker förlorade modet och flydde i hast över graven och vallen. Apollon följde efter och trampade ner förskansningarna, så att pålverket brakade sönder, graven fylldes, och vallen rasade. Efter honom jagade troernas hjältar fram mot skeppen.

Många akajer flydde upp i fartygens bakstam, där de försvarade sig med långa uddstänger. Främst syntes Aias telamoniden. Men han stod inte stilla utan vandrade med långa kliv fram och åter, och varje troer, som kom i hans närhet, blev dödens byte.

Hektor grep slutligen tag i bakstamsknappen på det främsta skeppet och höll fast den. Han befallde troerna att skynda sig dit med bränder och sätta eld på fartyget. Aias försökte driva undan Hektor, men trojanerna överhöljde telamoniden med en sådan skur av pilar, att inte ens hans jättesköld skyddade honom.

Då lämnade han bakstammen och drog sig undan till en roddarbänk. Därifrån spejade han åt alla håll och svängde sin uddstång. Den ene trojanen efter den andre närmade sig med gnistrande bränder, men Aias stack ner dem med stångens bronsskodda udd. Snart låg tolv troiska kämpar livlösa nedanför roddarbänken.

PATROKLOS ANFALL OCH FALL

Under tiden satt Patroklos hos sin vän Evrypylos och skötte om hans skador. Han hörde larmet växa och märkte, att akajerna flydde.

— Nej, sade han, nu blir kampen för svår. Jag måste springa till Akillevs och be, att han hjälper er. Kanske jag med gudarnas bistånd kan förmå honom att ändra sitt beslut.

Han sprang så fort han kunde, och när han kom in till Akillevs, brast han i gråt.

— Vad har hänt? frågade Akillevs häpen. Du gråter ju som ett barn. Har du fått dåliga nyheter? Är Pelevs död? Inte är det väl för akajernas skull som du jämrar dig?

— Bli inte ond, bad Patroklos. Hur kan du vara så obeveklig? Inte kan en människa och en gudinna vara dina föräldrar — du måste vara en son av det kalla havet eller den öde klippan, eftersom ditt hjärta är stenhårt. Men om du själv inte vill handla mot din moders förbud eller mot någon spådom, så kan du väl låna mig din rustning och låta mig och myrmidonerna vara med om striden.

— Nog vet du väl, svarade Akillevs misslynt, att det inte är Tetis befallning eller någon spådom, som gör mig overksam. Jag har blivit illa behandlad och förödmjukad. Sådant passar inte en friboren man. Men inte har det varit min mening, att troerna skulle få komma mig alltför nära. Du får gärna låna min rustning och myrmidonerna också. Men glöm inte, vad jag nu säger: kom inte för nära Ilion, och försök inte kämpa med Hektor eller med någon av gudarna! Vänd om hit, när du har kört bort troerna från akajernas läger. Sedan kan de alla få förgöra varandra! Det skulle vara allra bäst, om alla stupade och du och jag ensamma fick riva Ilions murar.

Under tiden hade trojanerna kommit allt närmare Aias telamoniden. Kastspjut och pilar smattrade mot hans hjälm, han flåsade tungt och kunde knappt dra andan. Hektor högg av hans långa uddstång med sitt svärd, och den blänkande bronsspetsen föll till marken med ett klingade ljud. Aias måste vika tillbaka, och genast befallde Hektor, att man skulle kasta eldbränder upp i skeppet. Inom ett ögonblick stod hela bakstammen i lågor.

Från sitt tält upptäckte Akillevs de hotande flammorna. Han blev ivrig och skyndade på Patroklos. Vännen fick i hast på sig rustningen, men han tog inte den stora lansen, ty den orkade endast Akillevs kasta.

De odödliga hästarna spändes för, medan Akillevs kallade myrmidonerna till sitt tält och ställde upp dem i släkter och brödraskap.

— Ni har knotat och knorrat länge, sade han, för att ni inte har fått vara med om striden. Visa nu vad ni duger till!

Myrmidonerna rusade med Patroklos i spetsen mot det brinnande skeppet. Patroklos slungade sin lans rakt in i fiendehären. Då fick troerna syn på Akillevs rustning och trodde, att det var Akillevs själv, som kom till akajernas hjälp. Patroklos drev undan de närmaste och lät släcka elden på det halvbrända fartyget.

Nu fick akajerna nytt hopp och rusade fram. Hektor försökte hålla sig kvar men rycktes bort av sitt folk, som flydde i vild oordning. En del av troernas hästar stegrade sig vid vallgraven, andra bröt sönder tistelstängerna och skenade.

Akillevs odödliga hästar satte över vallen och ilade med vinande fart framåt fältet. När Patroklos hunnit förbi de flyende, lät han körsvennen styra spannet tvärs över vägen, så att trojanerna blev avskurna från staden. Var gång de försökte komma dit, drev han dem nedåt igen.

Nu skulle Patroklos ha återvänt till myrmidonernas läger, om han tänkt på Akillevs ord. Men segern hade gjort honom övermodig. Han stormade mot stadsmuren och lyckades bestiga den tre gånger. Men var gång möttes han av Apollon, som satte handen mot hans sköld och stötte ner honom. Patroklos klättrade envist upp för fjärde gången.

— Undan med dig, röt guden med dånande stämma. Inte ens Akillevs, som är en större hjälte än du, har fått tillstånd att förstöra Troja!

Patroklos återfick äntligen besinningen och drog sig undan. Just då kom Hektors spann emot honom, tyglat av Kebriones. Patroklos hoppade ner på marken och grep en stor sten, som han slungade mot Hektor. Stenen råkade Kebriones i pannan, så pannbenet bräcktes, och han störtade ur vagnen.

Patroklos brast i gapskratt.

— Nej, så behändig och vig han är! Hur lätt han kan dyka!
Övade blott den mannen sin konst i det fiskrika havet,
skulle i sanning med fångade ostron han mången förnöja,
springande ner från skeppet, om aldrig så häftigt det stormar.
Så behändigt han kastar sig ner från vagnen mot fältet!
Dykare lever då även här bland trojanerna, ser jag.

Så gycklade Patroklos och grep den fallne i fötterna, men Hektor var genast framme och fattade Kebriones om huvudet. Myrmidonerna hjälpte Patroklos, och troerna hjälpte Hektor, och så drog de länge åt var sitt håll. Till slut segrade Patroklos och slet rustningen av Kebriones. Så rusade han tre gånger in bland trojanerna och stack ner så många han kunde komma åt.

Men nu tyckte Apollon det kunde vara nog. Guden ställde sig bakom Patroklos och gav honom med sin väldiga hand ett slag mellan skuldrorna. Det svindlade för akajerns ögon, hjälm och sköld föll till marken, lansen

bröts, och brynjeremmarna brast. En trojan stack honom med sin lans men drog sig genast tillbaka. Patroklos försökte draga sig undan bland myrmidonerna, men Hektor skyndade fram och genomborrade honom.

— Du tänkte grusa vår stad och släpa bort våra hustrur, mödrar och döttrar som slavinnor, ropade han. Men kvinnorna har män, som skyddar dem. Säkert skickade Akillevs hit dig och förbjöd dig återvända, innan du fällt mig. Men nu är det jag, som gör dig till gamarnas rov!

— Inte är det för dig jag stupar, svarade den döende Patroklos. Det är de odödliga gudarna, som har bestämt mitt öde. Du är bara den som plundrar den fallne. Men din tid är kort, det oförsonliga ödet är dig nära. Du skall snart falla för pelidens starka hand!

Patroklos drog sitt sista andedrag och föll tillbaka. Hektor slet till sig sin lans och sprang för att erövra Akillevs spann.

STRIDEN OM PATROKLOS LIK

Några troer försökte ta Patroklos kropp, medan Hektor jagade Akillevs hästar. Men det lyckades inte, utan Menelaos stack ner de närmaste, medan han spanade efter hjälp.

— Jag måste försöka rädda Patroklos lik, tänkte Menelaos. Han har ju lidit döden för min skull. Myrmidonerna kommer att förakta mig, om jag låter trojanerna ta honom som byte. Men jag kommer att bli nedstucken, om jag stannar här ensam. Om bara Aias kunde komma mig till hjälp. Vi två kunde gemensamt trotsa till och med en gud!

Menelaos såg sig omkring efter Aias. Där var han ju, alldeles i närheten! Spartas kung sprang hastigt bort till telamoniden, och de båda kom tillbaka just när Hektor störtade fram och lutade sig över Patroklos lik. Hektor såg dem komma rusande, skyddade av Aias sköld. Då ryckte han till sig Patroklos rustning, sprang åt sidan och drog den på sig. Sedan gick han och troerna till anfall på nytt.

Men uppe på Gargaros skakade Zevs sitt visa huvud.

— Du olycklige, mumlade han, du anar inte hur nära döden du är! Du bär nu den bästa rustningen, men aldrig får Andromake hjälpa dig av med den. I dag skall jag i alla fall skänka dig seger!

Aias såg Hektor komma stormande i spetsen för sina troer.

— Hur kommer den här leken egentligen att sluta? sade han till Menelaos. Jag tror knappt vi kan rädda Patroklos

lik, det blir nog hundarnas och fåglarnas rov. Men nu är det ditt och mitt eget huvud jag ängslas för. Kan du inte ropa några av våra vänner till hjälp?

— Hjälp, hjälp! vrålade Menelaos det värsta han orkade.

Aias lokrern och flera andra kom genast rusande, och en häftig strid började. Ute på fältet var det brännande solsken utan den minsta molntapp. Emellanåt satte sig de båda härarna ner för att vila, ett stycke från varandra.

Men Zevs sänkte ett tjockt moln över Patroklos lik, och kämparna där plågades av både striden och mörkret.

Det blev en vild tävlan om den stupade hjälten. De drog kroppen fram och tillbaka, och ingen av sidorna ville ge tappt.

> Mången talade då bland de kopparklädda akajer:
> Vänner, i sanning det hedrar oss ej att vända tillbaka
> hem till de buktiga fartygen; nej, må hellre vi alla
> slukas av jordens gap! Ty detta vore dock bättre
> än att vi lämnar hans kropp åt de hästomtumlande troer,
> som den till Ilion för och segerns ära behåller.

Troerna var lika envisa och fast beslutna att erövra liket. Akillevs hästar stod stilla ett stycke därifrån. De visste nu, att deras käre vårdare var fallen. Körsvennen talade vänligt till dem, men de var som förlamade med hängande och slokande manar, och från deras ögon rann strida tårar.

Uppe på Idaberget såg Zevs Xantos och Balios sorg och kände deltagande med dem.

— Inte skall ni behöva falla i Hektors våld, sade himlaguden. Det är nog, att han äger pelidens rustning.

Han gav hästarna nya krafter. De skakade dammet ur manen och sprängde i väg. Hektor och Aeneas försökte ta fatt dem men misslyckades. Då anföll de i stället Menelaos, Aias telamoniden, Idomenevs och Aias lokrern som försvarade Patroklos. Menelaos bad Atena om hjälp, och gudinnan gav honom styrka.

Kraft hon honom i skuldrorna gav och i knäna och benen,
och i hans bröst hon göt en myggas trotsiga djärvhet,
som, fastän från en människokropp hon drives så ofta,
fortfar att sticka likväl, ty sött är människoblodet.

Men akajernas mod var förgäves. Aias telamoniden grät av harm.

— Även den enfaldigaste kan märka, sade han, att Kronion nu håller med troerna. Deras pilar träffar var gång, men våra faller till marken. Ack, om bara någon kunde underrätta Akillevs! Han vet väl ännu inte om sin fosterbrors död. Men man kan ju ingenting se eller göra, när här är så mörkt:

Allfader Zevs, o rädda i nåd dina söner ur mörkret,
skänk oss dagen igen och giv oss synen tillbaka,
låt oss i ljuset åtminstone dö, om så dig behagar!

Det mörka molnet vek, och solen strålade åter. Menelaos skickade Antilokos till Akillevs för att underrätta honom

om Patroklos död. Antilokos ögon fylldes av tårar, när han fick veta vad som hänt. Men han lämnade genast befälet åt brodern och sprang mot Akillevs tältplats.

— Akillevs kan väl inte komma, även om han skulle vilja, sade Menelaos till Aias från Salamis. Han har ju ingen rustning, så vi får nog reda oss själva.

— Du och Idomenevs får försöka bära liket, föreslog telamoniden. Vi båda skall gå bakom och skydda er.

Vi med lika namn och lika modiga hjärtan
sida vid sida går som förut och kämpar tillsammans.

Menelaos och Idomenevs lyfte upp Patroklos, men när troerna märkte det, vrålade de ursinnigt och rusade fram. Men så snart någon kom för nära, stannade de båda med namnet Aias, gjorde helt om och hejdade alla förföljare.

Den snabbfotade Antilokos hade nu hunnit fram till Akillevs läger. Hjälten själv satt framför sina skepp. Han hade onda aningar och undrade över akajernas återtåg.

— Vad jag är olycklig, sade Antilokos förtvivlad, som måste komma till dig med denna förfärliga underrättelse! Patroklos är död, och nu slåss man om hans nakna lik. Hektor har redan tagit din rustning.

När Akillevs hörde detta, öste han med båda händerna jord över ansiktet och lockarna. Han kastade sig på marken och slet sitt hår i förtvivlan. Antilokos grep Akillevs händer, ty han var rädd att vännen i sin förvirring skulle ta livet av sig.

Tetis satt i silvergrottan nere på havets botten. Hon

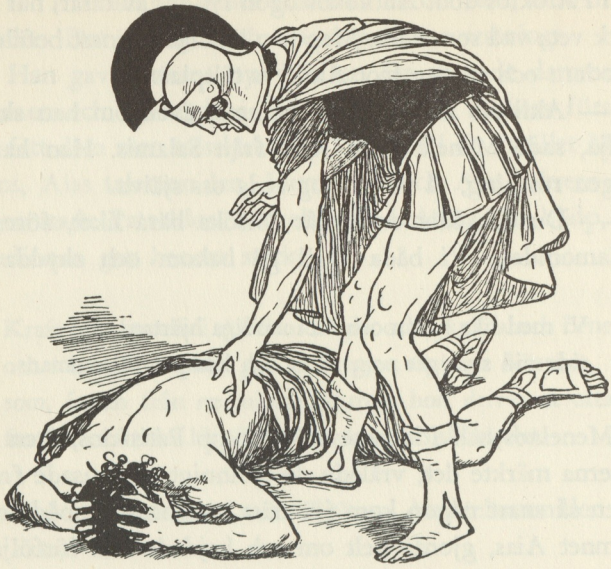

hörde Akillevs förtvivlade rop. Nereiderna samlades omkring henne och deltog i hennes klagan. Hon höjde sig hastigt till stranden, där Akillevs satt. Tetis slog armarna kring sonens huvud och snyftade:

— Varför gråter du, barn? Vilket kval kan tynga ditt sinne?
Säg, och fördölj det ej! Av Zevs är ju redan fullbordat
allt du av honom begärt förut med lyftade händer.

— Vad hjälper det, sade Akillevs, när min fosterbror har stupat? Det enda som nu kan trösta mig är att hämnas på hans baneman Hektor.

— Men efter Hektors död kommer snart din egen, sade den förtvivlade Tetis.

— Den må gärna komma, när Zevs och de andra gudarna bestämmer, utbrast Akillevs. Nu har jag legat overksam länge nog. Nu önskar jag bara möta Hektor, du kan inte hindra mig!

— Men du har ju ingen rustning, invände Tetis. Jag kan skaffa dig en ny i morgon. Håll dig stilla till dess, så får du sedan göra som du vill.

Hon tog farväl av sin son och höjde sig upp till Olympen.

Ute på slagfältet försökte akajerna föra Patroklos lik i säkerhet. Fast telamoniden och fursten från Lokris ännu förmådde hindra Hektor, följde den trojanske hjälten så tätt efter dem, att han tre gånger fick tag i Patroklos ena fot. Men var gång tvingade de två kämparna honom att släppa den. Men Hektor var envis och blev allt djärvare.

Hera märkte vad som hände och blev rädd, att han skulle lyckas till slut. Hon skickade därför i hemlighet Atena och Iris till Akillevs och bad honom rädda vännens lik.

— Jag önskar ingenting högre, svarade Akillevs, men Hektor har ju tagit min rustning. Tetis måste först skaffa mig en ny. Jag känner inga andra vapen, som är lämpliga för mig, utom Aias telamonidens sköld. Och den behöver han väl själv hela tiden, kan jag tro.

— Vi vet, att din rustning är tagen, sade Iris, men den här gången behöver du bara gå fram till vallgraven och visa dig för fienden.

Akillevs reste sig genast. Atena höjde sin sköld bakom hans skuldror, och flammande lågor kretsade kring hans huvud. Han sprang fram till vallgraven och gav till ett skri, som hördes vida omkring. Atena ropade samtidigt, och hon lät som en koppartrumpet.

Stridens larm upphörde, och alla lyssnade skräckslagna. Hästarna ryggade baklänges, och troerna såg med fasa på lågorna kring Akillevs huvud. Tre gånger ropade hjälten, och tre gånger lyfte den döde Patroklos försvarare upp kroppen med uppbjudande av sina sista krafter. Så sprang de snabbt över vallgraven.

Nu gick solen ner, och det blev mörkt. Hektor samlade sina hövdingar till rådslag. Alla var oroliga och upprörda.

Man talade hit och dit och kom med många förslag, men till slut föreslog Hektor, att man skulle stanna på fältet och ge noga akt på fienden.

— I gryningen bör vi åter gå till anfall, slutade han. Om den stolte Akillevs då verkligen ämnar deltaga i striden, så må det bli så! Antingen skall han eller jag nu segra.

I myrmidonernas läger samlades under tiden alla kring Patroklos lik. Akillevs tvättade det med varmt vatten och smorde det med olja och helande salvor. Därefter lades den döde hjälten på en praktfull dödsbädd. Bränning och högläggning uppsköts till längre fram.

— Jag skall fira din begravningsfest, ropade han till den döde. Men först skall jag erövra din mördares trotsiga huvud och hans rustning. Och jag lovar, att tolv ynglingar av Trojas ädlaste släkter skall följa dig på ditt bål som försoningsoffer!

AKILLEVS NYA RUSTNING

Tetis hade genast skyndat till Hefaistos kopparpalats, där gudens sköna gemål Karis bad henne stiga in. Karis ropade till Hefaistos, att Tetis var där och ville honom något.

— Äntligen, ropade Hefaistos, får jag här i mitt eget palats taga emot den goda gudinna som i min barndom vårdade mig, stackars halte pilt, i hela nio år! Om jag nu bara kunde göra något till gengäld! Sätt fram det bästa du har och undfägna Tetis, medan jag städar i min verkstad!

Den sotige smedsguden steg upp och haltade omkring på

sina sviktande ben. Han tog bälgarna från elden och lade alla verktyg i sin stora silverkista. Så tvättade han sig, drog livrocken på sig och tog spiran i handen. Han kom ivrigt inhaltande, hälsade Tetis och frågade vad hon önskade. Hon berättade, att Akillevs hade förlorat sin rustning.

— Den saken, svarade han, skall snart vara avhjälpt.

Hefaistos gick in i sin verkstad igen, vände sina tjugo bälgar mot elden och befallde dem blåsa i ässjan, allt eftersom det behövdes för arbetet. Han lade koppar, tenn, silver och guld i elden, satte städet på sitt block, grep tången med ena handen och hammaren med den andra, och så började han smida.

Först av allt smidde han en stor sköld med gehäng av silver. Den hade fem varv, de båda yttersta av brons, de två innersta av tenn och det mellersta av guld. Hefaistos utsirade framsidan med härliga bildverk, ordnade i ringar utanför varandra.

Innerst han bildade av så himlen som jorden och havet,
solen, som aldrig tröttades än, och månen i fylle,
alla de stjärnor därtill, som himlavalvet bekransar!
Först Plejader, Hyader och sedan den starke Orion,
äntligen Björnen jämväl, som Himlavagnen man kallar,
han som vänder sitt lopp och Orions vandring bespejar,
han den ende som ej i Okeanos bölja sig badar . . .
Sist han bildade av Okeanos mäktiga vågor
längs den yttersta randen av den nu färdiga skölden.

Sedan gjorde Hefaistos ett pansar, en hjälm med yvig buske och ett par benbrynjor av mjukt tenn. Han lämnade alltsamman till den tacksamma Tetis.

Hon skyndade genast ner till Akillevs, som var omgiven av sina vapenbröder. När hjälten såg gudens skänker, gladdes han åt den härliga rustningen. Han tackade modern och bad henne gjuta nektar och ambrosia i den döde Patroklos. Genom denna gudabalsam skyddades liket mot förruttnelse.

Nu började det ljusna i öster. Akillevs sprang längs stranden och kallade med dånande stämma akajerna till ting. Alla kom springande till torget. Till och med styrmännen, som borde stanna vid styrårorna, och vakterna för förråden skyndade dit. Diomedes och Odyssevs kom linkande, stödda på sina spjut, och till slut kom den sårade Agamemnon.

— Det hade varit bättre för oss båda, sade Akillevs till Agamemnon, om Briseis hade lidit döden den dag jag stormade Lyrnessos. Inte borde vi två män råka i gräl för en slavinnas skull. Men låt nu det förflutna vara glömt! Skynda dig och låt grekerna rycka ut!

Akajernas bifallsrop blev starka och långvariga. Agamemnon reste sig för att svara.

— Akajerna har klandrat mig, sade han. Men felet var nog inte mitt — Ödet och Zevs tog ifrån mig besinningen och slog mig med blindhet. Men har jag felat, så vill jag också ge dig bot till försoning, Akillevs! Allt vad Odyssevs lovade dig vid besöket i går natt, skall jag strax låta hämta hit från skeppen, så att du blir övertygad.

— Om du vill ge mig det där, svarade Akillevs, så är det bra, och vill du inte, så gör det mig detsamma. Nu skall vi i alla fall inte spilla tiden med prat utan genast rycka ut i strid.

— Ingen människa kan stå ut med att kämpa hela dagen utan mat, invände Odyssevs. Agamemnon måste förresten låta föra hit gåvorna, så allt folket får se dem. Sedan skall han hålla ett gästabud för dig, så ingenting fattas i er försoning.

— Jag tycker detsamma, sade Agamemnon. Låt nu Odyssevs hämta skänkerna, medan man gör i ordning offret.

— Låt oss spara allt sådant till en annan gång, utbrast Akillevs otåligt. De fallna ligger ännu därute på fältet! När solen har gått ner och vi har hämnats, då först kan vi tänka på mat. Innan dess kan jag ingenting förtära.

— Du är den tappraste bland de tappra, sade Odyssevs. Du är starkare än jag och duktigare i lanskamp. Men till åren är jag din överman och har sett mer av livet. Lyd därför mitt råd! Inte är det väl med magen vi sörjer de fallna? Här stupar ju hjältar för var dag; man skulle aldrig få frid för sorg och bekymmer, om man tog saken så häftigt. Vi som lever måste tänka på mat och dryck, annars orkar vi inte strida mot fienden.

Den vise Odyssevs gick genast med några män till Agamemnons tält. De kom strax tillbaka med gåvorna: trefötter, bäcken, talenter och slavinnor. Briseis var med, lycklig att få komma tillbaka. Akillevs lät myrmidonerna föra alltsamman till sitt läger. Där fick Briseis se den döde Patroklos och klagade bittert över hans bortgång. Han hade alltid visat sig mild och vänlig mot henne.

Hövdingarna bönföll Akillevs att före striden styrka sig

med mat och dryck. Men han nekade och sade, att han inte kunde förtära något, förrän han hämnats sin fosterbror.

Atena kom då ner från Olympen och göt nektar och ambrosia i hjältens bröst, så att han inte skulle hungra och törsta under kampen som väntade.

DEN RASANDE AKILLEVS

Dagen hade brutit in, och alla i lägret rustade sig till strid. Akillevs drog på sig sin nya rustning, som passade förträffligt. Han kände sig som fågeln i luften. Hjälten grep pelions-lansen, sprang upp på vagnen bredvid körsvennen och ropade med dånande stämma:

— Ni får inte lämna mig kvar på slagfältet, Xantos och Balios, som ni gjorde med Patroklos i går.

Hästarna tyckte inte om förebråelsen. Xantos sänkte huvudet och fällde manen, och för ett ögonblick gav Hera honom talförmåga.

— Inte var det vårt fel, att Patroklos stupade, sade hästen. Han föll för den mäktige Apollon. Vi kan tävla med västanvinden i snabbhet, och i dag skall vi föra dig hem igen. Men inom kort kommer en gud och en dödlig att vålla din bane. Så har gudarna bestämt.

— Tänk på dina plikter och bry dig inte om människors öden, sade Akillevs med rynkad panna. Jag vet själv mycket väl, att jag snart skall dö! Men först vill jag kämpa!

Han gav till ett eggande rop, och hästarna sprängde framåt.

Uppe i Olympen höll Zevs rådslag under tiden. Alla gudar och gudinnor var närvarande, även strömgudarna och nymferna, som bodde i lundar och källor.

— Nu skall det stora slaget stå, förkunnade Zevs. Själv tänker jag stanna här och se på striden härifrån. Men i dag ger jag er alla lov att deltaga i drabbningen, om ni så önskar.

Alla i Olympen skyndade till slagfältet. Hera, Atena, Poseidon, Hermes och Hefaistos begav sig till akajerna, medan Afrodite, Ares, Apollon, Artemis och strömguden Skamandros ilade till troerna. Atena var än vid havsstranden, än vid vallgraven och gav till förfärliga rop. Ares röt än från Ilion, än från Simois. Poseidon skakade jorden, så att Idaberget darrade och både Troja och skeppslägret skälvde. Men till en början deltog gudarna inte i striden utan uppmuntrade endast sina vänner och bevakade misstänksamt varandra.

Akillevs rusade rakt in i den troiska hären för att söka efter Hektor. Då mötte han Aeneas.

— Våga dig inte så långt fram, din stackare! ropade han hånfullt. Kommer du ihåg, när jag körde bort dig från berget Ida? Du rände i väg och vågade inte ens se dig om. Och minns du, hur du sedan sprang från Lyrnessos? Då räddade gudarna dig, men så lär det inte bli i dag. Göm dig därför i hopen; där är du säkrast!

— Stå inte och bjäbba som en enfaldig dåre, svarade Aeneas. Tungan löper lätt, och lätena är mångahanda. Det är bättre att lära varandra, hur kopparn smakar!

Troern kastade sin lans, och den gick tvärs igenom båda

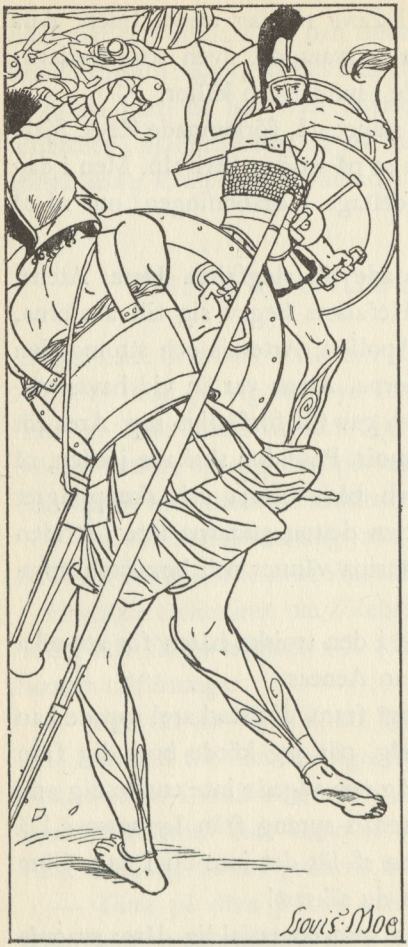

bronsskivorna i Akillevs sköld men fastnade i guldskivan. När pelions-lansen sedan kom flygande, böjde Aeneas sig undan, så att den susade förbi. Fast Poseidon var trojanernas fiende, kände han medlidande med den tappre Aeneas. Guden ryckte hastigt undan honom och förbjöd honom att strida med Akillevs.

Nu förmådde Hektor inte längre hålla sig overksam. Han gick med höjd lans mot Akillevs, som gav upp ett glädjeskri.

— Där har vi äntligen Patroklos mördare, vrålade han. Kom du bara, nu har du hunnit din levnads slut!

— Mig kan du inte skrämma med hotelser! svarade Hektor. Jag känner ditt mod och vet, att du är min överman. Men våra öden ligger i gudarnas händer.

Han slungade sin lans, men Atena blåste på den. Då vände den sig från Akillevs, flög tillbaka till Hektor och föll ner vid hans fötter. Nu störtade Akillevs fram, viss om seger, men Apollon gömde Hektor i ett tätt moln. Tre gånger rusade Akillevs fram och stack förgäves med sin lans i molnet.

— Alltid kommer du undan, din hund! ropade han. Din vän Apollon har väl hjälpt dig igen. Men jag träffar dig nog en gång till. Under tiden skall jag krossa flera trojaner.

Troerna flydde förfärade för den rasande mannen, somliga uppför fältet, andra nedåt flodens skummande virvlar. Men Hera bredde ett töcken framför dem, så de inte kunde se, var de befann sig. Därför hann Akillevs upp de flyende och dödade många.

När han tröttnat att mörda kämparna, grep han i Skamanders böljor tolv trojanska ynglingar, där de kämpade mot strömmen. Han drog dem sanslösa upp på stranden och fängslade dem med deras egna brynjeremmar. De skulle längre fram offras på Patroklos bål.

Sedan sprang han åter ner i floden och grep ännu en trojan. Han såg till sin häpnad, att det var Lykaon.

— Har jag inte en gång sålt dig som träl till Lemnos? utbrast han. Och ändå är du här igen! Men nu är det slut med dig!

Han lyfte lansen, men Lykaon sprang fram och fattade med ena handen om Akillevs knän och med den andra om hans lans.

— Nåd, Akillevs! bad han. För tolv dagar sedan lyckades jag äntligen fly från Lemnos, och nu möter jag dig

genast igen. Du sålde mig för hundra oxar, men jag vill gärna lösa ut mig med trehundra.

— Pladdra inte om lösen, svarade Akillevs hånfullt. Innan Patroklos var död, kunde jag kanske släppa någon. Men nu skonar jag ingen, allra minst en bror till Hektor. Och varför skulle inte du dö? Patroklos var din överman i allt, och ändå är han borta. Det våldsamma Ödet nalkas också mig, som har en gudinna till moder.

Lykaon släppte pelions-lansen, bredde ut armarna och väntade tåligt på döden. Akillevs högg ner honom, grep hans fot och slängde honom i floden.

— Där kan du ligga! ropade han. Så skall det gå er alla trojaner; inte ens Skamandros kan hindra mig att ta era usla liv!

Strömguden blev förbittrad över hjältens övermod. Han röt åt Akillevs att inte fylla vågorna med lik.

Till en början lydde Akillevs, men så sprang han åter ner i floden för att hugga ner några flyende trojaner. Då brast Skamandros tålamod. Floden svällde, böljorna började svalla, och guden vräkte de döda upp på stranden, me-

dan de levande rycktes bort från Akillevs. Vågorna fräste omkring honom och smattrade mot hans sköld.

Han vacklade och grep tag i en alm, men trädet rycktes upp med rötterna och fördes bort med strömmen. Akillevs hoppade med ett långt språng upp på stranden, men floden svämmade över och kom efter. Gång på gång sköljde vågorna över hjältens axlar och grävde bort mullen under hans fötter.

— Allfader Zevs, ropade han, min moder har ofta sagt mig, att jag skulle få en krigares död! Och nu drunknar jag som en usel svinaherde! Ack, om jag i stället hade fått stupa för Hektor: den tappre för den tappre!

Hans nödrop hördes av Atena och Poseidon. De förvandlade sig till två män, som hastigt kom honom till hjälp

och grep hans händer till stöd. Men Skamandros var ännu onådig och kallade sin vän, strömguden Simois, till hjälp.

— Fyll genast din flodbädd med alla dina källors, bäckars och åars vatten! ropade han. Res dig i höjden och slunga stockar och stenar mot denne mordiske man, som anser sig jämngod med gudarna. Må han förgås!

De båda strömgudarna rusade efter Akillevs med skyhöga, skummande vågor.

Nu blev Hera förfärad och bad Hefaistos hejda strömgudarna. Smedsguden slungade sin eldstråle mot de döda, som flöt omkring i vattnet. Därpå riktade han elden mot själva floden, och snart stod tamarisker och vide, sjögräs och lotus i flammande låga. Ålarna blev matta av hettan, och fiskarna flämtade. Det kokade och fräste i vågorna, och imman steg vit ur djupet.

Då höjde sig Skamandros utmattad ur vattnet och tiggde Hefaistos och Hera, att de skulle låta lågorna slockna. Han tänkte inte vidare bry sig om troerna; Akillevs fick gärna härja bäst han ville. Hera och Hefaistos släckte elden, och strömgudarna begav sig tillbaka till sina egna fåror.

Flera av gudarna hade under tiden gripits av stridslust. Ares gick emot Atena, men denna grep en stor sten och träffade honom i nacken, så han föll till marken. Afrodite hjälpte upp honom och förde honom i säkerhet. Då rusade Atena efter Afrodite och knuffade omkull henne. Hera grep Artemis båda armar med sin vänstra hand och slog henne sedan om öronen med hennes egen båge. Den stackars jaktgudinnan stönade och grät, och hennes pilar föll klingande till jorden.

Efter en stund tröttnade gudarna på leken och vände tillbaka till Olympen. Foebos Apollon gick ensam till Troja för att vara med om Hektors och Akillevs sista strid.

HEKTORS FALL

Gamle Priamos stod uppe i ett av Trojas torn. Han skymtade Akillevs, som jagade troerna framför sig. Då blev han mycket orolig.

— Öppna porten, sade han till väktarna, och håll den på glänt, medan våra flyktingar försöker komma in! Skjut sedan igen den och sätt bommarna för! Akillevs är helt nära, och jag tror han tänker storma muren.

Snart kom de törstiga och dammiga troerna löpande och rusade in genom den öppnade porten. Men Akillevs var tätt inpå dem och kunde ha kommit in på samma gång. Antenors son, Agenor, försökte uppehålla honom.

— Vem är denne man, som förföljer oss? tänkte Agenor med klappande hjärta. Är han inte dödlig liksom vi andra?

Han höll fram skölden och kastade lansen, som råkade Akillevs under ena knäet. Benbrynjan skrällde men höll, och lansen studsade tillbaka. När Akillevs höjde sin lans, höljde Apollon Agenor i ett töcken och ryckte undan honom.

Sedan tog guden själv Agenors skepnad och började springa över vetefälten mot Skamander. Ivrig skyndade Akillevs efter, men när Apollon hade lockat hjälten tillräckligt långt från porten, vände han sig om.

— Varför löper du efter mig? hånade han. Bryr du dig inte om troerna mer, eftersom du låter dem komma in i staden?

— Du har narrat mig hit för att rädda dina kära vänner därinne! utbrast Akillevs förtretad. Kunde jag bara hämnas på dig, din fjärr-skjutare, så skulle jag göra det!

Han vände åter om mot staden. Nu hade troerna hunnit in. De stillade törsten och stödde sig trötta mot murens bröstvärn. Hektor hade ensam stannat utanför. Priamos såg Akillevs komma löpande med den stora lansen. Då sträckte den gamle händerna mot höjden.

— Hektor, ropade han ängsligt till sin son, möt inte ensam den mäktige mördaren! Han har redan berövat mig alltför många söner. Men hur skulle det bli för mig och för hela Troja, om *du* stupade? Kasta inte bort det liv som är så dyrbart för oss alla!

Hektor stod fortfarande orubblig. Då slet gubben sitt hår i förtvivlan, och nu skymtade Hekabe vid hans sida. Hon rev sina kläder och ropade:

— Hektor, lyd din moders röst! Gå inte emot den fruktansvärde mannen därute! Om han dödar dig, får varken jag eller din maka svepa ditt lik eller gråta vid din dödsbädd.

Men Hektor hörde inte föräldrarnas böner. Han lyssnade i stället till de röster som talade i hans inre.

— Det är bäst att nu gå emot Akillevs och antingen döda honom eller också stupa med ära. Men hur skulle det gå, undrade han, om jag nu lade mina vapen ifrån mig och skyndade emot hjälten och lovade lämna både Helena och

skatterna och därtill hälften av allt som finns i staden? . . . Ack, han skulle mörda den vapenlöse utan förbarmande! Bättre är att drabba samman i kamp — då får det visa sig, åt vem Zevs ger livet och äran.

Akillevs kom närmare med gnistrande ögon och gnisslande tänder och med pelionslansen svängande över högra skuldran. Då förmådde Hektor inte stå kvar utan vände om och flydde. Han sprang utefter muren förbi tornet, fikonlunden och de båda källorna. Men den fotsnabbe Akillevs jagade honom som en jakthund jagar ett villebråd. Hektor försökte hela tiden komma tätt intill muren. Kanske kunde trojanerna hjälpa honom och slunga sina spjut uppifrån murens rand. Men

Akillevs motade honom var gång, så att han måste ge sig utåt igen.

Akajerna stod med lyftade bågar, färdiga att skjuta Hektor. Men Akillevs vinkade avvärjande åt dem. Han ville själv ha hela äran av Hektors död.

Tre gånger sprang de båda runt om Troja. Uppe i Olympen satt gudarna och såg på hjältarna.

— Det är synd om Hektor, sade Zevs medlidsamt. Han har skänkt mig många offer, både uppe på berget Ida och inne i staden. Måste vi verkligen låta honom falla?

— Vad menar du? utbrast Atena. Ödet har ju redan bestämt om denne dödlige. Hur kan du då tänka dig att rädda honom från döden? Det kommer vi andra aldrig att förlåta.

Just då hade Hektor och Akillevs för tredje gången hunnit fram till de båda källorna. Zevs grep sin gyllene våg och lade i skålarna två förödelsens lotter, en för Hektor och en för Akillevs. Han tog på mitten och vägde, och Hektors lott sjönk mot Hades. Då övergavs Hektor av Apollon, som hela tiden hållit sig i närheten. Men Atena steg genast ner till Akillevs för att hjälpa honom.

— Nu, sade hon till hjälten, är det avgjort, att Hektor inte skall undkomma. Stanna därför och hämta andan! Jag ämnar förmå Hektor att kämpa mot dig i envig.

Akillevs stannade flämtande och stödde sig mot lansen. Atena antog Deifobos gestalt och närmade sig Hektor.

— Akillevs tycks inte tröttna, sade hon. Låt oss båda gemensamt försöka driva honom tillbaka!

— Tack, Deifobos, svarade Hektor. Du har alltid varit

min älsklingsbror, men nu håller jag mer av dig än någonsin förr. Tänk, att du har vågat dig utanför muren för min skull!

— Alla tiggde och bad, att jag inte skulle gå ut till dig, påstod gudinnan svekfullt. Men mitt hjärta pinades av att se dig i sådan fara. Låt oss nu gå rakt fram och pröva våra lansar!

Så talade den listiga Atena och ilade i Deifobos gestalt mot Akillevs. Hektor skyndade efter med nytt mod.

— Nu har jag sprungit tre varv kring staden, ropade han till Akillevs, utan att våga möta dig. Men nu säger mitt hjärta, att stunden har kommit. Men låt oss först kalla gudarna till vittnen, att om Zevs låter mig segra, skall jag inte behandla ditt lik vanhederligt. När jag har tagit din rustning, lovar jag heligt att lämna akajerna din kropp. Vill du handla på samma sätt mot mig?

— Jag vill inte veta av några överenskommelser mellan oss båda, svarade Akillevs bistert. Lejon och människor sluter inte fördrag med varandra, och vargar och lamm möts aldrig i vänskap; mellan dem råder det djupaste hat. Så är det också mellan mig och dig. Mellan oss gäller inga avtal, endast strid på liv och död!

Han slungade sin lans, men Hektor såg kastet i förväg och böjde sig undan, så lansen flög över.

— Ännu har inte Zevs lämnat mitt öde i dina händer, ropade Hektor.

Han kastade, och lansen träffade mitt på Akillevs sköld men studsade och blev stående i marken långt ifrån Hektor. Troern hade ingen annan lans till hands.

— Låna mig din lans, Deifobos! ropade han till brodern.

Deifobos svarade inte, och när Hektor såg sig om, var brodern borta.

— Nu förstår jag, utbrast Hektor. Jag trodde det var Deifobos, men det var i stället Atena, som ville förvilla mig. Jag ser ju Deifobos däruppe på muren. Zevs och Apollon brukade förr hjälpa mig — nu når mig mitt öde!

Han svängde sitt svärd och rusade mot Akillevs. Men också Akillevs gick till anfall. Hans kupiga sköld glänste, den yviga hjälm-manen fladdrade, och lansudden glimmade. Akillevs såg noga på motståndarens kropp. Han kände väl till Hektors rustning; den hade bara en enda blotta, nämligen det ställe där nyckelbenen löper samman. Därför riktade han med stadig hand sin lansudd just mot den punkten och stötte till med all kraft.

Udden gick in, och Hektor dignade till marken.

— Du glömde, ropade Akillevs, vild av segerjubel, att Patroklos lämnade efter sig en hämnare. Denne hämnare var jag! Nu är dina knän förlamade, och snart skall jag offra dig vid Patroklos likfärd.

— Skicka tillbaka min livlösa kropp till Troja, bad Hektor, så att troerna kan hedra mig med den heliga elden! Vid dina egna föräldrar besvär jag dig att mottaga den lösen som mina föräldrar kommer att bjuda.

— Be mig inte om något, din hund, ropade Akillevs ursinnig. Om din kunglige far än vägde upp dig med guld, så skall din mor aldrig få svepa och begråta dig. Ingen skall jaga bort hundarna och fåglarna från ditt huvud:

Döende höjde sin röst den hjälmbusk-smyckade Hektor:
Ack, jag kände dig nog och visste förut, att jag aldrig
kunde dig röra. Du bär ett hjärta av järn uti bröstet.
Dock, besinna dig väl, att inte jag över dig drager
gudarnas vrede den dag, då Paris och Foebos Apollon
snarligt, så tapper du är, vid skaiska porten dig dräper! —
Medan han ännu talte, kom snabbt den förintande döden.
Själen ur lemmarna flög och till Hades boningar nedfor,
sörjande djupt sin lott att skiljas från ungdom och styrka.

Akillevs ryckte hastigt loss sin lans och tog den blodiga rustningen som byte. Akajerna sprang fram för att beskåda den fallne. De beundrade hans härliga gestalt, medan Akillevs blev alltmer otålig.

— Låt oss nu se, ropade han, om troerna fortfarande gör motstånd. Kanske de nu inser, att allt är förlorat . . . Men jag har ju glömt, att Patroklos ännu ligger obegraven och obegråten. Honom måste jag först tänka på! Låt därför segersången ljuda, medan vi för denne slagne man med oss till lägret.

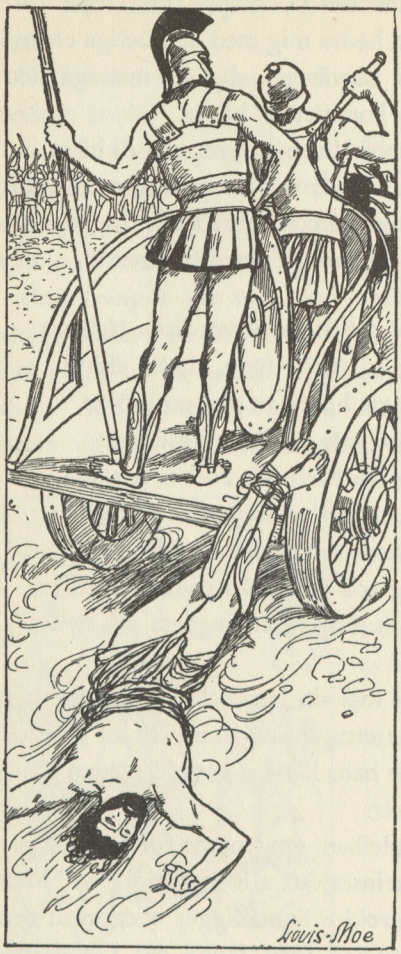

Han band fast Hektor vid sin vagn, ryckte till sig dennes rustning och manade körsvennen att piska på hästarna. De satte sig i rörelse, och efter vagnen släpade Hektors lik med fladdrande hår i dammet på marken.

Hekabe upptäckte sin döde son uppifrån muren. Hon slet sitt hår, rev sönder slöjan och brast i förtvivlad gråt. Priamos ville ut genom porten, men troerna hejdade honom. Då kastade gubben sig på marken, medan han tiggde och bad, att han skulle få sin vilja fram.

— Kära vänner, sade han, låt mig gå dit bort ensam! Kanske har den grymme mannen har ju själv en åldrig aktning för mina gråa hår. Han fader.

— Hur skall jag längre kunna leva, snyftade Hekabe, när *du* är död, min Hektor? Du var min stolthet och min ära och ett värn för oss alla!

Troerna jämrade sig och deltog i de gamlas sorg.

Men i den fallnes palats satt Andromake och vävde på en duk med ett praktfullt mönster. Hon hade nyss befallt, att trälinnorna skulle värma vatten till Hektors bad. Ännu hade hon inte fått något budskap från honom. Men plötsligt hörde hon jämmer utifrån. Hon började darra, och skytteln föll ur hennes hand.

— Följ med mig, sade hon till de närmaste tärnorna. Jag måste få veta, vad som har hänt. Jag hörde just min svärmor jämra sig. Hjärtat hamrar i mitt bröst, och benen har stelnat under mig. Nu är det säkert Hektor det gäller — jag är rädd att Akillevs gör slut på hans olycksaliga djärvhet!

Hon sprang med klappande hjärta bort till tornet, följd av tärnorna. Hon trängde sig igenom kämparnas led och kom äntligen upp på muren. Då fick hon genast syn på Akillevs vagn, och hon såg sin Hektor med hängande armar släpande i dammet.

Då skymde det för hennes ögon, hon svimmade och föll baklänges, och från hennes huvud flög diademet, huvan och slöjan. Priamos döttrar och sonhustrur skyndade till hjälp, men hon låg länge som livlös. När hon kom till sans, återfick hon minnet.

— Hektor, snyftade hon, att du kunde överge mig och vår oskyldige lille son! Var får nu den faderlöse något skydd? Nu har han ingen annan än sin stackars ensamma

mor. Du är borta, du som var hans och allas vår stolthet. Du ligger därnere, sargad och naken, och dina högtidskläder hänger i ditt palats, tomma och till ingen nytta. Jag vill samla och bränna dem i elden, ty du skall aldrig bära dem mera.

Hon klagade och grät, och runt omkring sörjde alla Trojas mödrar, hustrur och döttrar.

PATROKLOS LIKFÄRD

När Akillevs kom tillbaka till sitt läger, fick myrmidonerna först tre gånger tåga runt om Patroklos. Sedan lade han Hektors lik framstupa i stoftet. Alla akajer inbjöds därpå till en stor åminnelsemåltid. Akillevs bad också, att härен nästa dag skulle få hjälpa till med bålet. När han hade fått Agamemnons löfte, gick han ensam ner till havsstranden och lade sig på ett ställe, som var renspolat av vågsvallet.

Han var utmattad av vaka, sorg och strid, och greps snart av sömnen. I drömmen nalkades Patroklos vålnad. Till gestalt och röst var den alldeles lik hans levande vän.

— Sover du? hörde Akillevs vålnaden säga. Varför glömmer du mig, som du aldrig glömde i livet? Bränn och jorda mig snart, ty innan dess vill själarna inte släppa mig över floden. Jag måste hemlös irra utanför Hades portar. När jag har blivit hedrad genom elden, skall jag aldrig

mer gå igen. Du skall ju snart följa mig, och därför har jag ännu en önskan: göm inte mina ben fjärran från dina! Liksom vi har levat samman på jorden, så låt också våra ben vila i samma gyllene urna!

— Jag skall göra allt vad du ber om, suckade Akillevs. Men kom närmare, så att vi kan omfamna varandra och lätta våra hjärtan!

Han sträckte sina armar mot vännen. Men han nådde

endast tomma luften. Med ett pipande ljud sjönk vålnaden som en rök ner i jorden.

Akillevs vaknade och störtade upp. Men han var ensam och klagade bittert över att de döda endast var bleka skuggor.

Nästa morgon hämtade akajerna bränsle från Idaberget. Veden lastades på åsnor, och varje vedhuggare bar själv ett stort vedträ på axeln. Den samlade veden travades upp till ett bål, som var hundra fot i fyrkant.

På en bår bar Patroklos närmaste vänner den döde till bålet. Akillevs skar av ett par av sina långa bruna lockar och lade dem i fosterbroderns hand. Sedan satte man likbåren överst på bålet. Närmast båren ställde Akillevs krukor med olja och honung. Runt om lade han nyslaktade offerkroppar av får och oxar. Han lät också slakta och lägga dit fyra hästar och två snabbfotade hundar. Till slut förde han fram de tolv troiska ynglingarna som han tagit till fånga. Han stack ner dem, lade dem på veden och tände bålet.

— Hell dig, Patroklos! ropade han. Alla mina löften fullbordar jag nu. Tolv av de förnämsta troernas söner följer dig i elden. Men Hektor sänder jag inte med, honom skall hundarna slåss om.

Lågorna ville inte genast flamma upp. Då höjde Akillevs en gyllene pokal och offrade dryckesblot åt vindgudarna Nordan och Västan. Vindarna kom susande från havet, de jagade molnen framför sig, och bålet blossade upp. Hela natten stod Akillevs där med pokalen i handen och anropade den dödes skugga.

När morgonen grydde, var bålet endast en glödhög. Då lät Akillevs samla ihop benen, och man skilde noga Patroklos ben, som låg i mitten, från troernas och offerdjurens ben, som låg utåt kanterna. Patroklos ben skyddades med en hinna av ister och lades i en gyllene urna. Sedan stakade man ut en rundel på marken, men den gjordes endast medelmåttigt vid. Efter Akillevs egen död kunde den göras större, sade han. Längs den utstakade linjen lades stenar i ring, och innanför kastade man upp en gravhög.

När allt var färdigt, bad Akillevs de akajiska hövdingarna sätta sig i en krets. Nu ämnade han anställa kämpalekar till den dödes ära.

Först skulle man tävla i kappränning. Första priset var en skön, slöjdkunnig slavinna och en stor trefot med öron, andra priset var en sexårig häst, det tredje ett glänsande kopparbäcken, det fjärde två talenter i guld och det femte en dubbelurna.

— Om jag själv tävlade, sade Akillevs, så skulle jag föra första priset till mitt tält, ty mina odödliga hästar är bättre än alla andra. Men de sörjer sin gode körsven och är därför utom tävlan. Nu får ni andra pröva lyckan!

Fem hövdingar ställde sig i rad: Evmelos, Diomedes, Menelaos, Antilokos och Meriones. Som mål pekade Akillevs ut en förtorkad trädstubbe mellan två vitgråa stenar. Han skickade dit den gamle Foenix för att se efter, att allt gick rätt till.

Nestor gav hastigt sin son Antilokos några goda råd.

— Du har inga snabba hästar, sade han, men det är inte alltid det viktigaste. Låt inte dina djur ränna efter behag utan ge akt på målet och vänd i rätta ögonblicket. Ge högerhästen slak töm och mana på honom med piska och rop, medan du själv böjer dig åt vänster. Håll vänsterhästen så tätt intill stenen, att navet nästan rör vid den. Har du bara vänt och fått försprång, kör nog ingen om dig sedan.

Spannen satte i väg på givet tecken. Dammet stod som ett moln om dem, hästmanarna fladdrade, och vagnarna rullade ibland på marken, och ibland svävade de i luften långa stycken. I början körde alla jämsides, men efter vändningen vid målet blev det annorlunda. Först kom Evmelos med sitt snabba spann och efter honom Diomedes med de hästar han tagit som byte från Aeneas.

Men ett tu tre gick det på tok för dem båda. Diomedes tappade sin piska, hans hästar saktade farten, och ägaren stod och grät i sin vagn av förargelse. Strax därpå knäcktes Evmelos ok, så att hästarna skildes åt, och stången föll till marken. Evmelos själv ramlade ur och slog sig hårt på armbågarna och i ansiktet. Hans ögon fylldes av tårar, och rösten stockade sig. Diomedes hade nu tröstat sig över sin piska, manade på sina hästar och körde förbi.

Tätt efter honom kom Menelaos. Men när Spartas kung kom till ett ställe, där jorden var urgröpt av vinterbäckarnas vatten, hojtade Antilokos till sina hästar och drev dem alldeles intill Menelaos vagnsida. Menelaos blev rädd, att de skulle köra ihop, och ropade åt Antilokos att vika undan. Men ynglingen låtsade varken höra eller se utan bara drev

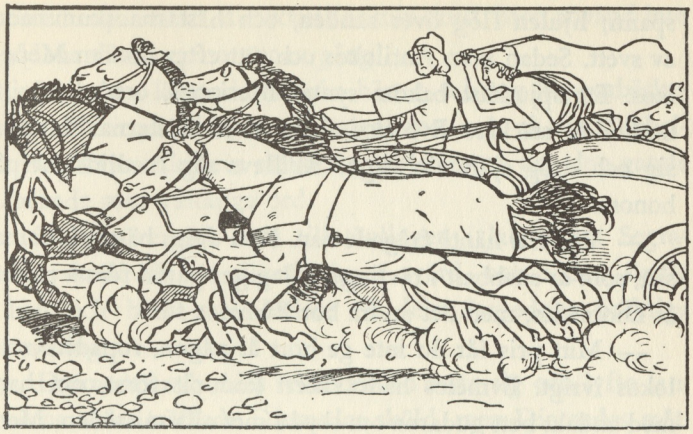

på sina hästar. Då måste Menelaos hålla tillbaka sitt spann, medan Antilokos körde förbi.

— Du är en riktig vildhjärna, skrek han förargad. Men nog skall du få svärja dig fri, innan du vinner priset.

Akajernas hövdingar stirrade under tiden med spänd uppmärksamhet på de täta dammolnen. Idomenevs hade satt sig på en höjd ett stenkast därifrån.

— Ser jag rätt eller galet? ropade han. Något måste ha gått på tok för Evmelos, för det ser ut som om Diomedes spann nu var det främsta.

— Du är tydligen gammal och redan skumögd, sade Aias lokrern. Men du borde inte prata så mycket, ty här finns yngre och mer skarpsynta män än du. Evmelos är säkert ännu i spetsen.

Akillevs bad dem båda hålla sig lugna. Nu skulle man strax få se, vem som hade rätt. I detsamma kom Diomedes

spann; hjulen flög över sanden, och hästarna skummade av svett. Sedan kom Antilokos och tätt efter honom Menelaos. Ett spjutkast bakom syntes Meriones, och allra sist kom den stackars Evmelos. Han drev hästarna framför sig och drog själv sin vagn. Akillevs såg medlidsamt på honom.

— Vad har hänt? frågade han. Kan dessa hästar komma sist, som är snabbast i tävlingen? Jag ger gärna första priset åt Diomedes, men det andra bör Evmelos få.

— Mitt pris får du inte ge bort åt någon, ropade Antilokos ivrigt. Evmelos hade säkert kommit först, om han med andakt bett gudarna om skydd mot alla missöden. Men det har han nog försummat i dag. Visst kan du ge honom pris, om du vill, men den sexåriga hästen har *jag* vunnit, och den vill jag försvara mot vem som helst!

Akillevs log åt hans iver och lät hämta ett bronsharnesk, som han skänkte Evmelos. Men Menelaos reste sig i förbittring och grep en spira.

— Kom hit, Antilokos, ropade han, och ställ dig vid din vagn! Tag piskan i hand och svär vid Poseidon, att du inte hindrade min vagn med avsikt!

— Du är min överman både i ålder och makt, svarade Antilokos fogligt. Du vet nog, hur lätt en obetänksam yngling kan förgå sig. Du måste därför förlåta mig; hellre avstår jag priset och ger dig bot, än att du blir min ovän.

Han ledde hästen bort till Menelaos.

— Jag ger med mig, sade denne. Din ungdom och uppriktighet har besegrat min vrede. Både du, din far och din

bror har ju utstått så mycket för min skull. Men använd inte sådana där knep en annan gång!

Menelaos lämnade tillbaka hästen och tog kopparbäckenet. Meriones fick de två talenterna, och så var dubbelurnan kvar. Akillevs räckte den till Nestor, och den gamle tackade med vältaliga ord.

Därpå övergick man till tävlingen i lanskamp. Segraren skulle få ett silverbeslaget svärd, och sedan skulle han och hans motståndare få dela Sarpedons präktiga rustning.

Diomedes och Aias telamoniden reste sig och lyfte lansarna. Aias träffade Diomedes sköld, men Diomedes måttade sin lans rakt mot Aias hals, sedan han snabbt stött undan telamonidens sköld. Då sprang hövdingarna emellan och hejdade Diomedes. Denne fick svärdet och delade sedan rustningen med Aias.

Därefter tävlade Odyssevs och Aias telamoniden i brottning. Akillevs lovade som första pris en trefot av tolv oxars värde och som andra pris en slöjdkunnig slavinna, värd fyra oxar. De båda kämparna grep tag om varandra, och greppet drog ut så länge, att åskådarna blev otåliga.

— Lyft mig, annars lyfter jag dig! skrek Aias.

Han lyfte upp sin motståndare, men då satte den listige Odyssevs sin häl i knävecket på honom. Han föll baklänges med Odyssevs över sig. Hjälten från Itaka lyfte Aias ett stycke men orkade inte mer utan ramlade omkull med telamoniden. De reste sig båda och tog tag i varandra för tredje gången.

— Nu kan det vara nog, sade Akillevs. Ni är lika goda, och jag vill ge er lika pris.

Så följde snabblöpning. Första priset var en dyrbar sidonisk silverskål, det andra en tjur och det tredje en halv talent i guld.

Aias lokrern, Odyssevs och Antilokos ställde sig i rad, Akillevs pekade ut målet, och de tre satte i väg. Aias fick försprång, men Odyssevs var mycket nära. Han bad Atena om hjälp, och just när båda sträckte handen mot silverskålen, snubblade Aias och föll omkull. Odyssevs grep skålen, men Aias reste sig långsamt och tog sin tjur vid hornen.

— Atena har bestämt förhäxat mina fötter, muttrade han. Alltid är hon till hands och hjälper sin käre Odyssevs.

Alla skrattade, och strax därpå kom Antilokos och tog sin halva talent.

— Nog märker man, sade han, att de odödliga unnar

snabblöpningens ära även åt de äldre. Aias är äldre än jag, men Odyssevs hör ju till forntidsmänniskorna, och ändå kan ingen tävla med honom — utom Akillevs förstås!

— Det skall du inte ha sagt förgäves, log Akillevs och såg belåten ut. Jag ökar ditt pris med en halv talent!

Och han lade guldet i vännens hand.

Till slut ställde Akillevs fram ett kopparbäcken, värt en oxe, och bredvid bäckenet en lans. Det var hans pris till de skickligaste i lanskastning. Meriones och Agamemnon reste sig genast.

— Atrevs son, sade då Akillevs artigt, alla vet, att du är överlägsen i lanskastningens konst. Tag därför utan tävlan detta bäcken! Lansen får Meriones, om du inte har något emot det?

Agamemnon blev smickrad och tog belåten emot sitt pris, medan Meriones grep lansen.

Nu var kämpalekarna över, och åskådarna skildes för att äta sin aftonmåltid och sedan gå till vila. Man hade tillbörligt firat Patroklos minne.

HEKTORS LIKFÄRD

När Akillevs äntligen blev ensam, vred och vände han sig på sitt läger utan att få en blund i sina ögon. Han saknade sin höglagde vän, och till slut reste han sig och vandrade

otröstlig längs stranden. När dagen började gry, spände han för sina hästar, band Hektor efter vagnen och släpade honom tre gånger runt Patroklos hög. Om inte Afrodite dag och natt tagit hand om liket skulle ingen ha kunnat känna igen den ädle Hektor efter denna misshandel. Men som kroppen hela tiden begjutits med ambrosia och nektar, var den fortfarande ståtlig att se på.

När gudarna märkte, hur Akillevs behandlade sin fallne fiende, kände de medlidande — alla utom Hera och Pallas Atena. Ja, Afrodite och Ares bad den fyndige Hermes, att han skulle stjäla liket.

— Vad ni ändå är grymma och hätska, sade Apollon till Atena och Hera, tolfte dagen efter Hektors död. Den döde har alltid skänkt er rikliga offer, och nu unnar ni honom inte ens en hederlig begravning. Ni hjälper hela tiden den förfärlige Akillevs, som bara tänker på blodsbragder. Mången förlorar sin ende son eller sin bror utan att vara så obarmhärtig som peliden nu visar sig för Patroklos skull! När Akillevs har berövat Hektor livet, släpar han honom hätskt kring sin döde vän, fast Patroklos inte har någon ära av en sådan handling.

— Hur kan du jämföra Hektor och Akillevs? svarade Hera förbittrad. Hektor var ju bara en vanlig människa, men Akillevs mor är en av de odödliga. Du var själv med på hennes bröllop, din falske harpspelare!

— Inga bittra ord, min gemål, sade Zevs strängt. Inte ens gudarna är jämlikar, och för mig var Hektor den käraste av människor. Men jag vill inte låta Hermes stjäla hans kropp; Tetis skulle strax tala om det för Akillevs.

Kalla hit gudinnan, hon måste ge sin son ett hälsosamt råd!

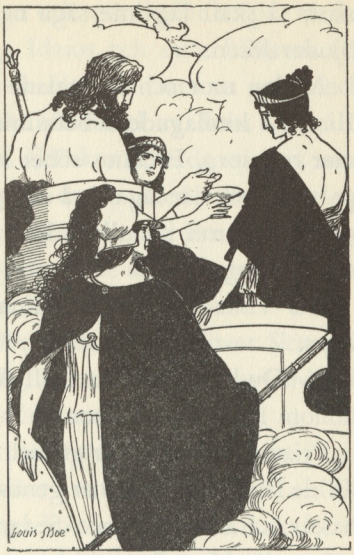

Iris skyndade ner i silvergrottan och bad Tetis komma med. Akillevs mor höljde sig i en nattsvart mantel och följde budbärerskan. Vågorna vek åt sidan för dem, de nådde jorden och höjde sig upp till Olympen. Atena gav sin plats åt Tetis, och Hera räckte henne en gyllene pokal fylld med gudarnas nektar.

— Jag vet att du är tyngd av sorg, sade Zevs deltagande, men jag måste kalla dig hit. Tolv dagar har gudarna tvistat om Hektors lik. Man har till och med föreslagit, att Hermes skulle stjäla det. Men jag har vägrat för att inte vanhedra Akillevs. Nu ber jag dig hälsa din son, att vi gudar ogillar hans vrede, som inte unnar den döde hjälten den renande elden.

Tetis sänkte sig till myrmidonernas läger och sjönk ner bredvid sin son.

— Jag kommer med en hälsning från Zevs själv, sade hon. Gudarna är förtörnade över, att du inte vill ta lösen för Hektor.

— Om detta är Olympierns vilja, svarade Akillevs ge-

nast, så skall jag inte säga nej, om man kommer och erbjuder lösen.

Medan mor och son talade med varandra, flög Iris till Ilion på himlagudens befallning. Där hördes endast jämmer och sorg. Priamos söner satt gråtande utanför kungapalatset, och där låg också den gamle på marken och grävde med händerna i mullen. Inifrån byggnaden hördes kvinnornas klagan.

Iris viskade Priamos namn och hälsade honom från Zevs.

— Du bör genast fara till Akillevs, sade hon, och bjuda honom lösen för din son.

Priamos lyssnade ivrigt, och när gudinnan försvann, befallde han, att två vagnar genast skulle spännas för, en med hästar och en med åsnor. Sedan gick han in i sin skattkammare, där de många kistorna av cederträ stod i rad. Så ropade han på Hekabe och berättade, vad han tänkte göra.

— Har du mist förståndet? utbrast hon. Om den falske mannen får dig i sitt våld, så visar han ingen barmhärtighet.

— Låt bli att profetera olycka, svarade Priamos. Bäst är att lyda gudarnas bud. Jag både hörde och såg gudinnan.

Han öppnade kistlocken och tog fram den lösen han ville ha med sig: tolv högtidsmantlar, tolv täcken, tolv mattor, tolv livrockar och tolv kappor, tio talenter i guld, fyra bäcken, två trefötter och en dyrbar pokal.

— Är inte vagnarna i ordning? skrek han åt sina söner. Packa genast in allt, så jag får ge mig i väg.

Sönerna lade alla dyrbarheterna i en stor kista, lyfte upp

den på en stark fyrhjulig vagn och spände för ett par starka åsnor. Priamos tog med sig Idaios och satte hästarna för sin egen vagn. Till sist räckte Hekabe fram en pokal och uppmanade honom att begära ett varsel av Zevs.

Alla såg upp mot himlen. Då skymtade de en örn, som på breda vingar svävade fram över staden till höger om dem. Detta var ett lyckosamt tecken, och Priamos sprang jublande upp på sin vagn. Idaios satte åsnespannet i rörelse och följde efter, så det dånade i portvalvet.

De båda gubbarna fortsatte färden, körde över Skamander vid det vanliga vadstället, passerade Ilos gravvård och stannade sedan för att vattna hästarna och åsnorna.

— Det kommer en man därborta, viskade Idaios ängsligt. Jag är rädd, att han stöter ner oss bägge. Låt oss fly med hästarna eller också tigga honom om förbarmande!

Håren reste sig på Priamos huvud, och han blev som förlamad av skräck. Men det var endast Hermes, som kom i en ung hövdings gestalt, inte i gudaskepnad. Han gick rakt fram till dem och fattade Priamos hand.

— Vart ämnar du dig i djupa natten? frågade han. Vet du inte, att akajerna ligger här i närheten? Om någon såg dig med alla dessa dyrbarheter, kunde han få lust att råna dig. Men var inte orolig, jag tänker inte göra dig något ont utan tvärtom hjälpa och försvara dig, eftersom du påminner mig om min egen vördade, silverhårige fader.

— Jag vet, att jag är ute på en farlig färd, svarade Priamos. Men någon av gudarna håller tydligen sin hand över mig, eftersom du erbjuder mig din hjälp.

— Varför färdas du på detta sätt? frågade Hermes. För-

söker du rädda dina skatter? Eller överger kanske alla troer Ilion, när din tappre son Hektor inte längre kan försvara staden?

— Vem är du, utbrast Priamos, som talar så vänligt om min olycklige son?

— Jag har ofta sett honom, när vi myrmidoner betraktade striden på avstånd. Jag är en av Akillevs män och visar dig gärna vägen till hans läger.

Guden steg upp i vagnen, fattade piskan och drev på hästarna, så att man snart var framme hos akajerna. Vid vallgraven satt vakterna vid kvällsvarden, och Hermes sträckte ut sin stav över dem, så att de föll i sömn. Sålunda kom hästar och åsnor osedda över graven och genom porten, som Hermes öppnade. Guden sköt för bommarna igen och körde fram till Akillevs tält. Han räckte fram sin hand till Priamos.

— Jag är Hermes, en av de eviga, sade han. Zevs har själv skickat mig att leda dig på denna färd. Gå nu in till Akillevs och besvär honom vid hans son och far och mor! Måtte hans hjärta vekna!

Hermes försvann, Priamos steg ner från vagnen och skyndade in i tältet. Där satt Akillevs, omgiven av sina vänner. Priamos sprang fram, kastade sig till hjältens fötter och kysste hans händer. Alla i tältet såg häpna på varandra.

— Gudalike Akillevs, tänk på din egen far! började Priamos. Han står också på gravens tröskel, han lider också och saknar sin son. Men hans hjärta klappar var gång han hör, att du ännu lever. Han hoppas dag för dag, att du snart skall återvända. Men jag, eländige, har för evigt för-

lorat den son, som var den käraste. Du har dräpt honom, när han försvarade sin fädernejord. Jag har kommit hit med riklig lösen . . . förbarma dig nu över mig!

Det som jag lider aldrig en dödlig har lidit på jorden —
ack, att lyfta till munnen den hand, som har mördat hans söner!

Akillevs sköt sakta gubben ifrån sig. Han grät över sin ensamme far och sin saknade vän, och vid hans knän grät Priamos över sin son. Men snart lyfte Akillevs upp den gråtande gamle.

— Mycket har du lidit, gubbe, sade han. Hur har du

vågat dig hit ensam till dina söners baneman? Du måtte ha ett hjärta av järn i ditt gamla bröst. Sätt dig nu här och glöm dina sorger för en stund! Zevs har två bäcken vid sin sida, det ena med goda gåvor, det andra med onda, och ur dem blandar han människornas öden. Han har skänkt min fader mycket gott: makt, rikedom och en odödlig maka. Men han har i stället fått den onda lotten, att hans ende son skall dö i förtid. Gudarna har också gett dig mycket gott, men även du har plågats av stora sorger. Men sörj inte så, din son återvänder ändå inte till livet!

— Jag kan inte vila, svarade Priamos, så länge min Hektor ännu ligger obegraven. Tag emot de gåvor jag bjuder dig som lösen, och ge mig sedan min son tillbaka!

— Tyst, gubbe! sade Akillevs uppbrusande. Jag har redan fått bud från gudarna, att jag skall utlämna din son mot lösen. Jag förstår, att någon av de eviga har fört dig hit. Annars hade du inte kunnat passera vakten eller komma genom porten. Jämra dig därför inte mer utan sätt dig! Annars kunde jag lätt trotsa himlagudens befallning.

Gubben lydde bävande. Akillevs gick ut, kom tillbaka med Idaios och bjöd honom en stol. Därpå lät han ta upp de dyrbarheter som Priamos hade haft med sig. Han lämnade kvar två mantlar och en livrock, som liket skulle svepas i under hemfärden.

Slavinnorna smorde och svepte den döde, Hektor lades på en bår, och Akillevs män lyfte upp båren på åsnevagnen.

— Var inte ond, Patroklos, suckade Akillevs. Zevs själv vill, att jag skall utlämna Hektor. Jag har fått en stor lösen, och du skall få din andel därav.

Han bjöd nu Priamos och Idaios på en präktig måltid i sitt tält. Priamos såg med beundran på sin värd och förvånades över hans ståtliga gestalt. Akillevs beundrade i sin tur den gamles vördnadsvärda anlete och klangfulla stämma. Efter måltiden befallde Akillevs sina slavar att ute i försalen göra i ordning ett par bäddar med mattor till underlag och purpurtyger till täcken.

— Det är bäst du lägger dig därute, sade Akillevs vänligt till Priamos. Akajernas hövdingar kommer hit in då och då. Om någon av dem fick se dig, skulle Agamemnon genast få veta det. Då skulle det säkert dröja, innan du fick din son tillbaka. Tala nu om, hur många dagar du behöver till begravningen. Jag skall under den tiden hindra vår här att strida, så att ni får vara i fred.

— Tack, Akillevs, ropade gubben. Vi är ju alldeles inspärrade, och vi måste hämta bränsle till bålet uppifrån berget. I nio dagar ämnar vi hålla dödsklagan i staden över min son. På tionde dagen bränner vi honom, och på den elfte kastar vi upp hans gravhög. På den tolfte kan vi strida igen, om detta verkligen är nödvändigt.

— Det skall bli som du önskar, svarade Akillevs kort. I elva dagar skall jag förmå akajerna att avstå från strid.

Därpå gick både Akillevs och hans gäster till vila. Alla andra sov också, både människor och gudar. Det var bara Hermes som inte sov. När gubbarna hade vilat en stund, gled guden bort till Priamos huvudgärd.

— Tänk, att du kan sova så lugnt, sade Hermes, mitt ibland fienderna! Akillevs har visserligen skonat dig och tagit emot din lösen. Men om Agamemnon skulle upp-

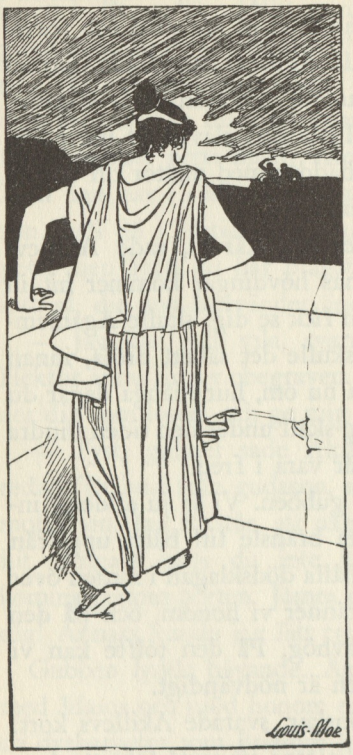

täcka dig, skulle dina söner få betala tre gånger så mycket i lösen för dig.

Priamos blev rädd. Han väckte Idaios, och de smög sig försiktigt ut ur tältet. Tysta spände de för hästar och åsnor och körde hastigt genom lägret ut på fältet. Hermes svängde sin bevingade stav, så att vakterna inte märkte något. Han förde spannet över vadstället och återvände sedan till Olympen. Då började det redan ljusna i öster.

I Troja hade ingen kunnat sova av oro över Priamos farliga färd. Kassandra hade gått upp på Ilions högsta torn. Därifrån spejade hon ivrigt mot vadstället. I den första gryningen skymtade hon något på den dunkla vägen. När det kom närmare, upptäckte hon hästarna och fadern och bakom honom åsnevagnen med en likbår.

— Priamos kommer, ropade hon, och Hektor har han med sig!

Alla sprang ut, när Priamos körde upp till kungapalatset. Man lyfte Hektor från båren och lade honom på en praktfull likbädd. Sångare stämde upp dödskväden, och mellan kvädena klagade kvinnorna med högljudd gråt.

Andromake trädde med sin son Astyanax fram till den döde hjälten och lade sina vita armar om hans huvud.

— Älskade make, snyftade hon, du har lämnat vår lille son och mig och oss alla. Vi kommer att släpas till skeppen, Astyanax, och får tjäna under en omild herre. Eller kanske någon akajisk kämpe slungar dig ner från tornet till hämnd för någon släkting, som har fallit för din faders mäktiga hand. Blid var du inte i stridens vimmel, min Hektor!

Bitter är sorgen hos ditt folk, bittrare hos dina föräldrar, men allra bittrast sörjer din Andromake!

Sedan började Hekabe klaga. Modern grät över sin älskade son och jämrade sig över Trojas framtid. Helena snyftade tillsammans med henne, och tårarna rann nedför hennes vita kinder. Hon skulle alltid sakna sin ädlaste svåger. Alla Hektors systrar sörjde och klagade, och troerna omkring båren deltog i sorgen.

Nu befallde Priamos, att alla skulle hjälpa till med förberedelserna till begravningen. Hundra trojaner med oxar och åsnor skickades till skogs. I nio dagar samlade de ved till ett ofantligt bål, som restes utanför stadsmuren. På tionde dagen var det färdigt, man lyfte upp Hektors bår, och bålet antändes.

Dagen därpå släckte man glöden med vin och samlade ihop Hektors ben, som lades i ett gyllene skrin. Kvinnorna lindade skrinet i purpur, och männen satte ner det i en

grav. Man byggde en krets av väldiga stenar kring graven och kastade upp en hög innanför.

Hela tiden vaktade spejare, så att akajerna inte skulle överraska Trojas folk. När högen var färdig, gick alla upp till Ilion och förtärde där en högtidlig griftemåltid.

Så jordade troerna sin störste hjälte, den hästomtumlande Hektor.

AKILLEVS SISTA ÖDEN

Några dagar efter Hektors likfärd kom en väpnad skara ridande mot Troja. I spetsen red en skön, ung kvinna, och alla hennes kämpar var kvinnor. Det var den ryktbara drottning Pentesilea med sina amasoner, som kom för att hjälpa Priamos och hans folk.

Troerna sprang jublande emot de nya bundsförvanterna. Priamos förde amasonerna till sitt palats och höll ett präktigt gästabud för dem. Amasondrottningen avgav ett högtidligt löfte att döda Akillevs och bränna akajernas skepp.

Tidigt nästa morgon svingade hon sig upp på sin häst, tog två lansar i ena handen och sin dubbeleggade stridsyxa i den andra. Hennes amasoner följde efter till häst, och bakom dem kom troerna på stridsvagnar och till fots, anförda av Paris och Hektors andra bröder. Akajerna förvånade sig över de nya märkliga fienderna och deras ovanliga stridssätt. Kampen blev hård, och både akajer, trojaner och amasoner stupade.

Det var inte många akajer, som hade ryckt ut denna

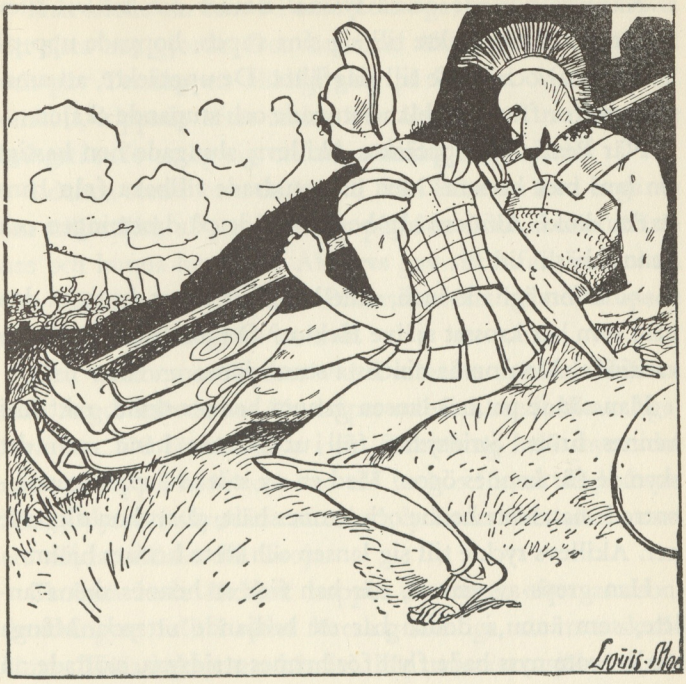

morgon. Efter Hektors fall var de inte längre rädda för troerna. Därför hade flera hjältar stannat kvar i lägret, bland dem Akillevs och hans frände Aias telamoniden. De låg i lugn och ro på Patroklos gravhög och grämde sig över att inte längre ha någon värdig motståndare.

Då hörde Aias stridsropen närma sig. Han vände på huvudet och såg på Akillevs.

— Vad kan det vara för ljud, som når mitt öra? undrade han. Låt oss gå dit och se, vad det är som händer!

Akillevs började också lyssna. Braket och bullret blev allt starkare. De ryckte till sig sina vapen, hoppade upp på sina vagnar och körde till slagfältet. De upptäckte, att amasonerna for fram där bland stupade och stupande akajer.

När Pentesilea upptäckte Akillevs, slungade hon hastigt sin lans mot honom. Men den studsade tillbaka från hans starka sköld. Akillevs såg begrundande på drottningen och hennes häst.

— Oförvägna kvinna, sade han, hur vågar du möta den man som har krossat själve Hektor? Du måste ha gripits av vansinne! Men nu är din sista stund inne.

Han sände pelions-lansen genom hennes sköld, rakt in i hennes bröst. Stridsyxan föll ur hennes hand, och det skymde för hennes ögon. Med en ny stöt av lansen genomborrade han både henne och hennes häst, så att hon dignade ner. Akillevs ryckte till sig lansen och löste hennes hjälm.

Han greps av vemod, när han fick se hennes sköna anlete, som ännu i döden bar ett bedjande uttryck. Många akajer, som nyss hade flytt för hennes stridsyxa, störtade nu fram för att genomborra henne med sina spjut. Den vedervärdige Tersites var ivrigast av dem alla. Men Akillevs sköt dem åt sidan och sade, att den stupade drottningen oskadd skulle utlämnas till troerna för att få en hederlig begravning.

— Den store Akillevs är en riktig tok! skrek Tersites hånfullt. Här står han nu och hänger huvudet för den där flickans skull! Ett vackert ansikte är för mycket för hans klena hjärna. Men hon skall bli ett rov för hundar och gamar, vad han än må säga!

Han körde sin lans i Pentesileas öga, men det var också det sista han gjorde. Den harmsne Akillevs lyfte sin hand och gav Tersites ett väldigt slag på kinden. Mannen föll omkull, kippade efter andan och låg död på marken. De kringstående smög sig undan, stumma av förfäran.

I denna stund kom en härold från Priamos med begäran om stillestånd, så att de fallna på båda sidor skulle utlämnas och kunna begravas. Akillevs gav sitt bifall, och nästa dag brändes och höglades Pentesilea och hennes stupade amasoner högtidligt av troerna.

Den omkomne Tersites var Diomedes frände. Hjälten från Argos krävde bot för dråpet och fick medhåll av Agamemnon. Då lät Akillevs i sin förbittring hala myrmidonernas skepp i havet och for till Lesbos för att segla hem. Men Odyssevs skyndade efter och lyckades övertala honom att vända tillbaka till Troja.

Troerna hade förlorat hoppet om seger efter amasondrottningens fall. I rådet föreslog somliga, att man skulle lämna Troja i akajernas händer. För trojanerna själva skulle det vara bättre att med palladiet och fädernas ben utvandra till främmande land och grundlägga nya städer. Medan de tvistade om detta, kom flera vakter springande. De berättade, att en ny här till häst var i antågande. Det var härskaren över etiopierna, den mäktige fursten Memnon, som kom troerna till hjälp.

Tetis fick veta, att Memnon hade anlänt till Troja. Då skyndade hon till Akillevs och bad, att sonen inte skulle kämpa emot etiopierna. Om han deltog i striden, skulle han visserligen döda Memnon, men sedan skulle han själv

snart stupa. Akillevs lovade modern, att slaget mot Memnon skulle utkämpas utan hans hjälp.

Nästa morgon ryckte en stor här av mörkhyade krigare mot akajernas läger. En ståtlig ynglingagestalt i strålande rustning syntes mitt ibland dem. Det var Memnon.

Etiopiernas hövding anföll först de skaror som leddes av Nestor. Två av dennes män stupade, och en pil kom susande och dödade Nestors ena häst. När Memnon nalkades med höjd lans, ropade den gamle på Antilokos. Ynglingen kom genast till hjälp, ställde sig som skydd framför Nestor och slungade en stor sten mot Memnons hjälm. Men hjälmen höll, och Memnon genomborrade Antilokos. Sonen räddade faderns liv men offrade sitt eget.

Nestor vände om till Akillevs läger och berättade förtvivlad, att Antilokos också hade fallit och att Memnon nu höll på att plundra honom.

Vid denna underrättelse glömde Akillevs moderns varning. Han sprang rasande upp på sin stridsvagn och körde mot Memnon. Kampen emellan dem blev både häftig och långvarig, ty båda var starka och vapenskickliga. Till slut stötte Akillevs sin lans i Memnons bröst, men den fallne och hans rustning blev inte hans byte. Zevs skickade genast ner vindgudarna. Genom luften förde de den döde fursten hem till hans fränder och fädernesland.

När Memnon hade stupat, vek både troer och etiopier tillbaka. Akillevs jagade dem baklänges ända till Trojas portar. Nu var han fast besluten att erövra staden. Han sprang in i själva portvalvet utan att bry sig om lansar och pilar. Han grep tag i en port med övermänsklig styrka.

— Säkert kan jag lyfta den från hakarna, tänkte han. Då kan akajerna komma in.

Men nu förlorade Apollon tålamodet. Han steg ner och gick emot Akillevs, liksom han tidigare hade gått emot Patroklos. Gudens ögon flammade, pilarna rasslade i kogret, och marken darrade under hans steg. Med dånande stämma befallde han Akillevs att vända om. .

— Är du nu här igen, fjärrskjutare? skrek Akillevs trotsigt. Laga dig undan till de andra gudarna! Annars kan det hända, att min lans når dig, fast du hör till de odödliga.

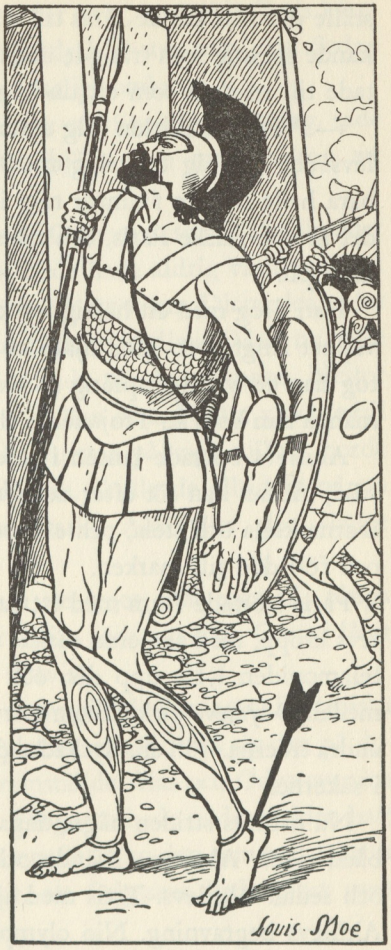

Den vredgade Apollon vinkade åt Paris och uppmanade honom att sikta på Akillevs. Paris spände bågen, lade en pil på strängen och tryckte av. Apollon styrde pilens väg, och den borrade sig in i Akillevs häl, det enda

ställe där han kunde såras till döds. Hjälten kände en stickande smärta, som trängde ända upp till hjärtat. Han störtade till marken som ett undergrävt torn.

— Vem har skickat mig denna lömska pil? ropade Akillevs och såg sig omkring med blixtrande ögon. Om jag bara hade honom framför mig i öppen strid! Jag anar, att det är den falske Paris, och säkert har Apollon själv riktat hans pil.

Han drog med ett häftigt ryck pilen ur såret och slängde vapnet långt bort. Med hjälp av lansen och sin osårade fot tog han ett väldigt språng in bland troerna och dödade så många han kom åt. Trojanerna flydde förfärade åt alla håll.

Akillevs borrade lansen i jorden och använde den som stöd, medan han röt efter de flyende. Men snart blev lemmarna kalla och stela, och efter en stund släppte han taget och föll död till marken.

Paris störtade fram med ett jubelskri för att gripa Akillevs kropp, men akajerna rusade till för att rädda den. Aias telamoniden lyfte upp den och släpade den från muren, medan Odyssevs gick bakom och hejdade både Paris och de andra troerna. Till slut lyckades de båda hjältarna föra liket i säkerhet.

Nu avbröts striden några dagar, ty många hade fallit på båda sidor. Akajerna brände och höglade först Antilokos och sedan Akillevs. Tetis med alla nereiderna anlände till Akillevs begravning. Nio olympiska sånggudinnor ställde sig kring båren och sjöng klingande dödskväden, och Tetis och Briseis klagade sin sorg i vemodiga toner. Akillevs ben gömdes i samma urna som Patroklos.

När begravningsmåltiden var över, anställde Tetis kämpalekar och delade ut många dyrbarheter som pris. Sedan reste hon sig och såg sig allvarligt omkring.

— Jag vill skänka min sons oförlikneliga rustning, sade gudinnan, till den akajiske hjälte som mest bidrog att rädda hans lik.

Aias, som burit liket, och Odyssevs, som hade skyddat det, reste sig samtidigt. De båda hade aldrig varit verkliga vänner. Odyssevs hade brytt sig mest om Diomedes, Aias hade hållit sig mer till sin frände Akillevs. Men nu ville ingen ge efter, och båda fordrade, att Agamemnon, Nestor och Idomenevs skulle döma mellan dem. Nestor viskade till de båda andra, att akajiska furstar på inga villkor borde lösa tvisten. Hur de än dömde, skulle de alltid få någon till fiende, antingen den starke Aias eller den listige Odyssevs.

— Bäst att vi för fram de troer som togs till fånga under kampen om Akillevs lik, föreslog han. Om vi låter dem döma, blir det mest rättvist.

Agamemnon och Idomenevs gillade förslaget. De troiska fångarna fördes till tingsplatsen och fick slå sig ner på domarsätena. Än en gång framställde Aias och Odyssevs sina anspråk i folkets närvaro. Fångarna hade under striden haft mer besvär av den som kämpade än av den som bar. Därför förklarade de enstämmigt, att Odyssevs hade gjort mest för att rädda Akillevs lik.

Odyssevs blev mycket glad över domen. Men Aias gick besviken till sitt tält. Han märkte knappt sin hustru eller sin son, och han hörde inte vad de sade.

Natten kom, men Aias kunde inte sova utan grubblade över sitt nederlag.

— Varför uppskattas Odyssevs mer än jag? tänkte han. Jag känner mig ärelös, när jag aktas mindre än den illsluge mannen.

Han grubblade timme efter timme häröver, och hans förbittring var så våldsam, att han med ens greps av vanvett. Mitt i natten störtade han ut ur tältet. Akajernas boskapshjordar gick och betade i närheten. I blint raseri rusade han in bland djuren och högg och stack åt alla håll. När han rasat ut, kom han till besinning och blygdes över sig själv.

Han gick dyster in i sitt tält och tog avsked av hustru och son. Sedan drog han det svärd han fått av Hektor som hedersgåva. Han satte det med fästet i marken och udden uppåt, lyfte händerna mot himlen och bad en sista bön till Zevs.

— Sänd hit min broder Tevkros, när jag är död, bad han, och låt honom ta vård om mitt lik, så man inte kastar det för fåglar och hundar!

Så störtade han sig på sitt eget svärd och dog.

PARIS FALL

Akajernas hövdingar kände sig kanska rådvilla efter Akillevs och Aias död. De samlades till rådslag men satt länge tysta. Kalkas reste sig äntligen och framlade sin åsikt. För att erövra Troja behövde de två ting, sade han: de måste

ha hjälp av Akillevs son Neoptolemos, och de behövde de pilar som tillhörde Filoktetes, som de en gång hade lämnat kvar på ön Lemnos. Det behövdes modiga och kloka män för att skaffa dessa ting.

Odyssevs och Diomedes anmälde sig genast för färden till Skyros, där Akillevs hustru och son bodde. Deras skepp kom lyckligt fram, och de träffade den unge Neoptolemos utanför kungapalatset. Ynglingen såg främlingarna, sprang dem till mötes och förde dem till sin mor och morfar. Odyssevs berättade om Akillevs död, framförde deras ärende och erbjöd Neoptolemos den gudomliga rustning som Tetis nyss hade givit den stupade hjälten.

Deidamia blev förtvivlad över sin makes fall. Hon tiggde och bad sonen att undvika detta förfärliga krig som aldrig tog slut. Även hennes far varnade sin dotterson men ville inte hindra honom.

Neoptolemos själv brann av iver att vinna lika stor ära som fadern. Han omfamnade modern och morfadern och skyndade hastigt ombord. En gynnsam vind blåste upp, och snart styrde Odyssevs skepp in i viken bakom Sigeons udde.

Diomedes och Odyssevs såg till sin förvåning, att en väldig strid rasade, och att själva skeppslägret var i fara. Snart fick de veta, att den unge kungen från Mysien, Telefos son och Priamos dotterson, hade anlänt med en stor här. Han stod redan med sina skaror ända vid vallgraven, färdig att tränga in i lägret.

Alla tre hoppade i land, fulla av stridslust. Odyssevs skyndade med Neoptolemos till sitt tält och räckte honom faderns rustning. Ynglingen drog den på sig och grep

pelions-lansen; efter Akillevs död hade ingen orkat lyfta den. Han skyndade i Odyssevs sällskap ut till de kämpande myrmidonerna.

Den gamle Foenix hälsade honom med glädjetårar och beundrade hans styrka och ståtliga gestalt.

— Det är som om vår begråtne Akillevs hade återkommit från Hades, sade han.

Myrmidonerna jublade, och de övriga akajerna gladde sig med dem.

Neoptolemos gick till anfall med sådan djärvhet, att de segervissa mysierna måste draga sig tillbaka. Deras furste fortsatte visserligen att kämpa ända till kvällen och förnyade sitt angrepp följande dag. Då stupade han för Neoptolemos lans, och den mysiska hären flydde.

Nu var denna fara över, och Odyssevs erbjöd sig att hämta Filoktetes pilar. Den här gången tog han Neoptolemos med sig på färden och lade snart till vid den klippiga ön Lemnos. Han lät folket stanna ombord och tog ynglingen med sig. De närmade sig försiktigt den klipphåla där Odyssevs för många år sedan låtit lägga den ormbitne Filoktetes. När de kom dit var grottan tom. Men det fanns en bädd av löv på marken därinne, och någon hade nyligen legat där. Vid sidan stod en bägare, och bredvid låg eldstål och flinta.

Odyssevs förstod, att Filoktetes inte var långt borta. En stund senare kom han också haltande, medan han stönade av smärta.

Odyssevs gömde sig och skickade fram Neoptolemos. Ynglingen hälsade vänligt på den övergivne och berättade,

att han var Akillevs son. Filoktetes blev mycket glad och hoppades nu äntligen bli befriad.

Just då fick han syn på Odyssevs, som han genast kände igen. Då blev han både ond och rädd och bad Neoptolemos försvara honom mot den lömske och illasinnade mannen. Men Odyssevs försäkrade dyrt och heligt, att han bara hade kommit för att skeppa honom över till akajerna. Filoktetes skulle med gudarnas hjälp bli botad från sin sjukdom, så han kunde deltaga i striden och hämnas Akillevs död.

Till slut lät Filoktetes övertala sig. Odyssevs och Neoptolemos ledde honom ner till skeppet och lät honom få ett bad och stärkande föda.

Sedan hissade de segel och styrde mot Troja.

När de nådde Hellesponten, strömmade akajerna ner till stranden och välkomnade dem med jubelrop. Filoktetes

reste sig från sitt läger och sträckte fram sina utmärglade händer. Man ledde honom försiktigt i land, och när akajerna fick se hans ombundna fot och tärda utseende, skämdes de. Han fördes genast till en skicklig läkare, som noga undersökte den sjuka foten. Han tvättade såret omsorgsfullt och smorde det med salvor, och till sist bad han gudarna om hjälp. Filoktetes märkte strax, att smärtorna lindrades, såret läktes och krafterna återvände. En stund senare föll han i sömn, och när han vaknade nästa morgon, kände han sig som en ny människa. Efter ett par dagar var han alldeles frisk.

Nu var han färdig för strid och ryckte tillsammans med akajerna mot Troja. Han var klädd i Herakles präktiga rustning och bar Herakles båge med de giftiga pilarna. Alla var dödsdömda, som träffades av hans skott. Plötsligt kom Paris springande mot honom. Han svängde skrytsamt sin båge och sina pilar, och Filoktetes blev övermåttan glad.

— Kom hit, du trojanske kvinnotjuv, ropade greken, nu skall du få din förtjänta lön.

Han sköt av en pil, som rispade Paris i handen. Troerfursten spände sin båge, men innan han hunnit sikta, kom en ny pil vinande från Filoktetes båge och träffade honom i sidan. Paris vände sig om, darrande i hela kroppen. Han vacklade och föll i troernas armar. De förde bort honom och lade honom på en bår. Han jämrade sig och ropade på läkarna, att de skulle komma och hjälpa honom. Men ingen kunde befria honom från pilens smygande gift. Det spred sig snabbt i hans ådror, och en stund senare låg den ståtlige, bortskämde kungasonen död och stel.

TROJAS UNDERGÅNG

När Paris hade stupat, gjorde Deifobos Helena till sin drottning. Men hon tyckte inte alls om honom utan längtade tillbaka till sin förste make.

Deifobos övertog också befälet över Troja, och flera gånger lyckades han slå tillbaka akajernas anfall.

En dag höll de akajiska furstarna rådslag. Kalkas reste sig och berättade för dem en märklig händelse, som han nyss hade upplevat.

— Jag såg en hök jaga en duva, började han. Men duvan dolde sig i en klipprämna, så att höken inte kunde komma åt henne. Då gömde han sig i ett busksnår i närheten. Genast vågade den enfaldiga duvan sig fram, och höken slog ner och dödade henne. Vad kan detta månne betyda?

Alla blev sittande i djupa tankar, men ingen kunde tyda järtecknet. Äntligen reste Odyssevs sig och höjde sin stav.

— Meningen med detta tecken, sade han, har Atena avslöjat för mig. Mitt råd är att vi skall bygga en jättehäst av trä, som är ihålig inuti. Våra tappraste män skall dölja sig i tomrummet, och sedan avseglar hela akajiska hären till Tenedos. En enda man stannar kvar vid trähästen. Han måste narra trojanerna att riva stadsmuren och föra trähästen in i Troja. När han lyckats, behöver han bara ge ett tecken åt dem, som ligger vid Tenedos, och ett annat tecken åt dem, som väntar inuti hästen. Sedan kan vi lätt erövra staden.

Kalkas berömde Odyssevs skarpsinne; hans tydning var säkert den rätta. Neoptolemos och Filoktetes, som var nykomna, ville hellre försöka en stormning. Men alla de andra hade fått nog av den blodiga striden, och så beslöt man följa Odyssevs råd.

Den skickligaste timmermannen och bildhuggaren hos akajerna var Epeos. Han fick i uppdrag att göra den stora trähästen. Man förde hem en massa timmer från berget Ida. Det förvandlades till grova plankor, och under Epeos ledning satte akajerna ihop plankorna till en stor häst. Man gav den en yvig man av tagel, och den fick en präktig svans. Epeos själv satte in stora ögonklot av glas. På hästens ena sida fogade timmermannen in en lucka. Den var så fint gjord, och han hade passat in den med sådan omsorg, att ingen kunde upptäcka den.

Man kunde öppna luckan inifrån och släppa ner en stege till marken. När man klättrade uppför stegen och kröp genom luckan, kom man in i en rätt stor håla, som rymde minst tolv man.

När tre dagar gått, var Epeos färdig. Akajerna samlades och beundrade mästerverket. Hästen såg så levande ut, att man nästan trodde den skulle börja gnägga.

Odyssevs hade under tiden inte varit overksam.

— Man måste, tänkte han, känna till alla Trojas gator, portar och torn, innan hästen släpas in i staden.

Därför piskade han sig själv, så att han fick blåmärken och svullnader på armar och ben. Så svepte han om sig en trasig slavmantel och smög sig in i staden. Ingen brydde sig om den misshandlade tiggaren. Han kunde stryka om-

kring överallt och se sig om med sina skarpa ögon. Han lyckades komma ända upp på Ilion och in i Deifobos palats. Ingen misstänkte honom där heller, utom Helena. Hon kände genast igen honom, hur skickligt han än hade förklätt sig. Hon drog in honom i sin egen kammare och lovade heligt att inte förråda honom.

— Jag har inga vänner i Troja längre, sade hon, och folket här hatar mig. Jag längtar hem till mitt eget land och till min förste gemål.

Hon förde honom omkring överallt och visade alla palats och tempel, bland annat Atenatemplet, där troerna förvarade det heliga palladiet.

Odyssevs lade allt noga på minnet, och sedan hjälpte Helena honom ut ur staden igen genom en underjordisk gång.

När han kom tillbaka till lägret, föreslog han Diomedes, att de båda tillsammans skulle smyga sig in i Troja och stjäla palladiet. Diomedes var genast villig, och mitt i natten gick de tyst och försiktigt genom den underjordiska gången upp till borgen. Helena mötte dem och förde dem till Atenatemplet. De högg ner tempelvakten och trängde in till altaret, där palladiet stod.

Prästinnan Teano, Antenors gemål, kom förskräckt ilande. Men Odyssevs förklarade, att han var hennes makes gästvän. Han lovade därför att skona henne och hela hennes släkt vid stadens erövring. Då blev Teano lugn, hon lät dem ta med sig palladiet, och de återvände till akajerna utan att troerna misstänkte något.

Nu stod den stora trähästen färdig i lägret. Hela hären samlades till ting, och Odyssevs reste sig.

— Mina vänner, sade han, nu skall skeppen halas ut, tälten brännas och hela flottan segla till Tenedos. Men vi behöver en tapper man, som stannar kvar bredvid hästen. Han måste förmå troerna att föra in den i Troja.

Den unge Sinon trädde fram och erbjöd sig. Odyssevs tog honom avsides och sade honom, hur han skulle handla och vad han skulle säga. Sinon upprepade Odyssevs ord och lovade göra sitt bästa.

Flera av akajernas djärvaste hövdingar ville följa med Odyssevs i hästen, bland dem Diomedes, Menelaos, Aias lokrern, Neoptolemos och Filoktetes. Odyssevs lät dem krypa in, klättrade själv efter, drog upp stegen och stängde luckan.

Sedan halades alla skeppen i havet, man satte tälten i brand, och hela flottan seglade ut och lade sig bakom Tenedos.

Troerna såg röken virvla upp från fiendens läger och blev utom sig av häpnad. De vågade inte tro sina ögon, när de upptäckte, att akajernas alla fartyg seglade sin kos. Men när skeppen försvann bakom Tenedos, gav trojanerna till

vilda rop av glädje. De strömmade ut från staden ner mot det brinnande lägret.

Då fick de syn på den stora trähästen. De hejdade sig på avstånd, oroliga och förvånade. Men vidundret rörde sig inte. Då vågade de sig närmare och gick runt omkring det för att kunna granska det från alla håll.

Somliga ropade, att detta var ett segertecken och att man genast borde släpa in hästen i staden. Andra skrek, att man i stället borde bränna upp den eller vräka den i havet. Prästen Laokoon var den allra ivrigaste, att odjuret skulle brännas.

— Ni har väl inte förlorat förståndet? ropade han. Inte vill ni föra in akajernas olycksgåva i Troja? Den medför säkert svek och förräderi. Inte vågar vi tro på akajerna, även om de lämnar gåvor efter sig.

Han ryckte en lans från närmaste trojan och slungade den mot hästen. Udden gick in i träet, skaftet stod rätt ut och dallrade av stöten. Då hörde man ur hästens inre en dånande klang som av malm.

Troerna blev förfärade. De var förvissade, att de hörde stämman av en gudomlighet, som ogillade Laokoons tilltag. Prästen gick med sina båda söner ner till stranden för att offra åt Poseidon och bedja guden om skydd mot de försvunna akajerna.

Troerna gick nu allt närmare det märkvärdiga djuret, och till slut vågade sig några djärva ynglingar alldeles nära hästen. Då tyckte de, att något rörde sig i det höga gräset vid deras fötter. När de såg efter, upptäckte de en ung akajer. De drog fram honom och ledde honom till

Priamos. Sinon sträckte händerna mot den gamle fursten och bönföll om nåd.

— Var lugn, min vän, sade Priamos. Tala bara om vem du är, och varför du ensam är kvar här.

— Jag är en olycklig akajer, svarade fången, men även om Sinon är olycklig, så är han ingen lögnare. Jag berättar gärna mitt sorgliga öde, innan du låter dräpa mig. Jag är en frände till Palamedes, som atriderna mördade, och jag ville ha hämnd. Den lömske Odysseus hörde mina hotelser, och då svor han, att också jag skulle dö. Häromdagen lockade han den lögnprofeten Kalkas att förkunna ett budskap, som han sade sig ha fått från gudarna. Liksom akajerna inte hade fått en lycklig hitresa, innan de offrat en ungmö, så skulle de aldrig få en lycklig hemresa, förrän

de offrat en ung man, påstod han. Då uppmanade Odysseus honom att tala om offrets namn. Till en början vägrade Kalkas, den hycklaren, men när Odysseus låtsades bli häftig, nämnde prästen till sist mitt namn. Jag blev strax fängslad men lyckades rymma och gömma mig i vassen. När de hade givit sig av, smög jag mig fram och sökte skydd under denna heliga häst, fast nu hugger du väl ner mig ändå.

— Var inte rädd, sade Priamos vänligt. Jag tänker inte göra dig illa. Tala bara om vad som är meningen med den här hästen som du nyss kallade helig?

— Jag vet inte, om jag handlar rätt, snyftade Sinon. Men mina egna landsmän har ju dömt mig, och då kan väl inte gudarna vredgas, om jag förråder den viktiga hemligheten. Akajerna har alltid litat på Pallas Atena. Därför har de också stulit det palladion som skyddade Ilions borg. Men gudinnan gillade inte helgerånet utan blev utom sig av raseri. När palladiet hade blivit fört till lägret, hoppade den heliga bilden i vrede tre gånger upp från sitt fotställ. Då förkunnade Kalkas, att akajerna måste fara hem. Men först måste de försona sig med den förtörnade gudinnan. De försökte blidka henne med en offergåva, märkligare än någon annan, och byggde därför den här underbara hästen. Men de förstod, att ni skulle vilja föra in den i Troja för att vinna gudinnans gunst. De gjorde därför hästen så jättestor, att ni inte kunde få in den genom portarna. Då hoppades de, att ni i er besvikelse skulle förstöra det heliga verket. På så sätt skulle *ni* drabbas av gudinnans vrede, just som den där prästen föreslog.

Troerna stod ännu tvekande och misstänksamma. Då hördes rop från stranden, och alla såg ditåt. Ända till horisonten låg havsytan spegelblank, men från Tenedos kom två jätteormar simmande. Deras skrämmande huvuden och blodröda manar stack upp ur vågorna, och kropparna slingrade sig långt utåt havet. När de nådde land, svängde de väsande sina tungor och sköt rakt mot det altare, där Laokoon och hans söner andaktsfulla sysslade med offret till Poseidon.

Innan de olyckliga anade det, hade ormarna slingrat sig om både fadern och gossarna, stuckit dem med sina giftiga gaddar och långsamt krossat dem i sina starka ringar. Alla tre vred sig i kval och utandades så sin sista suck. Då rätade ormarna ut sig och slingrade sig i långa bukter upp till Ilion. Till slut såg man dem försvinna under Atenas tempel.

Troerna stod bleka och förfärade en lång stund. Alla trodde, att ormarna var utskickade av Atena för att straffa Laokoon för hotet mot trähästen. Nu blev alla ivriga att få in det heliga verket i Troja. Man satte hjul och rullar under hästens fötter och

snodde långa rep för att kunna draga den. Men ingen port var stor nog för denna jättehäst, och därför lät Priamos bryta ner ett stycke av stadsmuren.

Sedan började triumftåget. Priamos tog själv tag i repet, och efter honom kom ynglingar och unga flickor, som halade och drog, medan de sjöng festhymner till Atenas ära. Fyra gånger tog hästen emot, medan den släpades uppför höjden, och var gång hörde man en dånande klang inifrån. Men detta gjorde trojanerna endast så mycket ivrigare, och de hejdade sig inte, förrän de hade släpat sin märkvärdiga börda upp på torget framför kungapalatset.

Nu anställde man ett stort gästabud för att fira akajernas försvinnande och den heliga hästens intåg i staden. Helena var gladare än alla andra, ty hon visste, att hennes befriare var i närheten, bland dem också Menelaos. Hon gick därför som på lek tre gånger runt hästen. Hon trevade på honom och klappade hans sida och roade sig med att ropa namnen på de förnämsta akajerna, medan hon härmade deras gemålers röster.

Om inte Odyssevs hade varit med i hästens inre, kunde detta skämt ha slutat illa. Ty när Diomedes och de andra hörde sina namn, började de röra på sig och ville genast svara eller kliva ur. Men Odyssevs hann hejda dem i tid, och alla förblev stilla och tysta.

Festen varade länge, och det blev natt, innan sången, flöjterna och strängaspelet tystnade. Till sist slutade också dansen, och alla troer gick till vila.

Vid midnattstid smög Sinon sig till tornet ovanför skaiska porten. Han tände en fackla och svängde den tre

gånger i luften. Efter en stund såg han i dunklet akajernas hela flotta skjuta fram bakom Tenedos, styra in i bukten och lägga till. Strax därpå skymtade han mörka skaror skynda upp från stranden.

Då smög han bort till trähästen och knackade sakta på luckan. Hjältarna hörde det svaga ljudet och vände sig frågande mot Odyssevs. Den kloke mannen hejdade de mest otåliga och öppnade ljudlöst luckan. Han stack ut huvudet och spejade åt alla håll. När han inte såg någon annan än Sinon, fällde han ner stegen, klättrade ur och befallde de övriga att följa efter så tyst som möjligt. Sedan bestämde han, att tre hjältar skulle bege sig till tornen, hugga ner vakterna och öppna portarna. Några borde möta de antågande akajerna och visa dem vägen genom den stora öppningen i muren. De återstående skulle tränga in i palatsen, döda de troiska hövdingarna och leta reda på dyrbarheterna i skattkamrarna.

Odyssevs och Menelaos skyndade först till sin gästvän Antenors palats. De fäste en panterhud på porten till tecken, att det huset skulle vara fridlyst. Sedan bröt de sig in i Deifobos palats. Troerkungen vaknade och gav sig på flykt, men Menelaos störtade efter och stack ner honom. Sedan sprang Spartas furste vidare genom pelargångarna för att leta efter Helena. Hon hade gömt sig i en mörk vrå, skrämd av stridsbullret och darrande för sin mans vrede. Där fann Menelaos henne till slut.

Han tänkte på all den skam hon vållat honom och höjde sitt svärd för att hugga ner henne. Men i nästa ögonblick veknade han. Svärdet föll till golvet, han sprang fram och

grep henne om handleden. Så förde han henne bort från förödelsen och hälsade henne åter som sin drottning.

Aias och Neoptolemos trängde under tiden in i Priamos och Hektors palats. Kassandra var den första som märkte överfallet. Hon flydde till Atenatemplet och grep om gudinnans bild i bön om skydd. Men Aias kom störtande efter. Han glömde all aktning för templets helgd, grep sierskan i lockarna och ryckte henne bort från altaret med våld.

Neoptolemos rusade vidare genom kungapalatsen och dödade flera av de trojanska prinsarna. Han fann Priamos själv vid Zevsaltaret på gårdsplatsen. Neoptolemos svingade sitt svärd över det vithåriga huvudet, och det föll med ett enda hugg. Så störtade han in i Hektors palats, slet Astyanax ur moderns armar och sprang upp i ett högt torn. Han grep gossen vid ena foten och slungade honom ner i avgrunden — nu var äntligen Akillevs hämnad!

Segerherrarna for fram lika obarmhärtigt överallt i staden. Ingen av hövdingarna skonades mer än Antenor och hans söner.

Aeneas var den ende som lyckades fly. När han märkte, att Troja var dömt till undergång, tog han sin gamle far på ryggen och sin lille son vid handen. Så smög han sig genom lågorna och rökmolnen ut ur staden. Han lyckades osedd komma undan, och en dag grundlade han långt i fjärran ett nytt rike.

Hela Troja stod i brand, när det blev morgon efter denna fasans natt. Akajerna drog för sista gången ner till den gamla lägerplatsen, lastade med dyrbart byte och med en stor skara troiska kvinnor som fångar.

Innan hären gick ombord, stannade man vid Akillevs hög. Neoptolemos önskade, att den störste av trojanska krigets hjältar skulle få det bästa av det trojanska krigsbytet. Hans blick gled utefter raden av förnäma troiska kvinnor, som nu förvandlats till olyckliga trälinnor. Han såg på Polyxena, den yngsta och vackraste av Priamos döttrar. Hon fördes upp på Akillevs gravhög och offrades åt den fallne hjältens skugga.

Efter tio års hårda strider hade akajerna nått sitt mål. Den bortrövade Helena var återvunnen, och kvinnoråna rens ätt och hela hans stad var förintade. Segerherrarna kunde nu med tillfredsställelse återvända till sina hem.

Men om de hade ägt siargåva, skulle deras triumfkänsla ha bleknat, ty de flesta av dem hade svåra och sorgliga öden att vänta.

Uppe på klipphöjden mellan Skamander och Simois lämnade akajerna nu endast rykande ruinhögar, där de vid sin första ankomst hade sett det mäktiga Troja skimra i solen med tinnar och torn. Sedan branden slocknat, täckte ruinhögarna fullständigt de gator där Hektor och Andromake en gång vandrade.

Ända till våra dagar var staden så väl gömd, att man länge undrade, om Priamos stad någonsin funnits till, eller om berättelsen om trojanska kriget endast var en skön och fängslande dikt.

NAMNREGISTER

AENEAS (äne'as), näst Hektor den främste av trojanernas hjältar. Enligt sagan blev Aeneas efter Trojas fall småningom romarfolkets stamfader.

AFRODI'TE, Zevs dotter, kärlekens gudinna. Av Paris korad som den skönaste och därför på trojanernas sida i striden.

AGAMEM'NON, kung i Mykene, den förfördelade kung Menelaos bror. Ledare för härnadståget mot Troja.

AGE'NOR, trojan, Antenors son.

AIAS (ajas) telamoniden, Telamons son, furste från Salamis. Näst Akillevs grekernas tappraste kämpe vid Troja.

AIAS (ajas) lokrern, furste från Lokris. Näst Akillevs grekernas snabbaste kämpe vid Troja.

AISAKOS (aj'sakos), son till Priamos, utrustad med siargåvor.

AKAIA (akaj'a), landskap på Peleponnesos, uppkallat efter akajerna, grekisk folkstam. Hos Homeros ofta namnet på Grekland överhuvudtaget.

AKILL'EVS, son till den tessaliske kung Pelevs, därav tillnamnet peliden, och havsgudinnan Tetis. Var osårbar utom på vänster häl; härav kommer uttrycket akilleshäl. Akillevs var den störste av de akajiska hjältarna och hans medverkan var avgörande för stridens utgång.

AMASO'NER, ett beridet krigarfolk, bestående av kvinnor, som anfördes av sin drottning Pentesilea i trojanska krigets slutskede.

AMBRO'SIA, gudarnas föda.

ANDRO'MAKE, Hektors gemål.

ANTE'NOR, en av de äldste i Troja.

ANTI'LOKOS, furste från Pylos, son till Nestor.

APOLL'ON el. Foe'bos Apollon, son till Zevs, solens och skaldekonstens gud, trojanernas beskyddare i striden.

ARES, son till Zevs och Hera, krigets gud.

AR'GOS, landskap och stad på Peloponnesos.

AR'TEMIS, tvillingsyster till Apollon, naturens och jaktens gudinna.

ASTY'ANAX, son till Hektor och Andromake.

ATE'NA, se Pallas Atena.

ATREVS, kung i Mykene, Agamemnons och Menelaos fader.

ATRI'DERNA, Atrevs söner.

AULIS, grekisk hamnstad, där den akajiska flottan samlades.

BA'LIOS, en av Akillevs två odödliga hästar.

BELLE'ROFON, grek som sändes till Lykien i Mindre Asien för att kämpa mot vidundret Kimaira. Farfar till Glavkos.

BRISE'IS, slavinna från Tebe, skänkt åt Akillevs som krigsbyte. Omkring henne utspelas den ödesdigra tvisten mellan Agamemnon och Akillevs.

CENTAUR, sagoväsen med en mans överkropp som fortsätter i en hästkropp.

DARDA'NER, poetiskt namn på trojanerna efter deras stamfader Dardanos.

DARDA'NIA, stad vid foten av berget Ida, grundad av kung Dardanos.

DAR'DANOS, kung över Arkadien, stamfader till dardanerna.

DEIDAMIA (dejdami'a), dotter till Lykomedes, Akillevs gemål.

DEIFOBOS (dej'fobos), son till Priamos och Hekabe. Efter Paris död Helenas gemål.

DELFI, stad i Grekland, berömt för sitt Apollontempel.

DIOME'DES, kung av Argos. Diomedes stod under Atenas särskilda beskydd och var en av de tappraste akajerna.

DOLON, trojansk spion.

EPE'OS, timmerman, under vars ledning den berömda trähästen byggdes.

ERIS, tvedräktens gudinna.

EUBOIA (evboj'a), ö i Egeiska havet.

EVMELOS, akajisk kämpe.

EVRY'PYLOS, furste från Tessalien, deltog på akajernas sida i striden.

FILOKTE'TES, den förnämste skytten bland akajerna.

FOEBOS, se Apollon.

FOENIX (fe'nix), Akillevs lärare i stridskonst och vältalighet.

GAR'GAROS, Idabergets högsta topp.

GLAV'KOS, trojan från Lykien, Diomedes gästvän.

HADES, Zevs broder, underjordens gud.

HEBE, ungdomens gudinna, dotter till Zevs och Hera.

HEFAISTOS (hefaj'stos), eldens och smideskonstens gud.

HE'KABE, Priamos gemål, mor till Hektor och Paris.

HEKTOR, son till kung Priamos, trojanernas främste hjälte.

HE'LENA, maka till kung Menelaos i Sparta. Bortrövad av Paris, vilket gav anledning till trojanska kriget.

HE'LENOS, son till kung Priamos, känd för sina siargåvor.

HELLESPON'TEN, det klassiska namnet på Dardanellerna, sundet mellan Europa och Asien.

HERA, Zevs gemål och Olympens drottning. Akajernas beskyddarinna i striden.

HE'RAKLES, son till Zevs, en av den grekiska mytologins största hjältar. Belönades för sina tolv storverk med odödlighet.

HERMES, gudarnas budbärare.

HYPNOS, sömnens gud.

IDA, bergskedja i Mindre Asien. Från Idas topp hade gudarna överblick över det trojanska kriget.

IDAIOS (idaj'os), Priamos körsven.

IDO'MENEVS, kung på Kreta, deltog på akajernas sida i trojanska kriget.

IFIGENEIA (ifiginej'a), dotter till Agamemnon och Klytemestra.

I'LION, borg i Troja, byggd av Ilos. Även annat namn för Troja.

ILOS, son till Tros, grundare av Ilion (Troja).

IRIS, regnbågens gudinna, gudarnas budbärarinna.

I'TAKA, en av de joniska öarna väster om Grekland. Odyssevs hemvist.

KALKAS, akajisk siare.

KARIS, smidesguden Hefaistos gemål.

KARITERNA, behagens gudinnor, dansens, lekens och festmåltidens beskyddarinnor.

KASSAND'RA, dotter till kung Priamos.

KEBRI'ONES, Hektors körsven.

KEIRON, centaur, Pelevs morfader.

KLYTEMEST'RA, Helenas syster, gift med kung Agamemnon i Mykene.

KRETA, ö i Medelhavet.

KRONI'ON, se Zevs.

KRONOS, Zevs fader.

KRYSES, Apollon-präst i Tebe.

KRYSE'IS, Agamemnons slavinna från Tebe, dotter till Apollons präst Kryses.

LAER'TES, Odyssevs fader.

LAO'KOON, trojansk Apollon-präst.

LEMNOS, ö i Egeiska havet.

LESBIS, ö i Egeiska havet.

LOKRIS, grekiskt landskap.

LYKA'ON, kung i Arkadien.

LYKOME'DES, kung på ön Skyros, hos vilken Akillevs uppfostrades.

LYRNESS'OS, stad i Mindre Asien, Briseis födelseort.

MAKA'ON, akajernas läkare.

MEMNON, etiopisk furste, deltog i kriget på trojanernas sida.

MENELA'OS, kung i Sparta, make till Helena.

MERI'ONES, akajisk vakthövding, brorson till Idomenevs.

MYKE'NE, stad på Peloponnesos mellan Argosbukten och Korintiska viken, Agamemnons hemvist.

MYRMIDO'NER, akajiskt folk i Tessalien, deltog i striden under Akillevs ledning.

MY'SIEN, landskap i Mindre Asien, inom vars område låg bergen Ida och Olympos samt städerna Troja och Pergamon.

NEKTAR, gudarnas dryck.

NEOPTO'LEMOS, son till Akillevs och Deidamia.

NEREI'DER, havsnymfer, havsguden Nerevs döttrar.

NE'REVS, havsgud.

NESTOR, kung i Pylos, den äldste bland de akajiska furstarna.

ODYSS'EVS, kung över ön Itaka i Akaia, utmärkte sig i striden genom sin tapperhet, klokhet och vältalighet.

OKE'ANOS, i grek. myt. den ström, som omslöt jorden. Okeanos uppfattades som ett personligt gudaväsen.

OLYM'POS, berg i Grekland, gudarnas boning.

ORES'TES, son till Agamemnon och Klytemestra.

PALAME'DES, akajisk hjälte, berömd för sin slughet.

PALLA'DION, träbild av Pallas Atena, troddes skydda den stad som ägde den.

PALL'AS ATE'NA, dotter till Zevs, stridens och vishetens gudinna, akajernas beskyddarinna i trojanska kriget.

PAN'DAROS, trojan, berömd bågskytt.

PA'RIS, son till kung Priamos och hans gemål Hekabe. Paris blev ofrivilligt upphovsmannen till det trojanska kriget.

PASI'TEA, en av kariterna.

PAT'ROKLOS, Akillevs vapenbroder.

PELEVS, make till havsgudinnan Tetis, och fader till Akillevs.

PELI'DEN = Pelevs-ättlingen, se Akillevs.

PE'LION, berg i Grekland.

PELOPONNE'SOS, den halvö som bildar södra delen av Grekland.

PENE'LOPE, Odyssevs maka.

PENTESILE'A, amasondrottning, deltog i kriget på trojanernas sida.

POLYDO'ROS, yngre son till kung Priamos och hans gemål Hekabe.

POLYXE'NA, dotter till kung Priamos och hans gemål Hekabe.

POSEIDON (posej'don), havets gud, broder till Zevs.

PRI'AMOS, kung i Troja.

PROTESILA'OS, ledare för den tessaliska hären mot Troja.

PYLOS, stad på Peloponnesos västra kust. Nestors hemvist.

PY'TIA, Apollons orakelprästinna i Delfi.

REA, Zevs moder.

SA'LAMIS, ö vid Attikas västkust.

SAMOTRA'KE, grekisk ö.

SARPE'DON, trojansk kämpe.

SIGE'ON, udde nära Troja, vid vilken akajerna slog läger.

SI'MOIS, biflod till Skamander.

SINON, Odyssevs släkting, känd för sin förslagenhet.

SKAMAN'DER, flod vid Troja.

SKAMAND'ROS, flodgud.

SKYROS, ö i Egeiska havet.

SPARTA, huvudstad på Peloponnesos.

STE'NELOS, Diomedes körsven.

STEN'TOR, akajernas härold. Hans stämma var så stark som femtio andra mäns tillsammans. Därav »stentorsröst», »stentorsstämma».

STYX, en av underjordens floder.

TA'NATOS, dödens gud.

TEA'NO, trojanen Antenors gemål och Atenas prästinna.

TEBE, stad i mellersta Grekland.

TE'LAMON, kung på Salamis, Pelevs broder och Aias telamonidens fader.

TELAMONI'DEN = Telamon-ättlingen, se Aias.

TE'LEFOS, kung i Mysien. Gift med en dotter till kung Priamos i Troja.

TELE'MAKOS, Odyssevs och Penelopes son.

TEMIS, rättvisans gudinna, Zevs gemål.

TE'NEDOS, ö i Egeiska havet.

TERSI'TES, illasinnad uppviglare bland akajerna.

TESSA'LIEN, landskap i mell. Grekland.

TETIS, havsnymf, dotter till havsguden Nerevs, maka till Pelevs, Akillevs moder.

TEV'KROS, bror till Aias telamoniden och skicklig bågskytt.

TRASYME'DES, son till kung Nestor.

TRO'ILOS, yngste son till kung Priamos och hans gemål Hekabe.

TROJA, det troiska rikets huvudstad, belägen nära Hellesponten, i n. v. Mindre Asien. Även kallad Ilion.

TROS, ättling till Dardanos, grundläggare av staden Troja.

XANTOS, en av Akillevs två odödliga hästar.

ZEVS KRONI'ON, himmelens gud och Olympens härskare. Den mäktigaste av de odödliga.

Företal till 1:a uppl. 1901:

Under den tid, då grekerna voro det mest bildade folket på jorden, sjöngos bland dem många sagosånger om deras gudar och forntidshjältar. Synnerligen omtyckta voro sångerna om kämparna i det s. k. trojanska kriget. Mest beundrades de sångsamlingar, som kallades Iliaden och Odysseen och troddes vara diktade av skalden Homeros. Både Iliaden och Odysseen finnas ännu i behåll. I Odysseen berättas om Odyssevs underbara äventyr efter trojanska krigets slut. Iliaden åter handlar om den tvist, som under krigets tionde år uppstod mellan överkonungen Agamemnon och den store hjälten Akillevs, samt om de händelser, som blevo en följd härav. Om de föregående och de efterföljande tilldragelserna funnos sånger av andra skalder, men de ha alla gått förlorade, så att man känner ganska litet om deras innehåll.

Att de homeriska sångerna voro så omtyckta av grekerna berodde därpå, att de utgjorde en åskådlig och trogen skildring av hela deras liv: deras hem och samhällsskick, fredliga arbeten och krigiska bragder, deras seder och gudatro samt deras känslor och tankar om livet och döden.

Många lärda ha trott, att sagan om trojanska kriget varit helt och hållet uppdiktad. Men under senaste mansålder har Henrik Schliemann uppgrävt lämningar av en tretusenårig borg just på den höjd, där det gamla Ilion lär ha legat, och sedan dessa lämningar blivit noggrant undersökta, betvivlar man ej längre, att de utgöra återstoden av den praktfulla stad, som omtalas i Homeros Iliad.

Fridtjuv Berg

2 3344 513 145

Svenska
Barnboks-
Institutet
STOCKHOLM

Trojanska kriget

I nio långa år hade striderna rasat kring den befästa staden Troja i Mindre Asien. Tvehågsenhet och missmod började sprida sig både innanför stadsmurarna och längs härlägrets tältgator. Skulle kriget aldrig ta slut?
Men så en dag såg trojanerna fiendens skepp stäva ut till havs. Det grekiska lägret låg bränt och övergivet. Och mitt bland spillrorna reste sig en väldig trähäst, hög som Trojas stadsmur. Efter den första häpnaden beslöt trojanerna att den vidunderliga hästen skulle föras som segerbyte in i staden. Man bröt ner en del av stadsmuren och drog i triumf in hästen i Troja.
När segerns festsorl tystnat och skymningen föll över havet, styrde den grekiska flottan osedd tillbaka in mot land. Samtidigt förnams en klang av klirrande metall från den stora hästens inre, en lucka fälldes ut ur dess sida och en skara fullt beväpnade män hoppade ut. Ett härskri ljöd, och nattens tystnad byttes i vilt stridstumult. Trojas öde var beseglat.

ILIADEN kallas den mer än tvåtusen år gamla sångsamling som är den viktigaste källan till berättelsen om det trojanska kriget. Enligt antik tradition skall den ha diktats av en skald vid namn Homeros. Det är ett av de största och främsta diktverk som skapats genom tiderna.

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG

Saga nr 9

Pris 4 kronor 85 öre

pf 10-14

FRIDTJUV BERG

Trojanska kriget

SAGA

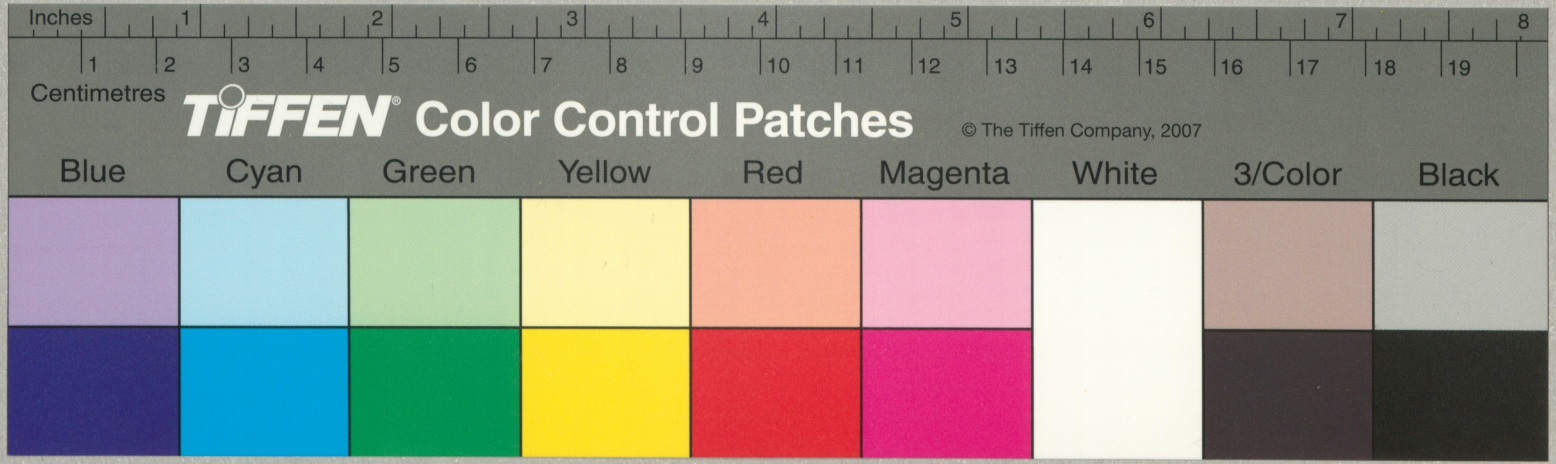
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black